

T.C.
İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL SANAT EĞİTİMİ ANASANAT DALI

OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMI OLARAK
EFES ANTİK KENTİ ve MÜZESİ ZİYARETİNE
İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİN
BELİRLENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

FÜSUN VENCELİ

İZMİR-2023

**T.C.
İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL SANAT EĞİTİMİ ANASANAT DALI**

**OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMI OLARAK
EFES ANTİK KENTİ ve MÜZESİ ZİYARETİNE
İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİN
BELİRLENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

FÜSUN VENCELİ

DANIŐMAN: Prof. Dr. OĞUZ DİLMAÇ

İZMİR-2023

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi “Okul Dışı Öğrenme Ortamı Olarak Efes Antik Kenti ve Müzesi Ziyaretine İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Belirlenmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

Adı SOYADI

İmza

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMI OLARAK EFES ANTİK KENTİ ve MÜZESİ ZİYARETİNEİLİŐKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

FÜSUN VENCELİ

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Temel Sanat Eğitimi Anasanat Dalı

Bu araştırma, okul dışı öğrenme ortamı olarak Efes Antik kenti ve müzesine yapılan ziyaretlere ilişkin öğrenci görüşlerini belirleyebilmek amacıyla yapılmıştır. Ayrıca geçmişin köklü ve bilge medeniyetlerinin izlerini taşıyan ve batıya ilham kaynağı olan kültürel ve sanatsal yapıtlarımızın unutulmaması, doğru bir şekilde tanıtılması ve bu yapıtlar aracılığıyla geleceğe ışık tutmak diğer amaçlar arasındadır.

Bu çalışmada amaçlı örnekleme yolu izlenmiştir. Öğrencilerin görüşlerini derinlemesine araştırabilmek için nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada çalışma grubunu, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Turizm Fakültesinde, 2022-2023 güz yarıyılında 2. Sınıfta öğrenim gören, Temel Sanat ve Estetik Bilgisi dersini alan 15 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada 10 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak analizleri yapılmıştır. Öğrencilere tez kapsamında hazırlanan dijital hareketli illüstrasyon ve tasarımlar, artırılmış gerçeklik, QR kod, broşür tasarımı gibi destekleyici etkinliklerle uygulamalar yaptırılmıştır.

Bu araştırma sonucu elde edilen bulgular ışığında; Efes müzesinin okul dışı öğrenme ortamı olarak kullanılmasının öğrenenlerin sanatsal, kültürel alanda bilişsel düzeyde ve olumlu yönde kazanımlar elde etmelerine neden olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca eski dönemlerdeki önemli ve geleceğe ışık tutan buluşları ve

ilerlemeleri öğrenip, farklı kültürlerin gündelik hayat, inanç, ekonomik ve kültürel olarak nasıl yaşadıklarına ilişkin bir bakış açısı geliştirerek empati yeteneklerinin gelişmesine yardımcı olmasını düşünmelerine neden olmuştur. Bunların yanı sıra tasarım ve sanat eğitiminde okul dışı öğrenme ortamlarına mutlaka yer verilmesi gerektiğine ilişkin görüşler ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul dışı öğrenme ortamları, Müze eğitimi, Sanat tarihi, Sanat ve Tasarım öğretimi, İllüstrasyon.

ABSTRACT

Master's Thesis

Analyzing Student Opinions Regarding Visiting The Ancient City and Museum as Part of An Out-Of-School Learning Experience

Fusun VENCELİ

İzmir Kâtip Çelebi University

Graduate School of Social Sciences

Department of Basic Art Education

This research was carried out in order to determine the opinions of the students about the visits to the ancient city and museum of Ephesus as an out-of-school learning environment. In addition, our cultural and artistic works, which carry the traces of the deep-rooted and wise civilizations of the past and are a source of inspiration for the West, are not forgotten, properly introduced and shed light on the future through these works.

Purposive sampling was used in this study. Semi-structured interview method, one of the qualitative research methods, was used to investigate the students' views in depth. The study group of the research consists of 15 students who are studying at Izmir Katip Çelebi University, Faculty of Tourism, in the fall semester of 2022-2023, in the 2nd grade and taking the Visual Arts course. In the research, analyzes were made using a semi-structured interview form consisting of 10 questions. Students were given applications with supporting activities such as digital animated illustrations and designs, augmented reality, QR code, brochure design prepared within the scope of the thesis.

In the light of the findings obtained as a result of this research; They stated that the use of the Ephesus museum as an out-of-school learning environment causes learners to gain cognitive and positive gains in artistic and cultural fields. In addition, it has led them to think that it helps to develop their empathy skills by learning about the important and future-lighting inventions and advances in the past, and by developing a perspective on how different cultures live in daily life, belief, economic

and cultural. In addition to these, opinions have emerged that out-of-school learning environments should definitely be included in design and art education.

Keywords: Out-of-school learning environments, Museum education, Art history, History/Art and Design teaching, Illustration.

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
GÖRSELLER DİZİNİ.....	xii
KISALTMALAR	xiii
ÖNSÖZ.....	xiv
TEŞEKKÜR	xi
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
1.OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMI	3
1.1. Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Öğretime Katkıları	9
1.2. Okul Dışı Öğrenme Ortamlarda Karşılaşılan Zorluklar.....	9
1.1. Okul Dışı Öğrenme Ortamı Türleri.....	10
1.1.1. Müzeler	14
1.1.2. Bilim Müzeleri	16
1.1.3. Ören Yerleri ve Antik Kentler	19
1.1.3.1. Efes Antik Kenti	20
1.1.4. Sanatçı Atölyeleri.....	29
1.1.5. Sanat Galerileri	31
1.2. Sanat ve Tasarım Eğitiminde Okul Dışı Öğrenme Ortamları	34
1.3. İlgili Araştırmalar	36
1.4. Araştırmanın Amacı	41
1.5. Araştırmanın Önemi.....	41
1.6.Varsayımlar	43
1.7.Sınırlılıklar	43

İKİNCİ BÖLÜM	44
YÖNTEM.....	44
2.1. Araştırmanın Modeli	44
2.2. Araştırma Grubu	44
2.2. Veri Toplama Aracı	45
2.2.1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	45
2.3. Araştırmanın Süreci	46
2.4. Verilerin Analizi	47
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	49
3.BULGULAR	49
3.1.Nitel Veriler	49
Sonuç ve Tartışma.....	68
KAYNAKÇA	72
EKLER	87
EK-1. Etik Kurul İzin Yazısı	87
EK-2. Ders Planı	88
EK-3. Görüşme Formu.....	92
EK-4. Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu	94
EK-5. Ders Sürecine İlişkin Görseller	96
Ek- 6. Qr Kodlu Tanıtım Broşürü	102

TABLolar LİSTESİ

- Tablo 1.** Araştırma grubunun demografik özellikleri.....47
- Tablo 2.** Bu uygulama öncesi okul dışı öğrenme ortamları hakkında bir bilginiz var mıydı? Sorusuna ilişkin görüşler.....53
- Tablo 3.** Sizce okul dışı eğitim ortamlarının öğrenmeye olumlu etkisi var mıdır? Sorusuna ilişkin görüşler.....55
- Tablo 4.** Öğrencilerin okul dışı öğrenme ortamlarının sanat eğitimine katkısı hakkında sahip oldukları bilgi düzeyleri.....57
- Tablo 5.** Öğrencilerin okul dışı öğrenme ortamlarından müzelerin öğrenmeyi kalıcı hale getirip getirmediğiyle ilgili görüşleri.....59
- Tablo 6.** Okul dışı öğrenme ortamlarıyla ilgili gerçekleştirilen bu uygulamada edindiğiniz bilgilerin ilerideki meslek yaşamınızda size yarayacağını düşünüyor musunuz? Sorusuna ilişkin görüşler.....61
- Tablo 7.** Efes Antik kenti ve müzesine yapılan ziyaret sonrası farklı kültürlere ilişkin görüşlerinizde bir değişiklik oldu mu? Sorusuna ilişkin görüşler.....62
- Tablo 8.** Öğrencilerin Efes Antik Kentindeki sanat eserleri hakkındaki görüşleri64
- Tablo 9.** Öğrencilerin Efes Antik kenti ve müzesinin sanat alanındaki yeri hakkındaki bilgi ve görüşleri65
- Tablo 10.** Efes Antik kenti hakkında tasarlanan kitapçık, sanal uygulamalar ve ziyaret sonucuna ilişkin görüşleri67
- Tablo 11.** Öğrencilerin geleneksel eğitime göre okul dışı eğitim yöntemi ve aktif öğretim şekli hakkındaki görüşleri.....69

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Araştırma süreci.....	49
--------------------------------	----

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel 1. John Dewey.....	8
Görsel 2. Tim Bernes Lee.....	12
Görsel 3. İlk web tarayıcısı Mosaic.....	12
Görsel 4. Gutenberg projesi e-book.....	13
Görsel 5. Jon Erlichman. Amazon Çevrimiçi kitap mağazası.....	14
Görsel 6. Photograph: Eugene HylandThe 18th and 19th century salon gallery, featuring 'Anguish'. Avustralya Victoria Ulusal Galerisi.....	16
Görsel 7. John Tradescant (c.1570 – 1638) is one of the most captivating characters in the story of gardens. History of the garden museum.....	18
Görsel 8. Tradescant's Ark.....	19
Görsel 9. Efes Antik Kenti ve Ören Yeri Celsus Kütüphanesi.....	21
Görsel 10. Eski uygarlıkların yaşam alanlarını gösteren harita.....	22
Görsel 11. Ege bölgesi ve Efes antik kentinin bugünkü konumunu gösteren illüstrasyon çalışması. Füsun Venceli.....	23
Görsel 12. Artemis Tapınağı Rekonstrüksiyon Çizimi.....	24
Görsel 13. Aziz Jean klisesi bugünkü görünümü.....	25
Görsel 14. Efes müzesi.....	26
Görsel 15. Fildişi Friz/ Trajan Frizi.....	27
Görsel 16. Fildişi figürü yakın görünüm.....	27
Görsel 17. Efes yamaç evlerdeki kazı çalışmaları.....	29
Görsel 18. Evlerdeki mozaik mitolojik karakter.....	30
Görsel 19. Duvar Freskleri.....	30
Görsel 20. Bauhaus Sanat Atölyeleri.....	32
Görsel 21. Spatial virtual art gallery.....	36

KISALTMALAR

Çev.: çeviren.

Ed.: Editör.

Haz: hazırlayan.

M.Ö.: Milattan Önce.

ODÖO: Okul Dışı Öğrenme Ortamı.

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü.

QR: Quick Response". (Çabuk Tepki)

Vd.: Ve diğerleri.

VR: Virtual Reality. (Sanal Gerçeklik)

Vs.: Vesaire.

ÖNSÖZ

Okul dışı eğitim ortamları gün geçtikçe daha fazla önem arz etmektedir. Gelişen teknoloji ile öğrenciler için geleneksel metotlar yetersiz kalmaktadır ve ilgi çekici görünmemektedir. Dijital gelişmelerin en üst seviyede olduğu günümüzde internet ile beraber artırılmış gerçeklik gibi konular çok sık gündeme gelmektedir. Görsel iletişim araçları öğrenciler için çok daha önemli hale gelmiştir. Hele ki sanat gibi görsel bir alandaki öğrenmelerin sadece işitsel olarak öğretilmesi yeterli değildir. Öğrencilerin daha aktif, uygulayarak, görerek ve dokunarak öğrenmeleri için ortam yaratılması bu konuda daha fazla çalışma ve olanak sağlanması gerekmektedir. Çalışmada bu problemlerin çözülmesi, kalıcı öğrenme teknikleri ile uygulamalarının çoğalması amaçlanmaktadır.

Çalışmada, okul dışı öğrenme ortamlarından Efes Antik kenti ve müzesinde, etkili sanat öğretimini sağlamak için uygulamalar yapılmıştır. Ülkemiz coğrafi konumu, zengin kültürü ve tarihi ile çok önemli bir yere sahiptir. Geçmiş köklü ve bilge medeniyetlerin izlerini taşımaktadır ve batıya ilham kaynağı olmuştur. Bölgenin ve köklü kültürümüzün doğru bir şekilde tanıtılması ve sanat açısından öneminin vurgulanması gerekmektedir. Konuyla alakalı çok kapsamlı çalışmalar mevcut olmadığından bu çalışmanın alandaki eksikliği gidermesi ve faydalı olması beklenmektedir. Öğretimde kullanma amaçlı düzenlenen illüstrasyon tasarımlarının bulunduğu broşür ile konuyu görsel imgeler aracılığıyla dikkat çekici hale getirerek aktarmak ise bir diğer amaçtır.

Fusun Venceli

İzmir,2023

TEŞEKKÜR

Çalışma konusunun belirlenmesinde ve çalışmanın hazırlanma sürecinin her aşamasında bilgilerini, tecrübelerini ve değerli zamanlarını esirgemeyerek bana her fırsatta yardımcı olan değerli hocam Sayın Prof. Dr. Oğuz Dilmaç 'a teőekkürü bir borç bilir ve çok sevdiğim canım babam Raci Venceli'ye bu dünyadaki son günlerindeyken beni araştırma sürecinde desteklediği için teşekkür ederim.

Fusun Venceli İzmir, Nisan 2023

GİRİŞ

Medeniyet, görsel kültürün oluşup gelişmesini de içine alan uzun bir süreç sonucunda ortaya çıkmış bir kavramdır. Medeni olma, bir medeniyet kurma geçmişten günümüze zorlu yollardan, değişimlerden ve dönüşümlerden geçerek mümkün olmuştur. Tarih boyunca farklı adlarla kurulan pek çok medeniyetten söz edilmiştir. Çin'den Uygur ve Orta Asya Türklerine; Hindistan'dan, Mezopotamya ve Eski Mısır medeniyetine; Ege kıyılarındaki Antik Çağ sitelerinden Roma'ya; Batı Avrupa'da aydınlanma çağını yaratan sanayi inkılabını gerçekleştiren milletlere, Amerika ve Uzak Doğu 'daki Japonlar 'a kadar tüm bu medeniyetler birbirlerinden etkilenmişlerdir ve birbirlerinin devamı niteliğindedirler. Her ne kadar bu medeniyetler ırksal, coğrafi ve dinsel unsurlara göre farklı adlar almış olsalar da aslında hepsinin özü birdir. Medeniyetlerin inşasında sanatın vazgeçilmez bir rolü olmuştur. Sanatın evrenselliği insanları ve toplumları birleştirmiştir. Batı'nın estetik ve sanat anlayışını anlayabilmek için önceki medeniyetlerin estetik ve sanat anlayışını bilmek gerekir. Çünkü kendisinden önceki köklü medeniyetlerin etkisi altındadır, onlardan etkilenmiştir. O nedenle hepsini bir bütün olarak ele almak gerekir. Medeniyetler bir zincirin halkaları gibi iç içe geçmiş ve birbirine bağlıdır.

Çalışmanın konusunu oluşturan İzmir bölgesindeki Efes Antik kenti köklü ve zengin bir kültürel birikimin örneğini oluşturmaktadır. Bu bölgede geçmişten bugüne pek çok farklı medeniyetin izlerine rastlamak mümkündür. Bölge hem sanatsal hem kültürel hem de dini açıdan önemli bir merkez konumundadır. Ancak bu bölge özellikle sanatsal ve kültürel açıdan dünya çapında yeteri kadar tanınmamaktadır. Bu durumda ülke olarak bölgenin sanatsal ve kültürel önemine yeterince dikkat çekilememesine hem de oluşan yanlış algıların düzeltilmemesine neden olmaktadır. Bu problemlerin çözülmesi amacıyla bölgenin doğru bir şekilde tanıtılması ve sanat açısından öneminin vurgulanması gerekmektedir. Efes antik kentinin hem ulusal hem evrensel düzlemde önemini hatırlatmak ve bölgeyi doğru bir şekilde dünyaya tanıtmak gerekmektedir. İlk önce içinde yaşadığımız bölgenin geçmişini ve değerlerini iyi bir şekilde öğrenmeli ve bunu bu ülkenin gelecek nesillerine aktarıp

onlara örnek olmalı ve ışık tutmalıyız. Bu ihtiyaç sonucunda okul dışı öğrenme alanlarından biri olan antik kentlerimiz ve müzelerimiz aracılığıyla geçmişteki kıymetli değerleri yaşayarak ve görerek öğrenip tasarım ve sanat anlamındaki gelişmeleri ve günümüze etkilerini gelecek nesillere aktarabilmek bu araştırmanın bir diğer amaçlarından biridir. Çalışmada ders dışı, okul dışı, kampüs dışı kavramları aynı anlama gelecek şekilde kullanılmıştır. Öğrenciler bu ortamlar aracılığıyla farklı kültürleri tanıyarak farkındalık ve bilinçlerini de geliştirmelerinin sağlanmış olacağı düşünülmektedir. Bunların yanı sıra tarihi eserlerin korunması konusunda da bilinçlenmeleri bu araştırmanın arzulanan çıktılarından birisidir.

Öğrenme, öğrenilen bilgi ve deneyimin yeni elde edilen bilgilerle bütünleştirildiği bir süreçtir (Laçın-Şimşek, 2020). Bu süreç örgün ve yaygın öğrenme olmak üzere iki grupta ele alınmaktadır (Cameron & Harrison, 2012; Colardyn & Bjornavold, 2004; Eshach, 2007; Ivanova, 2016). Örgün öğrenme genellikle eğitim kurumlarında gerçekleştirilir ve sürecin sonunda bir derece ve/veya diploma verilir (Czerkawski, 2016; Güven, 2019;). Planlı öğrenme yaşantılarının yer aldığı eğitim kurumlarının müfredatına bu bağlamda formal öğrenme adı verilmektedir (Elmas, Aslan ve Hakverdi-Can, 2021). Kontrollü bir şekilde gerçekleştirilen formal öğrenmede ulaşılmak istenen hedefler önceden belirlenir (Laçın-Şimşek, 2020). Ek olarak, eğitim hem resmi hem de resmi olmayan eğitim ortamlarını kullanır. Öğrenme sadece eğitim kurumlarında değil, müzeler gibi eğitim dışı kurumlarda veya arkeolojik alanlar gibi uygun yerlerde de gerçekleşebilir. Bu süreçte informal öğrenme denir. Günlük öğrenmede, doğası gereği esnektir, sabit bir müfredat olmadan devam eder ve yaşam boyu devam eder, öğrenciler farklılıklarla yüzleşme, ilgi ve kazanımlarını doğrudan deneyimleme fırsatı bulurlar (Şen, 2019). Bu bağlamda informal öğrenmenin diğer özellikleri şunlardır:

Katılımcıların öğrenme sürecine fiziksel, duygusal ve bilişsel olarak katılmalarını sağlar, öğrencilerin doğal ve yeniden canlandırılan fiziksel olaylarla doğrudan etkileşimine teşvik eder, çeşitlilik sağlar ve bilimin dinamik sunumu, öğrencilerin ön bilgilerini ve ilgilerini geliştirir (Tiedelautakunta, 2007, akt Şen, 2019).

BİRİNCİ BÖLÜM

1.OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMI

Kampüs dışı öğrenme alanyazında farklı bir Şekilde tanımlanmıştır. Bazı kaynaklarda İngilizce olarak ders dışı eğitim, okul dışı öğrenme, okul dışı deneyimler, okul dışı fırsatlar vb. (out of school education, out of class education, outdoor learning, out of school experiences, out of school opportunities) tanımlamalar yapılmaktadır (Şimşek ve Kaymakçı, 2015).

Kampüs dışı öğrenme, duvarların dışındaki öğretim faaliyetlerini ve bu ortamlarda öğrenmenin farklı boyutlarını tek bir yapıda, kapsamlı uygulama ve araştırma fırsatları sağlayarak, destekleyici hale getirmektedir (Şen, 2019). Öğrencilerin aktif olarak dahil olduğu günlük yaşamla ilişki kurduğu bu ortamlar öğrenci tarafından oluşturulan deneyimlerin ve etkili öğrenimin kaynağıdır. (Genç, Albayrak ve Söğüt, 2019). Okul, insanların her gün öğrendiği tek ortam değildir. Aynı zamanda sosyal gerçeklikler de öğretir. Bu bağlamda insanların okul dışında da öğrendikleri söylenebilir (Illich, 2016: akt, Karagöz, 2020). Ders dışı ortamın eğitim amaçlı kullanımı, 17. yüzyılda reformist bir yaklaşım olarak ortaya çıkmıştır. Bu açıdan çok yeni bir yaklaşım olmamakla birlikte günümüzde önemi daha çok anlaŐılmaktadır. Okul dışı ortamlar izleyicinin öğrenmeyle her zaman etkileŐime girmesini, etkinliğin daha fazlasını ilk elden deneyimlemesini sağlar (Şen, 2019: akt, Karagöz, 2020).

Müfredat dışı programlar, öğrencilerin yüksek benlik saygısı geliştirmelerine, benzersiz güçlü yanlarını ve niteliklerini beslemelerine, okuldan ve hayattan genel olarak keyif almalarına yardımcı olarak öğrenme ortamından en iyi Şekilde yararlanmalarını sağlamada önemli bir rol oynar. Ayrıca öğrencilerin becerilerini geliştirmelerine, hayatın zorluklarıyla yüzleşme yeteneklerini güçlendirmelerine ve tutkularını geliştirmelerine yardımcı olur (Shale, 2005).

Günümüzde toplumlar bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelerin getirdiği rekabet ortamında eğitim alanında sürekli olarak kendini yenileyerek gereken güncellenmeleri yapmak zorundadır. Bilgi, eğitim ve teknolojilerin gelişmesi, bireylerin beklentilerine cevap verebilecek yeni eğitim sistemlerinin varlığına bağlıdır (Çelen, Çelik ve Seferoğlu, 2011). Özellikle 2004 yılından itibaren ülkemizde eğitim felsefesi değişmiş, öğrencilerin aktif katılımını sağlayan öğretim yöntem ve teknikleri uygulamaya konulmuştur. Bu yöntem ve teknikler sayesinde öğrenciler, önceki bilgileriyle yeni bilgileri anlamaya çalışır ve zihninde oluşturur (Çepni ve Ormancı, 2018).

Bu nedenle bireysel farklılıkları gözeterek ve öğrencilerin aktif katılımını sağlayan öğretim yöntem ve teknikleri kullanılmalıdır. Öğrencilerin deneyimleri ve öğrenme stilleri farklıdır ve bu nedenle öğrenciler bir durum veya problemle karşılaştıklarında farklı düşünebilir ve farklı çözümler üretebilirler (Özgen, Narlı ve Alkan, 2014). Sınıf dışında ders çalışmak, alan ne olursa olsun planlamadan, programlanmadan ve belirli ilkelere uyulmadan yapılabilecek bir aktivite değildir. Ders dışı faaliyetler yürütülürken çeşitli prosedürler izlenmelidir. Bunlar arasında okul idaresine bildirimde bulunulması ve yerel yetkililerden izin alınması, seyahat için ulaşım araçlarının kontrol edilmesi, bürokratik işlemlerle ilgilenilmesi, öğretmenlerin sürece dahil edilmesi, gezinin düzenlendiği yeri önceden ziyaret edilmesi yer almaktadır. Materyaller ve tedarik bilgileri, öğrenci bildirileri ve çalışma sayfaları, performans testleri gibi veri toplama araçları dahil olmak üzere öğrencileri nerede oldukları konusunda bilgilendirmek gibi hususlara da dikkat edilmelidir. Ayrıca aktivite sırasında önderlik yaparak, öğrenciler ve takımın geri kalanı uyum içinde olmalı ve herkes üzerine düşen sorumluluklara göre hareket etmelidir (Ergun ve Çobanoğlu, 2017).

Okul dışındaki öğrenme ortamlarındaki etkinlikler, her öğrencinin kendi hızında bilgi edinmesine destek olur, öğrenmeyi teşvik eder ve okulu destekler (Gerber, Marek ve Cavallo, 2001). Okulun dışındaki öğrenme ortamlarının olumlu etkileri fen bilimleri, sosyal bilimler, matematik ve güzel sanatlar gibi birçok konuda görülmektedir. Bu disiplinlerden bilim ve sosyal bilimler gibi alanlar gündelik hayatla daha yakından ilgili, soyut kavramlar içeren, canlı ve cansız pek çok şeyi kapsayan, araştırmaya ve incelemeye açık alanlardır (Erten ve Taşçı, 2016).

Okul dışı eğitime derinlemesine bakıldığında; Eğitim tarihinde müfredat dışı eğitimin kökleri, Platon ve Aristoteles'ten önceki İon doğa filozoflarında bulunabilir. A. Hallden (1975) ifade ettiği gibi, antik Yunan dünya anlayışı ruh ve zihni (teorik eğitimin ideali) beden, madde ve ellerin (pratik eğitimin ideali) önüne yerleştirmiştir. Aristoteles'in felsefesi canlıların biyolojik ve organik yönlerini sembol olarak taşıırken, Platon'un teorik düşüncesi matematikle soyutlanmıştır. G.H. Von Wright'ın Science and Reason (1986) adlı kitabı, konuları pratik deneyime göre sıralamadığı için antik Yunan teorik bilim idealini eleştirmektedir.

Epicurus (M.Ö.31, M.Ö.270) Helenistik felsefenin en önemli düşünürlerinden biridir. Aristoteles'in ölümünden sonra M.Ö. 306'da Atina'da Epicurean okulu kurulmuştur. Okul geniş bir bahçe içerisinde kurulmuştur. Bu nedenle katılımcılara "Bahçe Filozofları" adı verilmiştir. Okul kapılarını herkese açmıştır. Öğrenciler mütevazı bir şekilde desteklenmiştir. Okul bahçe içerisinde yer almaktadır. Epikuros bu bahçede dolaşarak dersini vermiştir. Bahçesinde sebze ve meyve yetiştirdiğini, arkadaşlarına ikram edilen yemeklerden keyif aldığını ve dostluğa değer verdiği bilinmektedir. (Bergsma, 2008)

Günümüzdeki modern eğitimin temeline bakacak olursak Pestalozzi (Kırsal Eğitim Yurdu), John Dewey, Ivan Illich (Okulsuz Toplum) gibi isimlerle okul dışında öğrenmenin son derece faydalı olduğuna inanan modern eğitimin en önemli temsilcilerindendir diyebiliriz (Tokcan, 2015). Özünde Dewey olan ilerlemecilik, yapılandırmacılık, pragmatizm ve varoluşçuluk gibi çağdaş eğitim yaklaşımları da okul dışında öğrenmeyi desteklemektedir.

İsviçreli eğitimci Johann Heinrich Pestalozzi (1746-1827), 19. yüzyılın en etkili eğitim düşünürlerinden biridir ve hem uluslararası alanda hem de ABD'de oldukça etki yaratmıştır. Yurtdışında, İsviçreli eğitimcinin çalışmaları hem Prusya okul sistemini hem de pedagojik reformcular Johann Herbart (1776-1841) ve Friedrich Froebel'i (1782-1852) etkilemiştir. ABD'de Pestalozzi'nin yazıları, erken ortak okul hareketi kurucusu Horace Mann (1796-1859) ve Henry Barnard'ın (1811-1900) çalışmalarına ışık tutmuştur. Nakosteen'in gözlemlediği gibi (Barlow, 1977), "Pestalozzi, inşa ettiği ve finanse ettiği enstitülerde eğitim doktrinlerini deneysel olarak denemiş olması bakımından benzersizdir". Pestalozzi'yi yaklaşık bir asır takip eden önde gelen pedagojik reformcu Dewey'inkinden farklı olmayan deneysel doğası, Pestalozzi'nin Deweyan terimini kullanmasa da sanal bir "laboratuvar okulu"nun faydalarını benimsemesine yansımıştır (Colvin & King, 2018).

Özellikle 1970'lerin başında Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa'da okullara karşı bir isyan çıkmıştır. "Gereksiz okullaşma" olarak da bilinen bu akım, ABD'de ortaya çıkmıştır ve daha sonra İngiltere ve diğer ülkelere yayılmıştır. Demokratik olmayan, pahalı ve modası geçmiş okullar artık etkili olmamaktadır. Okullarda eğitim yerine, kütüphaneler ve bazı özel yetiştiriciler yaratmak amaçlanmaktadır. Fikir, Ivan Illich'in "School- A Fallen Society adlı kitabında görülmektedir (Öncül, 2000 den akt. Demirbilek, 2004).

Neticede Batı'da bu konuyla ilgili birçok madde gündeme gelmektedir. Batı'da "deneyim" ve "canlı" deneyime çok fazla vurgu yapılmaktadır. Örneğin, Von Hentig (1977) "Okulların okul dışına taşınması" tartışmasını yapmaktadır. 1980 yılında Almanya ve Daha sonra yayınlanan İlköğretim Reformu Serisinde "Sınıf Dışında Öğrenme" "Çevre ve Örgün Eğitim" konulu kitaplar yayınlanmaktadır. Fikirler okulların hayattan soyutlanmış, sıkıcı imajını yıkmak için ortaya atılmaktadır. Ülkemizde bu konuya hak ettiği ilgi gösterilmemektedir. Müzeler ve kütüphaneler de çalışma alışkanlığı görülmemektedir (Demirbilek, 2004).

Türklerde okul dışı eğitimin ilk örneklerine baktığımızda ise, Türklerin (Hunlar, Göktürk ve Uygurlar) özellikle göçebe hayatlarında Müslümanlığa geçmeden önce avcılık ve savaş sanatlarını öğretmek için ders dışı eğitimden yararlandıkları görülmektedir (Akyüz, 2009; Kanad, 1948). Aynı şekilde Osmanlı İmparatorluğu döneminde dövüş sanatlarını öğretmek için ders dışı eğitim kullanılmıştır (Akyüz, 2009).

Müfredat dışı eğitimin özellikleri, 12. yüzyılda kurulan ahilik teşkilatında görülebilir. Ahilik teşkilatı bünyesinde usta ve çırak ilişkileri bulunmakta ve işbaşında uygulamalı mesleki eğitim verilmektedir. Çıraklar mesleki becerileri yaparak ve yaşayarak öğrenirler (Şimşek, 2002). İkinci Meşrutiyet döneminde (1908) taşra öğretmenlerinin yetiştirilmesine önem verilmiştir. Çeşitli aşamalardan geçtikten sonra 1926 Köy Olağan Mektep Talimatnamesinde köy mektepleri uygulanmaya başlandı. Bu okullarda sabahları dört saat teorik ders, öğleden sonra iki saat alıştırma ve deneyler yapılmaktaydı. Tarımsal faaliyetler ve doğa gezileri, ders dışı eğitimle ilgili uygulamalar olarak değerlendirilebilir (Ergün, 2009). Aynı zamanda Ethem Nejat'ın çevre koruma konusunda ilk uygulamaları başlattığı ve bu dönemde "Ağaç Şenliği" düzenlediği görülmektedir (Akyüz, 2009). Amerika'nın eğitim sisteminde kuruluş döneminde pragmatik (faydacı) bir felsefi anlayışa değer verildiğini görmekteyiz. 1924 yılında eğitim organizasyonunun pragmatizm felsefesini temel alan John Dewey ülkemizi ziyarete davet edilmiştir. Dewey ülkemizdeki eğitimi incelemekte ve soruna pragmatik bir anlayışla çözümler önermektedir. Bu çabalar Dewey'den sonra da devam etmektedir. Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa'dan ülkemize gelen Kühne (1925), Buyse (1927), Malche (1932), Parker (1934) ve diğerleri Akyüz, (1997) gibi eğitimciler de pragmatizm felsefesini ortaya koymuşlardır. O dönemde pragmatizm eğitim felsefesi, Avrupa ve Amerika'da tanınan eğitim felsefesidir. Pragmatist felsefeye göre, toplumsal yaşam için gerekli olan yetenek ve tutumlar bireylere doğrudan aktarılamayacağı gibi, bu yetenek ve tutumlar doğrudan bilgi ve duyuşsal aktarım yoluyla da geliştirilemez. Beklentilerin gelişimi çevre aracılığıyla gerçekleşir. İnsan ancak yaşayarak ve sosyal hayatın içinde yaşayarak öğrenebilir. Bu nedenle okul hayata hazırlık olarak görülmemelidir. Okulu hayatın kendisi olarak düşünmek gerekir. Ders içeriğinin öğrencinin hayatında

hemen kullanabileceği ve ilgisini çekecek bilgi ve becerilere göre düzenlenmesi gerekmektedir (Dewey, 1996).

Görsel 1. John Dewey

1.1. Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Öğretime Katkıları

Günümüz eğitim sistemi araştırma, öz yeterlilik, kendine güven, eleştirel düşünme ve var olan problemleri çözmek gibi farklı becerilere sahip kişiler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Okul ile beraber ders dışı öğrenme ortamlarındaki deneyimler de bu becerilerin edinilmesinde gelişime katkı sağlamaktadır (Bozdoğan, 2016). Ders dışı etkinlikler, öğrencilerin gerçek hayata katılmalarına yardımcı olur ve yaşayarak öğrenmeyi destekler. Bu sayede teorik konular canlı bir şekilde aktarılabilmektedir (Metin-Göksu ve Somen, 2018). Ders dışı öğrenme ortamlarında yer alan etkinlikler de pek çok duyu organını harekete geçirerek öğrenmenin kalıcı olmasını sağlar (Karadoğan, 2016). Çocukların etkinliklere aktif olarak katılmasını sağlayan okul dışı öğrenme ortamlarındaki öğrenme deneyimleri (Metin-Göksu ve Somen, 2018) bilişsel, duygusal ve psikomotor gelişimi destekler (Kır, Kalfaoğlu ve Aksu, 2021; Karadoğan, 2016). Ayrıca bu ortamlar, sınıf ortamında öğrenilemeyen bilim ve toplum ilişkisini anlamalarını sağlayarak çocukları bilime motive etmektedir (Itzek-Greulich, Flunger, Vollmer, Nagengast, Rehm & Trautwein, 2017).

1.2. Okul Dışı Öğrenme Ortamlarda Karşılaşılan Zorluklar

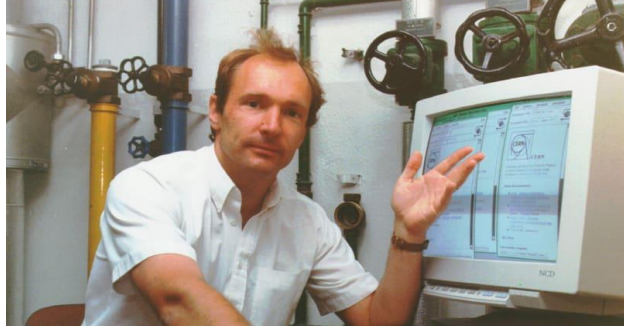
Ders dışı bir öğrenme ortamı kullanmanın pek çok avantajları olduğu gibi dezavantajları ve sakıncaları da vardır. İlk olarak, sınıf dışındaki eğitimin yönetimi daha uğraştırıcı hale gelmekte ve öğretmenlerin sorumluluğu artmaktadır. Ayrıca öğretmenler, mecburiyetten ve zaman alan evrak işleriyle uğraşmakla zaman harcamak istememektedir. Bunun sonucunda müfredatı takip edemeyeceklerinden korkarak kaygı yaşamaktadırlar. Bununla beraber, öğretmenler ulaşım, konaklama ve yemek masraflarını da göz önünde bulundurmalıdır. Ders dışı etkinliklere hazırlık sürecinin çok zaman ve emek gerektirmesi, gezinin yapıldığı ortamın yeterli materyale sahip olmaması, öğretmenlerin ve tur rehberlerinin yeterli bilgi ve beceriye sahip olmaması diğer önemli eksiklikler ve zorluklardır (Çalışkan & Yıldırım, 2021). Aynı zamanda öğretmenler, ders dışı öğrenme ortamında tehlikeli böcek ve hayvan türlerinin varlığını, böcek ısırıklarını, kaza ve yaralanma olasılıklarını, hava kirliliğini ve bu konulardaki yetersizlik ve endişelerini göz önünde bulundurmalıdır. Çocukları ders dışı bir öğrenme ortamında buldukları bölgeden uzaklaşmadan koordine etmek ise bir diğer endişe edilmesi ve önlem alınması gereken konular olmaktadır (Saleh, Latip & Rahim, 2018).

1.1. Okul Dışı Öğrenme Ortamı Türleri

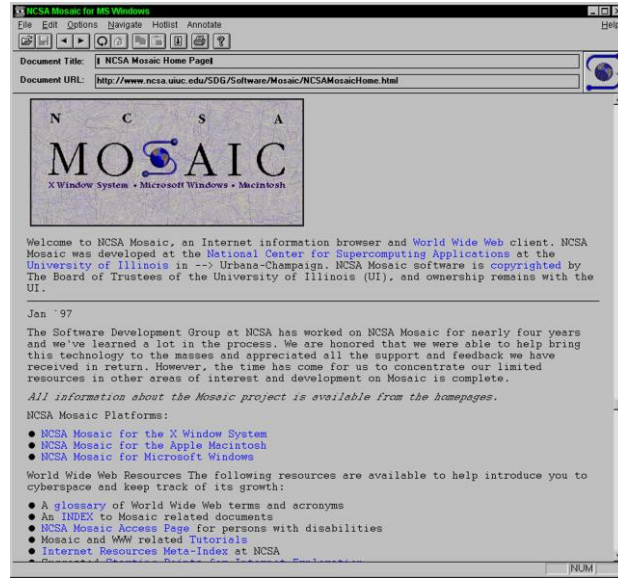
Etkili öğrenmenin gerçekleştirilebilmesi için öğrencinin öğrenmeye aktif olarak katıldığı, yaparak yaşayarak öğrendiği, öğrendiği konuları çevresiyle ilişkilendirdiği ve sosyal yaşamıyla bağlantı kurduğu farklı öğretim ortamlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu anlayışın en etkin şekilde uygulanabileceği ortamlardan biri de son yıllarda “okul dışı eğitim, sınıf dışı eğitim, yaygın eğitim” gibi tanımlarla ortaya çıkan okul dışı öğrenme ortamlarıdır (Eshach, 2007). Eğitim-öğretim süreçlerinde ders/sınıf/ders dışı uygulamalar ve etkinlikler; gezi ve alan araştırmaları, geziler ve sosyal, kültürel, endüstriyel ve bilimsel yerler (müzeler, doğa tarihi müzeleri, bilim ve teknoloji müzeleri, planetaryumlar, botanik bahçeleri, hayvanat bahçeleri, meteoroloji istasyonları, su arıtma tesisleri, barajlar, endüstriler vb.), sanal gerçeklik uygulamaları, doğa eğitimi, çevre kulübü etkinlikleri, ödevler ve mekanla doğrudan ilgili projeler, sportif faaliyetler, sosyal, kültürel ve bilimsel programlar (sergiler, toplantılar, kongreler, paneller, konferanslar ve sempozyumlar) ve yaşam boyu öğrenme uygun mekansal uygulamalar gibi çok geniş bir alanı kapsar (Fidan, 2012). Sanatçılar için ders dışı öğrenme yeri olarak sanat eğitimi ve sanat müzeleri atölyeler, tasarım stüdyoları, zanaat atölyeleri, müzeler, dijital ortamlar, sanal müzeler ve galeriler akla gelen başlıca yerlerdir. Sanatçıların isteği, sanatlarını geniş bir izleyici kitlesine ulaştırmaktır. Bununla birlikte, günlük kamuoyunda genellikle sanat pratiğini gözlemlemek ve görmek uğraş gerektirmez. (Dilmaç, 2022). Artık sanatçıların eserlerini geniş bir kitleye ulaştırmaları için çok çaba sarf etmeleri gerekmemektedir. Fiziksel mekanla sınırlı kalmadan tek bir hareketle ve oturduğumuz yerden sosyal medya ortamında sanatçıların paylaştığı pek çok sanat eserini görebilme, tekniği hakkında bilgi alabilme olanağına sahip olabilmekteyiz. İnternetin yaygınlaşmasıyla birlikte sanatçılar sanatlarını geniş bir kitleye kolayca ulaştırabilmektedirler. Günümüzdeki teknolojik gelişmeleri sanatçılara kolaylık sağlamasıyla beraber bizim de sanat akımları, teknikleri hakkında bilgi almamızı, bu konularda ve pek çok konuda çevrimiçi eğitimler, kurslar ve derslerle bilgilere kolayca ulaşabilmemizi sağlamaktadır. Teknolojinin hayatımıza hakim olması ve eğitimde kullanılmaya başlanmasıyla Facebook informal öğrenme ortamı olarak kullanılmaya başlanmıştır

(Cain ve Policastri, 2011). Facebook uygulamasının öğrenme açısından birçok faydaya sahip olduğu görülmektedir. Öğretmenler kendi sınıfları için özel gruplar oluşturabilir, bu gruplara dilediklerini ekleyebilir ve paylaşımı kontrol edebilirler. Bu sayede öğrenciler siteyi ders amaçlı kontrollü bir şekilde kullanabilir, diğer üyelere ulaşarak onlarla iletişimlerini geliştirebilir, eğitim bilgi ve materyallerini paylaşabilir, ders duyurularını yayımlayabilirler. Ayrıca öğretmenler, diğer eğitim yazılımlarına bağlantılar sağlayarak öğrencilerin programa hızlı bir şekilde erişmelerini sağlayabilir. Bu ağın çok sayıda kullanıcısı ve ücretsiz olması nedeniyle, kolej ve üniversitelerde Facebook kullanımı üniversite öğrencileri için destek kaynağıdır ve bazı durumlarda gereklilik haline gelmektedir. Çünkü öğrenci içeriğinin artması, öğrenci-öğrenci ve öğretmen-öğrenci etkileşimi ile yazılım işbirlikli öğrenmeyi desteklemektedir (Kalafat ve Göktaş, 2011). İnternet teknolojisinin gelişimi sanayi devrimi'nden bu yana sosyal hayatı etkileyen belki de en önemli değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Bu gelişmelerle birlikte insanların hayatına giren sanal dünya, sanal gezi kavramını ve birçok işlevin önünü açmıştır. Sanal tur istenilen yönde tanımlanarak ziyaret edilen yerde devam edebilir veya belirli bir noktadan çevreye bakılabilir. İnternetin ve bilgi teknolojisinin hızla gelişmesi, gerçek ortamların sanal ortamlara taşınmasını mümkün kılmış, insanların bu sanal alanlarda kendilerini "oradaymış gibi" hissetmelerini sağlamıştır. Eğitim alanında, öğrencilerin seyahat edemediği mesafelerde veya resmi izinlerle ilgili engellerin olduğu durumlarda sanal seyahat, öğrenmeyi ve öğretmeyi desteklemek için bir fırsat haline gelir (Dolanbay ve Tuncel, 2016). Sanal gerçeklik gibi yeni teknolojilerin öğretimde etkili bir şekilde kullanılması, öğrencilerin hayal gücünü harekete geçirir. Bu uygulamaların öğrencilerin derse yönelik motivasyon ve tutumlarını olumlu yönde artıracağı ve dersin kalitesini artıracığı düşünülmektedir (Çavaş vd. 2004). Sanal gerçeklik teknolojileri henüz eğitimde yerini almamış olsa da bu teknolojinin sağladığı yapay gerçeklik ortamları eğitimsel deneyimler için fırsatlar sunabilmektedir. Sanal ortam uygulamaları, öğrenme sırasında eğlence sağlar, kavramları öğrenmeyi kolaylaştırır, öğrenmeyi etkili ve ilgi çekici hale getirir, ileri düzeyde faydalar sağlar, öğrencilerin problemlerini öğrencilerden geliştirir, ileri düzeyde etkileşimli öğrenme deneyimleri, beyin fırtınası, bilgi yapılandırma sağlar ve farklı kaynaklardan gelen bilgilerin sentezi için ideal ortamlar sağladığı

savunulmaktadır (Kayabaşı, 2005). Tim Berners Lee, 1990'da web'i icat etti ve 1993'te ilk tarayıcı olan Mosaic'in piyasaya sürülmesi, İnternet'in yaygın olarak kullanılmasına yol açtı.

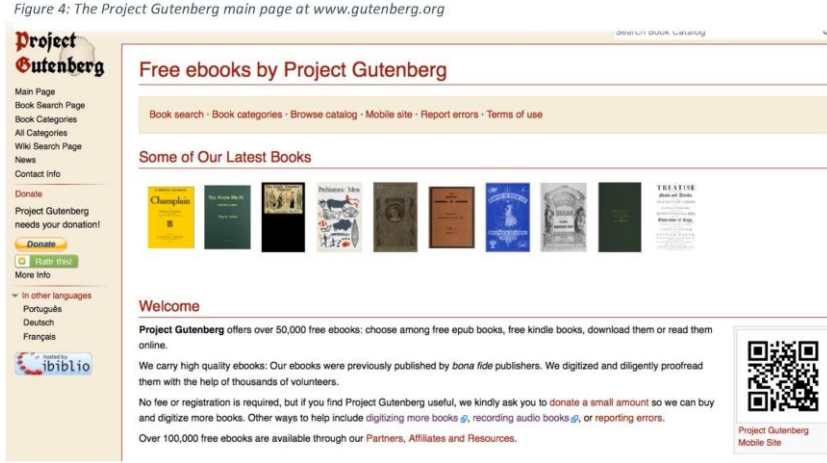
Görsel 2. Tim Bernes Lee

Görsel 3. İlk web tarayıcısı Mosaic

1992'de İsveçliler tarafından hayata geçirilen Runeberg projesi ve 1994'te Almanlar tarafından başlatılan Gutenberg-DE projesi ile beraber dijital kütüphane çalışmaları hız kazandı. 16. yüzyılda Gutenberg'in insanların kitap basmasına olanak sağlayan matbaaya katkısı 1971 yılında Michael Hart adlı başarılı bir girişimci tarafından kurulan Project Gutenberg, 2009 yılında oluşturulan önemli kitapların elektronik baskı çalışmaları herkesin kullanımına açılmıştır. İlk e-kitap, Hart'ın

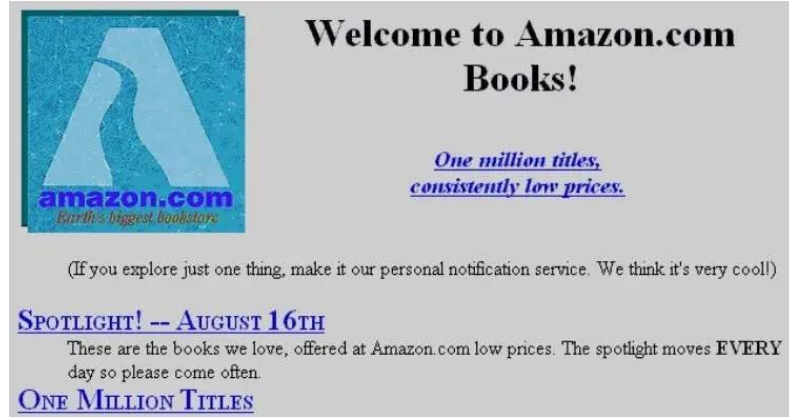
elektronik ortama dönüştürdüğü Amerikan Özgürlük Bildirgesi olarak bilinmektedir. Project Gutenberg'in gelişiyle ilk e-kitaplar ortaya çıkarak dijital kütüphaneler başlamıştır.

Görsel 4. Gutenberg projesi e-book

Profesör Michael S. Hart, herkesle ücretsiz olarak paylaşılabilen bir elektronik eserler kütüphanesi olan Project Gutenberg™ konseptinin yaratıcısıydı. Kırk yıl boyunca, yalnızca gönüllü desteği ağıyla Project Gutenberg™ e-Kitapları üretip dağıtmaktadır. Project Gutenberg™ e-Kitapları genellikle, ABD'de telif hakkıyla korunmadığı onaylanan birkaç basılı baskıdan oluşturulur. Bu nedenle, e-Kitapları herhangi bir kağıt baskıyla uyumlu tutmak gerekmemektedir (Georgry, Newby, 2021).

1995'te Amazon ilk büyük çevrimiçi kitap mağazası oldu, ardından 1997'de Barnes ve Nobles geldi. 1998'de akademik kütüphaneler ve halk kütüphaneleri internet teknolojisini kütüphane yönetim sistemlerine uyarladılar ve okuyuculara çevrim içi olarak ulaşmaya başlamışlardır. (Lebert, 2009).

Görsel 5. Jon Erlichman. Amazon Çevrimiçi kitap mağazası

1.1.1. Müzeler

Müze, içinde bulunduğu toplumun bir ürünü olarak toplumun ekonomik, sosyal ve politik gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Bu rol, toplumun kimliğinin gelişmesinde kültürün önemini ve değişimin hızını ortaya koymaktadır (Hooper-Greenhill, 1994). Hayat boyu öğrenme bireysel ihtiyaçlara göre gerçekleşir; insanlar, ortamlar ve etkinlikler önemli eğitim kaynaklarıdır. Müzeler, iletişimsel rollerinin bir parçası olarak, birçok kültürü kapsar. Müzelerin yaşam bağlamında etkin kullanımı ve yaşatılması uygun politikaların geliştirilmesine bağlıdır (Paykoç ve Baykal, 2000). Eğitim bilimleri ve müzenin aktif olarak görünür olduğu müzede öğrenme, çocuk eğitimi, ilköğretim ve üzeri gibi belirli eğitim kademeleriyle sınırlı olmayıp, okulda yaşam boyu devam ettirilebilmektedir. Çünkü müze her çağda insanın "tüketebileceği" imkanlar sunmaktadır. Müze "tüketicisi" bu imkânları tüm duyularını kullanarak, araştırarak ve uygulamalara bizzat katılarak daha etkili ve sürdürülebilir deneyimler elde edebilirler.

Müze, sosyal kaynakları, insanları, eğitim, sağlık, kültür gibi kurumları, öğretmenleri, öğrencileri, anne babaları, kültür, iletişim ve aktif bir öğrenme ortamını bir araya getirebilen bir bilgi alanıdır. Ülkemizde müze eğitimi veya müzecilikle ilgili akademik düzeyin gelişimi çok fazla bir zamana sahip değildir. Satı Bey'in "Okul Müzesi" projesi ve Baltacıoğlu'nun müzecilik çalışmaları Türk eğitim tarihinin ikinci Meşrutiyet döneminin sonlarında yer almasına rağmen uzun ömürlü olmamıştır. 1990'lardan sonra müze ve sergilerde ulusal veya uluslararası seminerler veya projeler yoluyla yaratıcı drama yöntemi kullanılarak pedagojik uygulamalar uygulanmaya başlanmıştır (Adıgüzel, 2000).

Müzelerde öğrenme ortamında, dünyanın dört bir yanından gelen ziyaretçiler tarihteki sanatsal gelişmeleri keşfederken eğlenceli ve etkileşim halinde öğrenme gerçekleştirebilmektedir. Avustralya'daki Sidney Üniversitesi Müzesi, pedagojik bir felsefe izlemiştir. Koleksiyonunun çoğunu ziyaretçilerin nesne oluşturma, dokunsal etkinlikler ve etkileşimli programlarla aktif olarak öğrenebilmeleri için halka açmıştır. Disiplinler arası öğrenme, müze ortamında doğal olarak gerçekleşir. Yalnızca öğretmenler ve öğrenciler arasında değil, aynı zamanda öğrencilerin kendi aralarında da işbirliğine dayalı öğrenme süreçlerine odaklanarak, öğrenenlerin pasif değil aktif oldukları bilgi üretimi vurgulanır. The Art of English: National Gallery of Victoria'daki İngilizce ve Edebiyat müfredatını desteklemek için disiplinler arası bir yaklaşım izlemişlerdir. Avustralya'daki İngilizce ve Edebiyat müfredatının, bir müze ortamında sanat eserlerine topluca bakarak, bunları tanımlayarak ve bunlar hakkında yazarak nasıl zenginleştirilebileceğini göstermektedir. Avustralya'daki Victoria Ulusal Galerisi'ni bir araştırma çalışması olarak kullanan yazarlar, Galeri'deki sorgulamaya dayalı öğrenme etkinliklerinin öğrencilerin görsel okuryazarlık, yaratıcı yazma özellikle şiir ve karşılıklı etkileşim alanlarındaki becerilerini geliştirmek için nasıl tasarlandığını göstermektedir. Daha da önemlisi makale, müze eğitim programlarının okul müfredatını desteklemeye, bakış açılarını genişletmeye, belirli bir konudaki bilgiyi ve belirli becerilerde yetkinliği geliştirmeye nasıl hizmet ettiğini vurgulamaktadır (Ruanglertbutr, 2014).

Görsel 6. Photograph: Eugene HylandThe 18th and 19th century salon gallery, featuring 'Anguish'. Avustralya Victoria Ulusal Galerisi.

1.1.2. Bilim Müzeleri

Bilim ve teknoloji müzeleri, aile, yetişkin ve aile turlarına açık, resmi olmayan bilim çevreleri olarak hizmet vermektedir (Ertaş, 2012). Bilim ve Teknoloji Müzesi, bilimi teşvik etmek, bilimi sevmek, deney yapmak, eğlendirmek, merak ve heyecan yaratmak, bilimin temelleri ile yaygın eğitime katkı sağlamak amacıyla oluşturulmuş bir yapıdır (Karakaş, 2018). Sanayi Devrimi'nden sonra insanların makine ve alet kullanma mantığını anlamak ve anlatmak için bilim ve teknoloji müzeleri kurulmuş ve burada araçlar sergilenmiştir. Bilim ve Teknoloji Müzesi, özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra hızla gelişmiştir (Bozdoğan, 2007).

Müze koleksiyonlarına erişimde bilgisayarların önemli bir rolü olduğu şüphesizdir. Örneğin Hampshire'daki bir müzede müzenin tüm koleksiyonları web sitesinde mevcuttur (www.hants.gov.uk/). Ayrıca 24 saat hizmet sunan başka bir girişim (www.24hourmuseum.org.uk) İngiltere'deki tüm ünlü müzelere Government's National Grid for Learning gibi diğer ilgi alanlarına erişim sağlar. Ayrıca diğer web sitelerine de bağlantı verir (Şener, Yüksel 2016). Müze koleksiyonunun çok farklı objeleri içermesi, müzenin farklı bilim dalları için bir kaynak olarak görülmesini sağlamaktadır. Örneğin, sanat müzeleri sanatla ilgilenen herkes için harika bir

kaynaktır. Bilim ve sanata hizmet eden müzeler aynı zamanda evrensel değerler içeren kurumlardır. Sanat ve arkeoloji müzeleri bu kategoriye girer. Bu müzeler, insanlık tarihi mirasının kültürel ve sanatsal eserleri olarak kabul edilmektedir. Bu sunum şekli sadece bir sergileme şekli olmayıp uygulama, araştırma ve eğitim amaçlıdır. İnsanlığa evrensel değerleri göstererek, onların topluluk tarafından paylaşılmasına izin vermektedir. Bu paylaşım sonucu topluluk arasında ortak bir dil kurulmaktadır. Ortak bir dilin oluşumu, hem ürünlerinin hem de medeniyetinin gelişimi için önemli olmaktadır (Mercin, 2003).

Bilim müzelerinin oluşumuna bakacak olursak; 15. yüzyılda, İtalya'da Rönesans'ın doğuşu ile Hümanist hareketi etkili olmaktadır. Bu dönem ve gelişmeler ile birlikte Antik eser koleksiyonerliği gelişmiştir. Koleksiyonerlerin çoğu toplumun üst sınıflarından varlıklı üyelerden oluşmaktadır. Antik sanat ve kişinin bilgi seviyesi, zevkini, statüsünü, saygınlığını, sosyal konumunu göstermenin bir yolu olarak görülmektedir. Koleksiyonerler arasında artan talep ile beraber, hem antik alanlardan eser kaçakçılığı yapılmasına hem de birçok sahte üretime sebep olmuştur. Birçok eski Yunan tuncu, değerli materyaller elde etmek için yok edilmekteydi ve yüzlerce Antik Roma mermerlerinin sanat pazarları için kopyaları yapılmaktaydı. Bu kopyalar genellikle eski uygarlıkların güzelliğine dair bazı ipuçları sağlamak için oluşturulmaktaydı. Yıllar içinde güzellik anlayışı değişmektedir. Helenistik dönemden ve Antik Roma'dan birçok eser, antik çağın değerini ve sanatsal kalitenin zirvesini ifade ettiği için Avrupa'ya getirilmekteydi. 15. yüzyıldan 16. yüzyıla müze kavramı günümüze kadar yayılmıştır. Avrupa'daki diğer ülkelerin toplumundaki en zengin hayırseverler birbirleriyle sanat eserlerini toplamak için rekabet etmekteydi. Antik Yunan ve Roma uygarlığı dönemindeki icatlar aynı zamanda, bilimsel buluşlara, güneş sistemine ve dünyaya dair yeni bir anlayış getirmiştir. Rönesans büyük bir keşif dönemi idi. Henüz gerçek anlamda halka açık müzeler yoktu. Koleksiyonerler daha fazla antik eser toplamak yerine farklı alanlara ilgi duymaya başlamaktaydı. Doğa ve insanlık tarihi hakkında artan merak duygusu, koleksiyonculuğun gidişatını değiştirmekteydi. Birçok koleksiyoner bu dönemde sanat koleksiyonlarını satmak zorunda kalmaktaydı. Bu dönemde diğer kıta ve İngiltere'deki soylulardan oluşan yeni koleksiyonerler antik sanat eserlerini saraylardan ve eski prenslerin evlerinden toplamaktaydı. İlk halka açık müzenin tarihine bakacak olursak yine koleksiyonerler

tarafından oluşturulduğunu görmekteyiz. Koleksiyoner John Tradescant İngiltere'de halka açılan ilk Müze Tradescantianum'un öncüsü olmuştur (Leerakul, 2007).

Görsel 7. John Tradescant (c.1570 – 1638) is one of the most captivating characters in the story of gardens. History of the garden museum.

John Tradescant ile ilgili ilk yazılı kayıtlar Salisbury'nin 1. Kontu'nun bahçesine bitki satın almak için Hollanda'ya gittiğine dair bir mektuptur. Daha sonra I. Charles'ın "the rose and lily queen" Henrietta Maria'nın bahçıvanı olmuştur. Tradescant, zamanının büyük botanikçileriyle bilgi alışverişinde bulunarak yeni bitkiler toplamak için Kuzey Kutbuna yelken açmıştır. 1629'da, Müzenin şu anda bulunduğu yere yakın olan Lambeth'te yaşamaya gelerek evinin bahçesinde bir botanik bahçesi oluşturmuştur. Ayrıca doğa tarihi, sanat ve etnografya koleksiyonunu kendi yaşadığı evde oluşturmuştur. Yıllar sonra oğlu tarafından ilk halka açık 'Ark' müzesi halini alarak Britanya'da sergilenmiştir. (<https://gardenmuseum.org.uk/the-museum/history/tradescants/>) (More history of the Garden Museum St Mary-at-Lambeth The Tradescants The Garden Museum Redevelopment project). Bir bilim müzesi doğaya atıfta bulunur. Ne zaman insanların çıkarları yön değiştirirse doğa, insan vücudu, fizyolojisi hakkında daha fazla bilgi edinmek gerekebilir. Dünya gezegeninin önemli kaynakları su, hava, yağmur, fırtına, doğal kaynaklar, insan vücudunu çevreleyen her şey doğaya odaklanmaktadır. Bilim müzeleri, doğa ve günlük hayatımızı şekillendiren olgular hakkında bilgiler aktarmaktadır. Bilimsel deneyimler, ziyaretçilerin mantığın gerekliliğini anlayarak eğitilmelerine yardımcı olur. Bilim, sosyal ve ekonomik yaşamın köküdür. Çünkü bilimsel bilgi uygulamalı bilimin temelidir ve endüstriyel üretimin temeli olan teknolojiyi geliştirmemize yardımcı

olmaktadır. Bilim müzeleri, öğrenciler arasında bilimsel bilgi düzeyini yükseltme konusunda yararlı olmaktadır (Leerakul, 2007).

Görsel 8. Tradescant's Ark

1.1.3. Ören Yerleri ve Antik Kentler

Türkiye'nin ören yerleri ve antik kentleri Kars'ta Ani, Çanakkale'de Assos, Antalya'da Olympos, Konya'da Çatalhöyük, Efes ve Çorum antik kentlerinde Hattuşaş'dır (Metin-Göksu ve Sökmen, 2020). Eski uygarlıkların bir ürünü olan kültür varlıklarının doğa ile bütünleştiği alanlar, dilimizde "arkeolojik sitler" olarak karşılanmaktadır. Bir arkeolojik sit, kavramsal olarak bir alanı ifade etse de, bir arkeolojik alan kavramına veya bir arkeolojik alanın alt kavramına eşdeğer olarak düşünülebilir (Öztürk, 2016). Müzeler ve ören yerleri yaşam boyu eğitim alanları olarak kabul edilmekte ve toplumsal katılımın büyük ölçüde sağlanabilmesi için sunulan koleksiyon ve bilgilerin herkes tarafından erişilebilir ve anlaşılabilir olması gerekmektedir (Sarpkan, 2007). Antik kent kavramı, arkeolojik sit alanının bir bölümünün bölgesel tanımıdır, ancak mevzuatta yer almamaktadır. "Antik" kelimesi sözlükte "eski uygarlıklar, özellikle eski Yunan ve Roma uygarlıkları hakkında" olarak tanımlanmaktadır (Öztürk, 2016). Yunan ve Roma uygarlıklarının izlerini taşıyan antik kentlere ülkemizde çok rastlanmaktadır. Günümüzde müze ve ören yerleri ve çevreleri, tasarım ve müzeler üstünde mimari, sanat mevzusunda ehemmiyet kazanmaktadır (Pamir, 2007). Elimizde bulunan bu önemli ören yeri ve antik kentleri

korumak gerekmektedir. Örnek verecek olursak araştırmanın da konusu olan Efes Antik Kentini inceleyebiliriz.

1.1.3.1. Efes Antik Kenti

Eski tarihlere bakıldığında Batı Anadolu kıyıları boyunca dalgalar halinde İon göçü gerçekleşmiştir. Antik dönem mitlerinin ve tarihçilerinin aktardıklarına göre arkeolojik yüzey araştırması ve kazı ile yeni bilgiler eklenmektedir. Yapılan kazılarda bulunan eserlerden öğrenilen veriler şu şekildedir: 1. Kuruluş Evresi (M.Ö. 750): II. Homeros Çağı (M.Ö.750-700) III. Yükseliş Evresi (M.Ö.700-650); IV. Altın Çağı (M.Ö.650-545); V. Orta Evre (M.Ö.545-470); VI. Klasik Evre 1 (M.Ö. 400); VII. Klasik Evre II (M.Ö.400-333), V Helenistik Dönem (M.Ö.333-27); IX. Roma Dönemi (M.Ö.27-M.S. 395). Efes, kurulduğu sırada bir liman kentiydi; Kaystros Nehri'nin (Küçük Menderes) alüvyonlarla bölgeyi doldurduğunda denizden uzaklaşmış ve kentsel yerleşim daha sonra Koressos Dağı'nın yamaçlarına taşınmıştır. Efes'teki ünlü Artemis Tapınağı ilk yapıldığında (M.Ö. 560-550), deniz kenarında olması gerekmektedir. Eski kaynaklarda bahsedilen efsaneye göre Efes kenti, İon göçü sırasında Atina'nın destansı kralı Kodros'un oğlu Androklos tarafından kurulmuştur. Androklos, yukarı şehirlerinde yaşayan yerlilerle savaşmıştır ve onları bölgeye yerleştirmiştir (Yazıcı, 2013).

Görsel 9. Efes Antik Kenti ve Ören Yeri Celsus Kütüphanesi

Anadolu coğrafyası, tarihi devirlerde pek çok uygarlığın yaşadığı ve geliştiği ülkeydi. Büyük göçlerle yurtlarını terk eden farklı coğrafyadan insanlar, Anadolu'nun yerli halkları ile karışarak o ülkenin kültürünü, yaşam biçimini etkilemiş ve aynı zamanda ülkeyi etkileyerek çağının izlerini bırakmıştır. Anadolu topraklarına gelen halklar, bu izlerin üzerine renkli yaşam izleri bırakmışlardır. Anadolu'nun batı ucunu Ege kıyısı oluşturmaktadır. Bu kıyıdaki birçok önemli yarımada, yerleşim yeri ve köy, denizden gelen kavimler için geçit görevi görmüştür. Ege Denizi'nden Anadolu'ya gelen halklar, Efes'te kral yollarından geçerek Doğu ile ilişkiler kurmuşlardır. Ege bölgesini deniz yoluyla aşmış Anadolu topraklarına ayak basan bu halklar, kıyılarında dünya harikası kentler kurmuş, Anadolu topraklarında ülkeyi ve deniz yoluyla Ege Denizi'ni aşmış, Akdeniz'i aşmış ve Akdeniz'de ticaret kurmuşlardır (Yazıcı, 2013).

Görsel 10. Eski uygarlıkların yaşam alanlarını gösteren harita

Efes'in doğusundaki Peloponnesos'ta yaşamış İonlar Akhalar tarafından kovalandıkları için Batı Anadolu'ya göç edip 12 İon kentini oluşturmuşlardır. İon' lara ait bu kentlerden ikisi ana karandan uzakta, Ege Denizi adalarından Khios ve

Samos'tu; ana karada mevcut olan öteki kentler İzmir çevresinde Phokaia (Foça), Klazomenai (Urla); yakınlarında Khios (Sakız) Adası karşısındaki yarımada da bulunan Erythrai (İldiri); aynı yarımadanın güney bölgesindeki Lebedos (Kısık Yarımadası) ile Teos (Seferihisar/Sığacık); 14 kilometre içeride olan Kolophon (Değirmendere); güneyde Efes; Büyük Menderes Nehri'nin denize giden bölgesinde bulunan Priene (Turunçlar/ Söke), Myus (Avşar) ile Milet'tir. Smyrna (İzmir) ise İon yerleşimi olmasa da daha geç dönemde İon kentlerine katılmıştır. Batı Anadolu'daki Yunan topraklarından göç eden İonların kurdukları kentlerden biri olan Efes, İzmir ilinin 73 kilometre güneyinde yer almaktadır. İonlar Ege Denizi'ni geçerek Küçük Menderes (Kaystros) Nehri'nin denize döküldüğü körfezde ve Panayır Dağı'nın (Roma döneminde Pion Dağı) eteklerinde Efes kentini kurmuşlardır (Yazıcı, 2013).

Görsel 11. Ege bölgesi ve Efes antik kentinin bugünkü konumunu gösteren illüstrasyon çalışması. (Fusun Venceli)

Ege kıyılarında Batı Anadolu topraklarında kurulan 12 İon kentinden biri olan Efes, ünlü düşünür ve dünyanın birçok yerinde ticaret yapan, sanatçılar yetiştirerek gelişen bir sanat ve kültür merkezi haline geldi. Antik Efes'in kurulduğu Selçuk ilçesi ve bölgesi, Hitit döneminde Arzawa eyaleti olarak bilinmekte olan, kısmen Hitit etkisi altındaki Apasa bölgesi Efes'in ilk yerleşim alanı sayılabilmektedir. Ayasuluk

Tepesi'ndeki bölge yeni kazılar sonucu doğrulanmıştır; Efes isminin Apasa'dan geldiğiyle ilgili dilbilimcilere ait tez de bunu desteklemektedir (Yazıcı, 2013).

Efes şehrinin tarihi boyunca, birçok kez yerleşim yeri değişmiştir. Halkın inancına bakıldığında Artemis her şeyin anasıdır, güçlü ve egemendir. Binlerce yıllık gelişimin sonunda Efes, Artemis'i olduğu görülmektedir. Artemis Tapınağı geçmişin en ünlü anıtı olarak biliniyordu ve çevresindeki Efes kenti kültürel ve sosyal açıdan medeniyetin beşiği olarak kabul ediliyordu.

Görsel 12. Artemis Tapınağı Rekonstrüksiyon Çizimi

(<https://worldarkeoloji.blogspot.com/2016/02/efes-artemis-tapnag.html>)

Efes ile ilgili bilgiler antik yazarlardan, binlerce yazıdan ve kazılar sırasında ortaya çıkan diğer arkeolojik keşiflerden gelmektedir. Efesin kuruluşu ile ilgili bir diğer bilgide ise antik yazarlar Strabon ve Pausanias, Efes'in Amazonlar tarafından kurulduğunu ve halkın çoğunluğunun Karyahılar ve Lelegler olduğunu söylemektedir. Strabon, kentin adını Amazonlardan aldığından bahseder. Başka bir anlatımda 7. yüzyılın sonları ve 6. yüzyılın başlarında yaşamış olan Efesli şair Kallines, Efes şehrinin Amazonlardan Smyrna (İzmir) tarafından kurulduğunu söylemektedir. Efes'in Amazonlar ve efsanelerle olan ilişkisi tarih boyunca devam etmiştir. Aziz Jean Kilisesi yakınında keşfedilen ve Efes Müzesi'nde sergilenen Miken mezarı 'daki buluntular, Efes'te bulunan arkeolojik buluntuların ilk örneğidir (İzmir valiliği, 1994).

Görsel 13. Aziz Jean kilisesi bugünkü görünümü

Görsel 14. Efes müzesi

Bu bilgilere göre Efes'in M.Ö. 1400-1300 yılları arasında kurulduğu kabul edilmektedir. Mitolojik öyküde, Atina kralı Kadros'un oğlu Androklos ve arkadaşı Apollon, "balıklar ile domuzun bir arada olduğu yere yerleştiler", Pion'un kuzey kıyısında demektedir (Bülbül dağı). O zamanlar bir iç liman görünümünde olan dağ (Bülbül Dağı) yerleşim yeri olarak kullanılmaktaydı. Androklos hanedanı Efes'ten 400 yıl hüküm sürmüştür. Daha sonra Lidyalılar bölgeye hakim olmuştur. M.Ö. 7. yüzyılda diğer İonya'nın öteki kentleri gibi Efes de çeşitli saldırılara maruz kalmıştır. Bu, Efes Müzesi fildişi figürü ile kanıtlanmaktadır (İzmir valiliği, 1994).

Görsel 15. Fildişi Friz/ Trajan Frizi

Görsel 16. Fildişi figürü yakın görünüm

Sanat eserlerine baktığımızda dönem, tarih, önemli olaylar, kişiler, kültür ve bunun gibi birçok konuda bilgi sahibi olabilmekteyiz. Sanatın yaratıcı gücü burada önemini göstermektedir. Bu bilgileri eğitim alanında kullanarak geliştirebiliriz. Sanatın ve sanat eğitiminin önemi burada gözle görülmektedir. Sanat eserleri aracılığıyla M.Ö. 6. yüzyılın Efes'in en parlak dönemlerinden biri olduğunu görebilmekteyiz. Bu dönemde şair Kallines, Hipponaks ve ünlü bilge Herakleitas yaşamıştır. Efes'in ünü hemen hemen tüm dünyaya yayılmıştır (İzmir valiliği, 1994).

M.Ö. 6. yüzyılın ortalarında doğudan gelen Kral Kiros'un önderliğinde Persler tüm Anadolu'yu ele geçirmişlerdir. Persler Efes'in iç ve din işlerine karışmamış, sadece (vergi) ödemeye mecbur bırakmışlardır. Efes de bu dönemde gelişip zenginleşerek önemli bir sanat ve kültür merkezi olmuştur. M.Ö. 5. yüzyılın son çeyreğine kadar çeşitli isyanlar çıksa da Efes zenginliğiyle ünlenmiştir. Büyük İskender Efes'e geldiğinde kendisi yüzünden şehirden sürülenleri geri getirmiş, oligarşiye son vermiş ve halkın egemenliğini kurmuştur. Efes, İskender'in ölümünden sonra kötü bir dönem yaşamıştır. Efes'te 80.000 Romalı öldürülmüştür, heykeller ve anıtlar yıkılmıştır. Bir süre sonra Asya eyaletine gelen Roma birliklerinin komutanı Sulla, isyancıları cezalandırmıştır ve Efes'te yeniden Roma'ya katılmıştır. İmparator Tiberius'un saltanatı sırasında bölgede şiddetli bir deprem meydana gelmiştir. Efes bundan sonra Hristiyanlığın merkezi olmuştur. Aziz John ve Meryem Ana'nın Efes'e gelişi Hristiyanlığın bölgede yayılmasına neden olmuştur. Büyük depremler birçok yerleşim alanını yok etmiştir. Efes Bizans egemenliğine girmiştir. Daha sonra Hristiyan cemaati Meryem Ana Kilisesi'nde Hristiyanlığın temel ilkelerini duyurmuştur. Ayasuluk'ta yeni yerleşim M.S. 1304 yılına kadar devam etmiştir.

Çaka Bey komutasındaki Türkler şehri fethettiklerinde Ayasuluk en parlak dönemini Aydınogulları döneminde yaşamıştır. Bu dönemde cami, mescit, hamam, surlar ve çeşitli anıtlar yapılmıştır. 1390'da Osmanlılar, Yunanistan bölgesini işgal etmişler ve 8 Eylül 1922'de düşman işgali serbest bırakılmıştır (İzmir valiliği, 1994).

Efes'in sanatsal anlamdaki gelişmişliğine bakacak olursak sanatsal, kültürel özelliklerini gözler önüne seren dönemin en zenginlerinin evleri Bülbül Dağı'nın eteğindeki yamaç evi, zengin Efesli ailelerin evi olmaktadır. Yamaç Evler ya da Zengin Evler olarak da bilinen bu yapılar, son yıllarda yapılan kazılarda ortaya

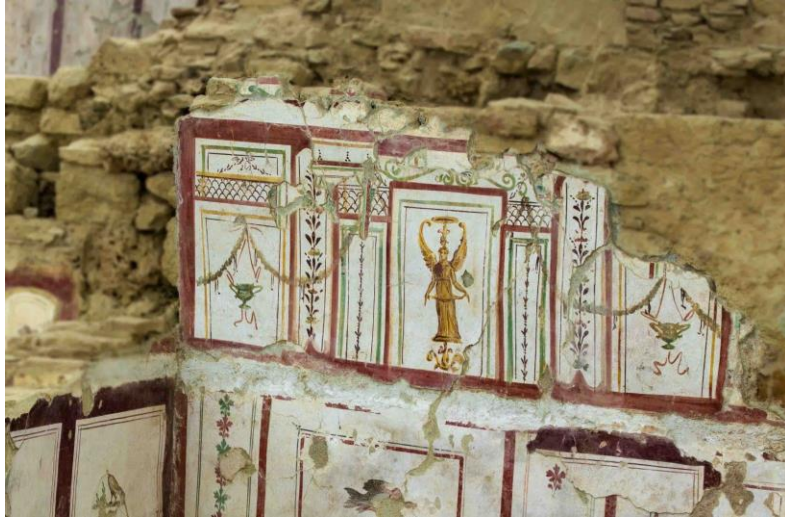
ıkarılarak, kentin zengin ailelerinin günlük yaşamını, ihtişamını ve sanat sevgisini gözler önüne sermektedir. Efes'in hükümdarları, rahipleri ve zengin tüccarlarının yaşadığı bu evler, tapınaklarının aksine dışarıdaki yaşamdan çok ayrı görülmekteydi. Muhteşem dış görünüşlerine rağmen azaltılmış i mekanlardan oluşan tapınakların aksine, lüks evlerin i mekanları, doğal olarak tiyatro gibi şehrin en önemli binalarına çok yakın konumlanmış, zamanın tüm konfor ve lkslerini içeriyordu (Konyar, 2007).

Görsel 17. Efes yamaç evlerdeki kazı alışmaları

Görsel 18. Evlerdeki mozaik mitolojik karakter

Görsel 19. Duvar Freskleri

Efes'teki sanatsal ilerlemeler ve dönemin tekniğine bakacak olursak yamaç evler çok iyi bir örnek olarak görülebilmektedir. Bu konuda yapılmış çalışmalar bulunmaktadır. Fakat bununla ilgili sanat eğitimi alanında yapılmış çalışmalar bulunmamaktadır. Sanat eğitimi alan öğrencilere daha aktif bir şekilde görerek öğretmek için bulunan imkanları kullanarak hem sanat eğitimini hem bölgeyi daha değerli hale getirebiliriz. Bu konuyla ilgili daha çok çalışma yapılabilir. Bu çalışma bunun gibilerinin öncüsü olabilir.

Dünyanın mirası olarak adlandırılan bu bölge ile ilgili koruma çalışmaları çok geçmiş yıllardan beri devam etmektedir. Bunun sonucu, "Dünya Mirası "nı korumak, keşfetmek, tanımlamak ve aydınlatmak için bilimler bulunmuştur. Bunlardan arkeoloji ve antropoloji en önemli bilimler arasında yer almaktadır. Çünkü tarih bu modern bilimler tarafından keşfedilen belgelere dayanmaktadır. Bu nedenle tarihi belgelerimizin her bölümü kültürel mirasımızın da önemli bir aynasıdır." Mustafa Kemal ATATÜRK hayatını ülkesine ve halkına adanmış büyük bir liderdir. Bu topraklarda yaşamış tüm uygarlıkların araştırılması için 15 Nisan 1931 tarihinde, Türk tarihinin araştırılması ve korunması amacıyla Türk Tarih Kurumu kurulmuştur. Daha sonra bu çalışmaların ölümünden sonra da kesintiye uğramamasını sağlamak için mirasın büyük bir bölümünü araştırma ve kazılarda kullanılmak üzere bırakmıştır. Ayrıca Fehmi Çambel ve Afet İnan' a her türlü kültürel ve arkeolojik konuda kitaplar yazdırmıştır. 1935 yılında Türk Tarih Kurumu Başkanı Hasan'ı belgelerin toplanması, korunması ve restorasyonu için uygun önlemleri alması için Florya Köşkü' ne çağırmıştır (Yıldızturan, 2007).

1.1.4. Sanatçı Atölyeleri

Bugün sanatçıların atölyesi, sanatsal üretimin şekillenme sürecini izlemenin ve gözlemlemenin mümkün olduğu bir laboratuvar niteliğindedir. Bu atölyeler, sanatçının duygu ve düşüncelerini ifade etme sürecini izleyiciye gösterdiği bir alana dönüşen sanatsal üretim sürecine dinamik bir yaklaşım içermektedir. Atölye; deneyimin ve buna paralel olarak gerçekleşen üretimin tüm aşamalarının belleğidir.

Ayrıca sanatçı atölyesi, sanatçı-seyirci-iş arasında etkili bir etkileşimin olduğu bir yer olarak karşımıza çıkıyor. Bu sergi mekanları mekana özgü bir deneyim sunarken, izleyiciye mekanı daha geniş bir perspektiften somut olarak algılama imkanı sunar ve bunu kendi psikolojik alanına dahil eder. Sanatsal pratiğin interaktif olarak sunulabileceği bir ortamdır. Dolayısıyla sanat, çevrenin/mekanın daha anlaşılır bir şekilde algılanmasına katkı sağlayan bir ortamdır. Sanatçı atölyeleri de üretim sırasında bir eseri oluşturan çeşitli düzeylerde gelişen hafızayı gösterir (Özayten, 2017). Bu özellikler, sanat üreten kişilerin atölyelerinin sanat eğitiminde daha iyi anlaşılmaları için uygun bir eğitim ortamı oluşturduğunu gözler önüne sermektedir.

Görsel 20. Bauhaus Sanat Atölyeleri

1950'lerde Amerikan avangart yapıtlarının uygulamalarıyla stüdyoda üretim anlayışı değişmiştir. Sanatçılar, tuvale kafalarındaki görüntüyle yaklaşmayı, zihinsel nesnelere üretmeyi ve yüzeydeki malzeme ile bir hareket alanı açmayı reddetmişlerdir (Harrison, Wood, 2011: 630, akt. Özayten, 2017). Buren, "Müzedeki görünen bir eser sokakta görülmez, aksine tüm değerleriyle ayırt edilirken, diğer yandan da ayırt edilemez" diyen Buren, mekan algısında çevrenin önemine vurgu yapmıştır (Buren, 2000, akt. Özayten, 2017) Buren, Miwon Kwon'un One Place After Another adlı kitabında, eğer bir eser bir çerçevenin etkisini, bir mekan izini içeriyorsa ve bir deneyim alanı açıyorsa, eserin müzeyle sınırlanmayacağını belirtir (Kwon, 200:

1, akt. Özayten, 2017). Böylece alan; bir müze yerine, siyasi ve toplumsal baskıya açık uygulamaların yerini alabilecek, birbiriyle ilişkili ancak farklı alanları ve ekonomileri (atölye, galeri, müze, sanat eleştirisi, sanat tarihi, sanat piyasası vb.) kapsar (Özayten, 2017). Atölyeler, 19. yüzyıl sanat hayatında ise önemli üretim ve eğitim mekânlarıdır. Ressamların işlerinde kullandıkları bu odalar, özel ders verilen yerler olarak da öne çıkmaktadır (Sinanlar, Akın, 2008).

Ülkemizde öğrenme ortamı olarak eğitim amaçlı kullanılacak sanat galerileri, sanatçı atölyeleri, tasarım stüdyoları ve zanaat atölyelerinin sayısı giderek artmaktadır. Bu ortamlarda eğitim yoluyla öğrenciler yaratıcılıkları ve el becerileri geliştirilebilir. Bu mekanlar aynı zamanda öğrenen bireylerin üst düzey düşünme, eleştirel düşünme ve estetik algılarının gelişimine de katkı sağlar (Özsoy, 2019).

1.1.5. Sanat Galerileri

Roma dönemine kadar uzanan sanat ve para ilişkisi, sanatçıların ürettikleri eserlerin toplumun estetik algısında bir ticarete dönüşmesi anlamına geliyordu. Örnekleri temsil eden bölgelerin fethinden sonra Avrupa sanat ticaretinin temeli, kültürel birikimlerle oluşmaya başladı. Bu ülkelerden İtalya'ya taşınan sanatsal eşyalar, zengin bir kilise ve krallığındı. 12., 13. ve 19. yüzyıldan itibaren kilise ve saraylardaki sanat eserlerinin korunması, birçok sanatçının geçimini sağlamasına ve sanatını icra etmesine olanak sağlamıştır. 19. yüzyılda özel tablolara sahip alıcılar, sanat ticaretine önemli katkılarda bulunmuştur. Özel yapım tablolara sahip alıcıların sanat ticaretine katkı sağladığı ortaya çıkmıştır. Bir müşteri ile bir sanatçı arasındaki on beşinci yüzyıla ait İtalyan sözleşmesi gereği kararlaştırılan kalitede malzemeleri kullanmayı ve eşdeğer işlemeyi gerçekleştirmeyi kabul ettiğini fark etmesi gerekmektedir. Yani 20. yüzyılda sanatçıların fikirleri için ihtiyaç duydukları modelleri sağlamak için sözleşme talep etmeleri yaygınlaşmıştır (Hutter, Throsby, 2013: 193). Sanayi Devrimi sonrası gelişen galeri sistemi, sanatın himayeci kurumlardan kurtulmasıyla sanatçıları sipariş üzerine eser üretme algısından kurtarmış ve ilerleyen süreçte galeriler sanat piyasasının en önemli kurumlarından biri haline gelmiştir (Arıkan, 2019, akt. Dağlı, 2021).

19. yüzyılda batı ülkelerinde müze ve galeri eğitimi görülmeye başlanmıştır. Ülkemizde ise bu birkaç müze ve galeri dışında çok yaygın değildi. "Müze ve galeri eğitimi artık müze ve galeri dünyasında iyi işleyen tüm kurumların vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Bunun ayrılmaz bir parçası ve eğitim alanında devletin ilham verici ifadesinin temel bir yönü olarak kabul görmektedir" (Hooper-Greenhill, 1999: 89). Türkiye’de 1940 ve 1950 yıllarında sanat alanına ilginin çoğalması ile sanatçılar sanat ürününün açıklamasını yapacak, sergileyecek, satışa sunacak ve piyasada kalıcılığını sağlayabilecek kurumlar, galerilerin arayışı içine girmişlerdir. Galerilerin yeni yeni açılmaya başladığı yıllarda sanatçılar sanat galerisi denemeyecek salonlarda eserlerini sergilemişlerdir, satışta bulunamamışlardır ve bireysel olarak farklı gruplarda yer almışlardır. Tansuğ (1996:218-221). 1867’de Paris’te yapılan uluslararası sergi önemli görülmektedir. Sultan sergiyi ziyaret etmiş ve III. Napoleon ve İmparatoriçe Eugenie Paris’te onu ağırlamışlardır. Sultan Louvre Müzesi, Invalides, Güzel Sanatlar Okulu ve Saint Cyr Askeri Okulunu ziyaret ederek fikir sahibi olmuştur. Batı gezisinde etkilenen sultan yeni inşa ettireceği Çırağan Sarayında Osmanlı Padişahlarıyla beraber Osmanlı tarihindeki önemli olayları konu eden, Milli Müzenin başlangıcını oluşturacak galerinin açılacağı belirtilmiştir (Bölüktaş, 2017). Şu anda ülkemizdeki sanat galerilerine bakıldığında özel sanat galerilerinin yanı sıra çeşitli kurum ve kuruluşlara ait sanat galerileri de bulunmaktadır. Bunlar bankalara, sigorta şirketlerine, müzelere ve çeşitli şirket ve kuruluşlara ait galeriler olarak sıralanabilir. Tüm bu galerilerin genel faaliyetlerine bakıldığında, galerilerin yürüttükleri faaliyetlerin arasında, birlikte çalıştıkları sanatçıların eserlerini sigortalamak, yayınlamak, katalog hazırlamak, afiş ve davetiye basmak, açılış resepsiyonları düzenlemek ve dergilerde yayınlamak yer almaktadır (Giray, 1996). Günümüzde teknoloji ile beraber sanat galerileri de dijital ortama aktarılmıştır. Artık sanal bir galeride sanal avatarlarımız ve bedenlerimizle eserlerimizi sergileyebilir ve aynı zamanda toplantılar yapabilir, eğitim verebilir, galeride aynı anda toplanabiliriz. Sanatçılar kişisel web sitelerini oluşturmakta, sosyal medya kampanyalarını hedef kitleleri ile senkronize etmekte ve çalışmalarını dünyanın önde gelen sanat satış sitelerinden bazılarında piyasaya sunmaktadır. Günümüzde sanatçılar eserlerini satma ve tanıtma fırsatı buluyor (Beteş, 2016). Sanal dünyalardaki 3B platformlar simbiyotik yapıların gelişmesine izin verebilir. Teknoloji dünyada giderek yaygınlaşmaktadır.

Akımların belirlendiği bir döneme girdiğimiz söylenebilir. Bilim insanları, Sanatçılar, tasarımcıların aracılığıyla sanat eserleri ile ara yüzleri sanal dünyalar için yeni şekiller oluşturulmada mümkün hale gelmektedir (Fishwick, 2003). Sanal Gerçeklik tamamen bilgisayarla oluşturulmuş bir dünya simülasyonudur. Aynı bileşenleri başka bir seviyede üretir. Bu sürükleyici simülasyonlar ile Bilgisayarlar, sensörler, kulaklıklar ve eldivenler gibi özel ekipmanlar kullanılır (Tulane Üniversitesi, 2022). İçinde bulunduğumuz çağda sanal gerçeklik ve artırılmış gerçekliği etkili hale getiren giyilebilir teknolojiler ile izleyenlerin eserlerle iletişimi güç kazanmaktadır (Choi & Kim, 2017). Ziyaretçiler ve eserlerin galerilerde bulunan ya da çevrimiçi katılım sağlayan kişilerin tümünü kapsayarak büyütülmesi ve geliştirilmesiyle sanal müze ve galeriler tüm sınırlılıkları ortadan kaldırmaktadır (Lee, Park & Lee; 2022).

Teknoloji çağının yaşandığı günümüzde en ünlü müzeler, sanat galerileri bile sanal ortama taşınmış, kolayca gezilebileceğimiz hale gelmiştir. Hatta kendi sanal galerimizi bile oluşturup sanal toplantılara katılabilmekteyiz. Buna örnek olarak Spatial uygulamasını inceleyebiliriz. Spatial, (www.spatial.io/about) yaratıcıların ve markaların kültürü ve yaratımlarını paylaşmak için Metaverse'te kendi alanlarını oluşturmalarına yardımcı olma amaçlı kurulmuştur. Kullanıcılara ilgi çekici içerikleri paylaşmaları, topluluk oluşturmaları ve yaratıcı çalışmalarının ve ürünlerinin satışlarını artırmaları için alanlardan yararlanma imkanı vermektedir. Ayrıca kullanıcılara, NFT'ler olarak basabilecekleri ve diğer kişilere satabilecekleri, kiralayabilecekleri işlevsel 3 boyutlu alanlar oluşturma yetkisi verilmektedir. Kullanıcılar alanlarını kolayca diğer platformlara bağlayabilmekte ve birinden diğerine sorunsuz bir şekilde içerik taşıyarak meta veri havuzu açık ve birlikte çalışabilir olmaktadır; bunların tümü blok zinciri tarafından etkinleştirilir. New York, SF ve tüm ABD'de bulunan 3D Tasarım ve metaverse uzmanları tarafından hayata geçirilmiştir (Spatial, 2023).

Görsel 21. Spatial virtual art gallery

1.2. Sanat ve Tasarım Eğitiminde Okul Dışı Öğrenme Ortamları

Eğitimde yapılandırmacılık denildiğinde en önemli isim Jean Piaget'tir. Piaget, çocukların öğrenme sürecine aktif katılımın önemli bir rol oynadığını ve öğrenci merkezli öğretim uygulamalarının temelini oluşturduğunu vurgulamıştır. Piaget'e göre çocuklar keşfederek öğrenirler; açık öğrenmeyi destekleyen bir ortamda mevcut zihinsel şemaları yeniden oluştururlar. "Keşif yoluyla öğrenme" okul öncesi dönem çocukları için uygun olmakla birlikte, öğrenme ortamının oluşturulması ve bu ortamda merak ve keşfetme gibi öğrenme güdülerinin dengeli uygulanmasının da bilginin yeniden düzenlenmesinde her düzeyde önemli olduğu tespit edilmiştir (Aydınlı, 2015). Geçmişten günümüze değişen dünya ve ilerleyen teknoloji ile beraber her alanda olduğu gibi tasarım eğitiminde de büyük yol kat edilmiştir. Plansız öğrenme ortamlarının sanat eğitiminin geleceğindeki yeri ve önemine ilişkin görüşlerin "sanat eğitiminin dijitalleşmesi" ile ilişkilendirilerek sunulmasının daha açıklayıcı olacağı düşünülmüştür. Sanatçı, alıcı ve sanat eserinin birlikteliğinden oluşan sanat alanı, dış dünyanın tarihsel sürecinde birçok olayın etkisinde gelişmiştir. Endüstri 1.0, çağdaş sanat hareketlerinin önünü açan gelişmeleri, Bahusus okulu için Endüstri 2.0 ve postmodern sanat hareketleri için Endüstri 3.0'ı içeriyordu. Benzer bir süreç günümüzde de devam etmekte ve Endüstri 4.0 ile hem sanat üretim süreci hem de sanat eğitiminin gelişimi dijitalleşmektedir (Çağlayan, 2019). Son yıllarda

dünyanın çeşitli yerlerinde sanat eğitimi programlarının bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişimi ile birlikte yürütülmesi gerektiğine dair görüşler ve uygulamalar görülmektedir. Sanat eğitimi ortaya çıkan pek çok gelişmeye kayıtsız kalmıyor ve “dijitalleşiyor”. Çünkü günümüz dünyasında mevcut eğitim sistemleri zamanla etkinliğini yitirmekte ve gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmaktadır. Çünkü eğitim sistemleri, toplumun gelişme ve ilerlemesine yön veren yapıda sürekli yenilenmelidir (Özsoy, Mamur, 2019). Geleneksel eğitim öğretmen merkezlidir ve müfredat bir bütünün parçası olarak düzenlenir. Tasarım eğitiminin yapılandırmacı paradigması, "öğrenmeyi öğrenme" sürecini amaçlar; Bu bağlamda anlama yeteneği, bilginin yapılandırılmasından ve öğrenmenin gerçekleşmesi için ön koşul ve koşullardan önce gelir. Bu süreç göz önünde bulundurularak öğrenme, bütünü görme ve anlama yollarının geliştirilmesiyle başlar ve öğrencinin soruları, merakları, ilgi alanları ve bütünlü ilgili kısımlar incelenir. Öğrenme merkezli öğrenmede öğrenci, sürecin bir uzantısı olduğunu hisseder ve sürekli olarak yeniden düşünmeye yönlendirilir; Sürdürülebilir öğrenme bu şekilde gerçekleşir. Bu süreçte öğrenci duruma göre pozisyon almayı ve bağlam problemlerine göre taktik geliştirmeyi öğrenir (Aydınlı, 2015). Dijital teknolojinin algı dünyamızı nasıl etkilediği sorusu, günümüz tasarım eğitiminde bilginin yapılandırılması için önemlidir. Birincisi, dijital teknoloji yaratıcı düşünmeye yol açar; Farklı perspektiflerden bakmamıza, yeni düşünme ve görme biçimleri bulmamıza olanak tanır. Dijital ve analog dünyalar arasındaki geçişler, iç içe geçmeler, ara yüzlerin oluşumu, bilincin ortaya çıkmasına ve farklı düşünme yeteneğinin gelişmesine yol açar. Dijital ortamda, farklı ölçekleri bir arada değerlendirme imkanı sunan kolaj ve karma sunum araçları, öğrencinin algılanması zor ölçek ve ölçek problemini gerçeklik düzeyinde anlamasına yardımcı olur (Aydınlı, 2015). Günümüz tasarım eğitimi sürecinde öğrencilerin deneyimsel, geleneksel tasarım yöntem ve yaklaşımlarını kullanarak yapıtlar oluşturmasını, mimarlık alanından ve ötesinde pek çok bilgi birikimini gerektirmektedir (Türkyılmaz Canbay ve Polatoğlu, 2012). Bu koşullar öğrencilerin alternatif yöntemler arayışına girmesine neden olur ve bunlar arasında en önemlileri teknoloji ve teknolojik araçlardır. Dolayısıyla günümüz tasarım ve sanat eğitiminde bilgisayar ve diğer teknolojilerin farklı aşamalarda, farklı yoğunluk ve yöntemlerle kullanılması, teknoloji

ve tasarım eğitimi arasındaki bağlantıları oluşturmaktadır (Moloney, 2001, Onur vd., 2018, akt. Yıldırım, 2022).

1.3. İlgili Araştırmalar

Genç ve Buyurgan'ın, (2018), Oyuna Dayalı Müze Etkinliklerinin Öğrenci Erişi ve Görsel Sanatlar Dersine Karşı Tutumları Üzerine Etkisi başlıklı araştırmasında oyun temelli müze etkinliklerinin öğrencilerin görsel sanatlar dersine yaklaşım ve tutumlarına etkisinin incelendiği görülmektedir. Öğrenciler bu deneyimlerini resme, afişlere, broşürlere, mekansal tasarımlara ve kil vb. aktarabilirler (Arı, 2010). Sanat öğretmenlerinin oyun temelli, etkinlik temelli müze ziyareti yapmaları önemlidir. Bu anlamda görsel sanatlar dersleri için örnek ödevlerin oluşturulması ve bunların öğrencilerin akademik performans ve tutumlarına etkisi konusunda akademik araştırma yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle çalışmada Görsel Sanatlar dersi müze kaynakları ile oluşturulan etkinliklerle oyun temelli öğrenmeye göre gerçekleştirilmiş ve elde edilen sonuçlar yorumlanmış ve oyun temelli müze etkinliklerinin müzeye etkisi, öğrencilerin görsel sanatlar dersine ilişkin performans ve tutumları ortaya çıkarılmıştır (Genç ve Buyurgan, 2018).

Çağlayan'ın (2020), Görsel Sanatlar Eğitiminde Okul Dışı Öğrenme Ortamları: Safranbolu Örneği'nde kültürel miras kavramını evrensel anlamda ele alırsak; Uluslararası alanyazındaki yayınların kültürel mirası sadece mimarlık ve turizm alanlarıyla sınırlamadığı, birçok alana uygulanabilen multidisipliner bir kavram olduğu ve alanların tüm sosyal bilimleri ve beşeri bilimleri içerdiği açıktır. Bu anlamda Safranbolu'nun kültürel miras alanlarını çeşitli bilim ve sanat alanlarıyla ilişkilendirmek ve çeşitli araştırmalarla zenginleştirmek mümkündür. Bu araştırmanın amacı; Amaç, Safranbolu'nun kültürel mirasının sanat eğitiminde ders dışı bir öğrenme ortamı olarak kullanılma olanaklarını araştırmaktır.

Mamur'un (2015), Resim-iş (görsel sanatlar) öğretmen eğitimi “müze eğitimi ve uygulamaları” dersinde görsel kültür kuramının kullanımı, başlıklı okul dışı öğrenme

ortamlarından biri olan müzelerde gerçekleştirilmiş olduğu araştırmasında elde edilen sonuçlar sanat eğitimi son yıllarda teoride ve uygulamada değişime zorlayan, “Müze Eğitimi ve Uygulaması” müfredatına entegre edilen bir görsel kültür yaklaşımı örneğidir. Sınırları görsel kültür teorisinin resmi öğretiminin ötesine geçen sanat eğitimindeki sosyal, kültürel, politik ve ekonomik bağlamların tematik ve işbirlikçi keşfini içerir.

Uluslararası Güzel Sanatlar Eğitimi Araştırmaları Dergisi için yapılan Montessori Yaklaşımı ile Okul Öncesi Çocukların Sanat Eğitimi Yaratıcılıklarına İlişkin İncelemede İtalya’daki ilk kadın doktoru olan Maria Montessori’nin geliştirdiği Montessori yaklaşımıyla sanat eğitimi araştırması yapılmıştır. Montessori kadınların haklarını ve engel durumu olan bireylerin eğitim haklarını savunan ve bu konuları inceleyen bir araştırmacıdır (Durakoğlu, 2011). Gözlemleriyle ve uygulamalarıyla elde ettiği sonuçları uluslararası bir tıp konferansında paylaşmıştır. Bu araştırmalar akademisyenlerin, politikacıların, eğitimcilerin ve hayırseverlerin dikkatini çekmektedir. Bir psikiyatri hastanesindeki işinden ayrıldıktan sonra tıp yerine öğretmenlik alanında uzmanlaşmaya karar vermiştir (Wilbrandt, 2015). Montessori eğitiminin en önemli kısmı öğrencinin kişiliğini doğru yönde geliştirmektir. Öğrencilerin bu davranışları geliştirmeye çalışırken doğal olarak çevre ile bağı ve iletişimi koparmadan hedef noktaya ulaşmaları gerekmektedir. Montessori yaklaşımı ile uygulanan sanat eğitiminde araştırma sonucundaki bulgular şu şekildedir:

Sanat eğitimi açısından bakıldığı zaman Montessori yaklaşımı ve uygulanması öğrencilerin özgür olmalarını sağlayarak yaratıcılığını geliştirmektedir. Bu nedenle çocukların yanlış yapma duygusundan kurtulmalarına ve özgüven sahibi olmalarına katkı sağlamaktadır. Değişik renk ve şekillerdeki resim çalışmalarında, deneyerek ve yanılarak öğrenme isteklerini ve hayal güçlerini geliştirmektedirler. Geleneksel yöntemdeki öğretmenin yönlendirmesi sonucunda öğrencilerde özgünlük ve yaratıcılıktan uzak çalışmalar ortaya çıktığı görülmektedir. Bu uygulamanın sonunda görsel karşılaştırmalarda Montessori eğitim yaklaşımını uygulayan sınıftaki öğrencilerin özgür olarak ve öğretmenin yönlendirmesi olmadan, gelişmiş, özgün sanat uygulama sınıfına sahip oldukları ortaya çıkmaktadır (Noyat, Karahan ve Alakuş, 2018).

Uslu'nun, (2008), İlköğretim İkinci Kademesinde Görsel Sanatlar Derslerinde Müze ile Eğitimin Etkileşimli (İnteraktif) ortamda gerçekleştirilmesi başlıklı doktora tezinde deneysel desenden yararlanılmaktadır. Araştırma grubunun belirlenmesi, "çok denekli-iki faktörlü deneysel desen" in benimsenmesi ve kontrol gruplu desen için ön test-son test yapılması aşamaları izlenerek yapılmıştır. Adana Cebesoy İlköğretim Okulu 7. sınıf öğrencilerinden rastgele 76 kişilik iki grup oluşturulmuştur. Deneysel işlem öncesi ve sonrasında katılımcıların bağımlı değişkenleri ölçülmüştür. Deney grubu müze konularının öğretiminde bilgisayar destekli etkileşimli öğretim etkinliklerini, kontrol grubu ise aynı ünite ile ilgili geleneksel öğretim etkinliklerini kullanmıştır. Bu çalışmada elde edilen genel sonuçlara göre; müze konularını içeren müze eğitimi CD'leri ile işlenen 7. deney grubu ile müzeye gidilmeden geleneksel yöntemlerle işlenen kontrol grubu 7. sınıf görsel sanatların başarısında ve kalıcılığında anlamlı bir fark bulunmuştur. Öğretmen ve öğrencilerin müze eğitimi CD-ROM'unu derslere başvurmak için kullanmaları hakkındaki değerlendirmeleri olumludur (Uslu, 2008).

Dilmaç ve İnal'ın (2020) Sanat Galerisi Ziyaretlerinde Gerçekleştirilen Aktif Öğrenme Etkinliklerinin 4-6 Yaş Arası Çocukların Görsel Algılarına Etkisini inceleyen çalışma, aktif öğrenme uygulamalarının bir sanat galerisini ziyaret eden 4-6 yaş anaokulu çocuklarının görsel algılarına etkisini ve araştırmacılar tarafından geliştirilen Frostig Görsel Algı Testi'ni incelemektir. Aktif Öğrenme Tekniklerinde Görsel Algı-Göz-Hareket Koordinasyonu, Şekil-Zemin ilişkisi, şekil sabitliği, mekan-konum ilişkisi ve mekansal ilişki alt boyutlarındaki aktif öğrenme tekniğinde: Nesi var? ,ben kimim? , hazine avı ve tombala etkinlikleri gerçekleştirilmiştir. Araştırmada deney grubu ve kontrol grubu bağımsız örneklemelerinin t-testi analizi sonuçlarına göre her grubun son test puan ortalamaları arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Bulguların ortaya koyduğu temel nokta, görsel algı becerisi yüksek olan çocukların ilerideki okul yaşamlarını olumlu yönde etkilediğidir. Bu nedenle erken çocukluk döneminde öğrencilerin algılarını artıracak uygulamaların desteklenmesi önemlidir. Bir sanat galerisini ziyaret etmek de okul öncesi dönemdeki pek çok sosyal aktiviteye dahil edilebilir. Bu durum çocukların sanatsal ve estetik yollarla yaratıcılık geliştirmelerine olanak sağlayabilir. Bu tür uygulama ve

etkinliklerin okullarda düzenlenmesinin, öğrencilerin sanat galerisi gezileri sırasında aktif öğrenme tekniklerini kullanarak istenilen davranış ve kazanımları nasıl elde ettiklerine bağlı olarak öğrencilerin görsel algılarının gelişimine fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle öğretmenler, galeriler ve okullar ile ortak çalışma yapılırsa bu girişimlerin zaman içinde bir geleneğe dönüşmesinin iyi olacağı düşünülmektedir. Bu da toplumumuzda yaygın ve gelişmiş bir sanat ortamının oluşmasına yol açabilmektedir (Dilmaç ve İnal, 2020).

Neach'ın (2017) Evrensel tasarımların sanat müzelerindeki galeri turlarıyla öğrenmedeki etkisini inceleyen araştırmada özellikle galeri gezileri ile ilgili olarak, sanat müzesi eğitiminin doğasına ilişkin bir anlayış geliştirilmiştir. Galeri turları, çeşitli öğrenme stilleri ve ihtiyaçları olan öğrencileri içermektedir. Tek bir tura çıkacak farklı öğrenci gruplarının ilgisini çekmek için çizim veya arama ve bulma oyunları gibi etkinlikler sağlanmıştır. Okul grup turlarını geliştirmek için bir grup gönüllü rehber ile gerçekleştirilmektedir. Görsel Düşünme stratejilerini geliştirmek için ana öğretim stratejilerine odaklanmaktadır. Eğitimciler bir grup ziyaretçi için oluşturulacak açık uçlu soruları uygulayacak bir model sunmaktadır. Araştırmanın başarılı olmasının sebebi, müzenin kalıcı bir koleksiyonu olmadığından öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde uyarlanmasıdır. Açık uçlu sorular başarılı bir strateji olsa da, kılavuzların farklı öğrenme ihtiyaçları ve öğrenme stilleri olan öğrencileri daha fazla meşgul etmek için nasıl uygulanabileceği sorgulanmıştır. Araştırma gezilerinin planlanmasının yanı sıra eğitim oturumları ve düzenli toplantılar aracılığıyla gönüllü rehberlerin desteklenmesini içermektedir. Rehberlik eğitimi stratejilerinin araştırılmasından sonra, doçentlik eğitimi ile ilgili araştırmalardaki eksiklik nedeniyle araştırılmaya ihtiyaç duyulmuştur. Çalışmada güncel bir sorun ele alınarak sanat müzesi aracılığıyla, anaokulundan 12. sınıfa kadar okul grupları için uygulanan sanat müzesi eğitimi turlarını kolaylaştırmak için bir gönüllü rehberlik programı oluşturulmuştur (Neach, 2017).

Altıntaş ve Yenigül'ün (2020) "Müzedede Aktif Öğrenme" isimli araştırmasında, Sosyal Bilgiler alanı adaylarının bir öğrenme ortamı olarak müzelerden yararlanma konusunda nasıl uygulama yapacaklarını belirlemek amaçlanmıştır. Çalışma grubunu bir devlet üniversitesinde Sosyal Bilgiler bölümünde okuyan 19 öğrenci (12 kız, 7

erkek) oluşturmuştur. Katılımcılara 7 hafta süren müze eğitimi verilmiştir ve süreç Antalya Arkeoloji Müzesi ziyareti ile başlamıştır. Bu çalışmada veri toplama aracı olarak Müze Değerlendirme Formları kullanılmıştır. Bu formlar iki aşamalı olarak kullanılmıştır. Birinci aşama Müze Öncesi Değerlendirme Formu, ikinci aşama ise Etkinlik Değerlendirme Formlarından oluşmaktadır. Verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmış, formlar ayrı ayrı incelenerek temalar ve kategoriler oluşturulmuştur. Kategorilerde bazı katılımcıların ifadeleri doğrudan alıntılarla verilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin müze eğitimi öncesi beklentileri bilişsel alan temasında müze kullanımını öğrenme, tarihsel farkındalık ve somutlaştırma kategorilerine ayrılmıştır. Duyuşsal ana temada grup çalışması, mesleki bilgiye katkı ve etkili vatandaş olma kategorilerine ayrıldığı belirlenmiştir. Bilişsel alan temasında öğrencilerin müze eğitimi sonrası deneyimleri alan bilgisi, müze kullanımını öğrenme ve yaratıcılık kategorilerine ayrılmıştır. Katılımcılar bilişsel alana etkide müzeden yararlanmanın duyuşsal alana göre daha etkili olduğunu belirtmişlerdir.

İlgili alanyazın taramalarında okul dışı öğrenme ortamlarının öğrencilerin ilgi ve istekleri doğrultusunda gerçekleşmesine neden olduğu, bu durumun öğrencinin süreci memnuniyetle takip ederek motivasyonunu artırdığına ilişkin araştırma sonuçları bulunmaktadır (Dere ve Çifçi, 2022; Strauss ve Terenzini, 2007). Ayrıca süreç içinde aktif katılım sağlayan öğrencilerde bilginin, formal ortamlardaki öğrenme süreçlerine göre daha kalıcı olduğu belirlenmiştir (Jidovtseff, Kohnen, Belboom, Dispa ve Vidal, 2021; Koosimile, 2004).

Alanyazın taramalarında okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin uygulama eksiklikleri ve zorlukları bildirilmektedir. Buna karşın bunların nasıl giderileceğine ilişkin çok fazla çalışma olmadığı görülmektedir. Okul dışı öğrenme ortamlarında karşılaşılan bu zorlukların üstesinden gelebilmek için öncelikle süreç ve onu oluşturan unsurlar doğru bir şekilde analiz edilmelidir. Okul dışı öğrenme ortamlarında karşılaşılan en büyük sıkıntılardan biri, katılımcıların çok farklı yaş gruplarından ve sosyal sınıflardan gelmeleri nedeniyle hazırbulunuşluk düzeyleri veya ilgi, isteklerinde görülen farklılıklarıdır. Okul dışı öğrenmenin ancak okul dışı eğitimin tasarlanması ile mümkün olduğu görülmektedir. Belirli amaçlara yönelik hazırlanmış öğrenme ortamı ve öğretim süreci tüm yönleriyle (içerik, tasarım, fiziksel vb.) öğrenmeye uygun bir

kapsamda hazırlanmalıdır. Okul dışı öğrenme program içeriği (aktiviteler, deneyler ve diğer uygulamalar vb.) ortamın bilimsel bilgiye uygun yöntemlerle hazırlanmalıdır.

Gerçekleştirilen bu araştırma, alanyazında yer alan diğer araştırmalardan, hazırlanan öğretim materyalleri açısından, sürecin öğrencilerin aktif olarak katılımları ile planlanması, yürütülmesi ve veri toplama aracındaki sorular açısından farklı olduğu ileri sürülebilir.

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın ana amacı; okul dışı öğrenme ortamı olan tarihi ören yerlerinden Efes Antik Kentine düzenlenen geziye katılan lisans öğrencilerinin gezi sürecinde gerçekleştirilen etkinlikleri planlama, uygulama, değerlendirme ve izleme aşamaları ile ilgili deneyimlerine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu temel amaç çerçevesinde, okul dışı öğrenme ortamlarına eğitsel amaçlı düzenlenen gezilerde öğrencilerin sanat ve tasarıma ilişkin bilgi ve becerilerinin genel çerçevede belirlenmesi, ayrıca sanat ve tasarım dersi alan lisans öğrencilerinin eğitsel gezi düzenlemeye karşı isteklerinin artırılarak dersin daha aktif bir şekilde işlenmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda 21. yüzyıl becerilerine sahip bireyler yetiştirerek geleneksel sanat eğitiminin bu döneme uygun ve etkili hale getirilmesinin rolü vurgulanmaktadır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, sanat ve tasarım eğitiminde lisans öğrencilerinin okul dışı öğrenme ortamlarından olan ören yerlerini ziyaret etmelerinin öğrencilerin görüşlerine etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiş ve hazırlanan öğretim materyalleri ile sürecin desteklendiği aktif öğrenme yaklaşımı temel alınmıştır. 21. yüzyılda eğitim ve öğretim ortamları olan okulların, bireylerin gelişimleri için tek başına yeterli olmadığı anlayışı yeni bir düşünce değildir. Okul dışı öğrenme ortamının eğitim amaçlı kullanılması, 17. yüzyılda ortaya çıkan reformist bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım, yeni bir yaklaşım olmasa da günümüzde önemi daha çok kişi tarafından anlaşılmaya başlanmıştır. Bu fikir, sınıfın dört duvarı dışındaki tüm etkinlikleri içerir ve halkın her zaman daha fazla etkinliği bizzat deneyimleyerek öğrenmeyle ilgilenmesini sağlar (Şen, 2019). Kampüs

dışı öğrenmenin boyutları, her ülkenin değişen ihtiyaçlarına ve öğrenci katılımına göre değişir. Okul dışı eğitim programları, öğrencilerin okuldan en iyi şekilde yararlanmalarına, yüksek benlik saygısı geliştirmelerine, benzersiz güçlerini ve niteliklerini geliştirmelerine ve genel olarak okuldan ve hayattan aldıkları zevki artırmalarına yardımcı olmada önemli bir rol oynar. Geleneksel sanat eğitiminden farklı olarak daha aktif, yaratıcı, eğlenceli, dijital çağa uyumlu ve öğrenmeyi kolaylaştıracak şekilde tasarlanmaktadır. Öğrenciler için sanat terimleri, etkinlikleri, tarihi, teknikleri ve daha fazlasını uygulama ve gözlem yoluyla öğrenmenin kalıcı olacağı düşünülmektedir. Ülkemizde müze eğitimi, müzede sanat eğitimi gibi konulara daha fazla önem vermemiz gerekmektedir.

Bunun yanı sıra teknolojik alandaki gelişmelerin sonuç ve etkileri eğitime de yansımaktadır. Artık geleneksel eğitim sistemi yeterli olmamaktadır. Ayrıca ülke olarak bölgenin sanatsal ve kültürel önemine yeterince dikkat çekmemiz ve oluşan yanlış algıları yıkmamız için etkili eğitim yöntemlerine başvurmamız gerekmektedir. Efes Antik Kentinin hem ulusal hem evrensel düzlemde önemini öğretmek diğer amaçlardandır. Efes müzesinin okul dışı öğrenme ortamı olarak kullanılması sonucu öğrencilerin sanatsal ve kültürel alanda bilişsel düzeyde bazı kazanımları kazanacakları düşünülmektedir. Ayrıca bu araştırma ile 21. yüzyıl becerilerine sahip bireylerin yetiştirilmesinde geleneksel sanat eğitiminin bu döneme uygun ve daha etkili hale getirilmesine ilişkin bir çalışma olacağı düşünülmektedir.

İlgili alanyazın taramalarında okul dışı öğrenme ortamlarının öğrencilerin ilgi ve tutumlarına olan etkileri incelenmiştir. Bu, okul dışı öğrenme ortamlarının etkili olduğunu göstermektedir (Anderson, Bethan, & Mayer-Smith, 2006; Braund, & Reiss, 2006; Emmons, 1997; Uludag, 2021). Bu araştırmanın diğer araştırmalardan farklı olduğu yön ise okul dışı öğrenme kapsamında düzenlenen gezileri planlama, uygulama, değerlendirme ve izleme aşamaları süreçlerini içermesi ve bu süreçlere araştırmacı rehberliğindeki lisans öğrencilerinin de katkı sağlamasıdır.

Süreçlere aktif olarak katkı sağlayan öğrencilerin yaşadıkları bu sürece ilişkin karşılaştıkları problemlerin detaylı incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada okul dışı öğrenme ortamlarına eğitsel amaçlı gezi düzenlemiş, sanat ve tasarım dersi alan lisans öğrencileri ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmanın

alanyazına katkı sağlaması ve okul dışı öğrenme ortamlarına eğitsel amaçlı gezi düzenleyecek olan sanat eğitimcilerine faydalı olabileceği düşünülmektedir.

1.6.Varsayımlar

Araştırmaya katılan lisans öğrencilerinin sorulara doğru ve samimi olarak yanıtlar verdiği varsayılmıştır. Veri toplamak için kullanılan veri toplama aracının araştırmanın amacına hizmet ettiği varsayılmıştır.

1.7.Sınırlılıklar

Bu araştırma 2022-2023 güz yarıyılında 2. sınıfta öğrenim gören 15 Görsel Sanatlar dersini alan lisans öğrencilerinden elde edilen veriler ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, okul dışı öğrenme ortamı olarak Efes Antik Kenti ve Müzesi ziyaretlerinin lisans öğrencilerinin görüşlerine etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma yöntemi olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, insanların kendi potansiyellerini anlamak, toplumsal yapı ve kurumların derinliklerini keşfetmek için geliştirdikleri bilgi üretim biçimlerinden biridir. Nitel yöntemlerle oluşturulan araştırmalarda, incelenmekte olan olay veya olgu hakkında derin bir anlayış elde edilmeye çalışılmaktadır (Morgan, 1996). Nitel araştırma, genel olarak gözlem, görüşmeler, belgeler ve konuşma analizi gibi nitel veri toplama tekniklerini kullanır. Ayrıca toplumsal gerçeklik ve doğal ortamlardaki insanlarla ilgili algı ve olayları irdeleyen nitel araştırmalar da farklı disiplinleri birleştiren bütüncül bir bakış açısına sahip olmaktadır (Hatch, 2002; Merriam ve Grenier, 2019).

2.2. Araştırma Grubu

Lisans öğrencilerinin okul dışı öğrenme ortamı olarak Efes Antik Kenti ve Müzesi'ne yapılan ziyaretlere ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak veriler elde edilmiş ve görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi 2022 - 2023 güz dönemi Görsel Sanatlar dersini alan öğrencilerden oluşmaktadır. Çalışmaya gönüllü katılan 15 öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Belirlenen süre içerisinde içerik belirlenerek, ders planı hazırlanmıştır (Ek-2) ve bu doğrultuda ders işlenmiştir. Grubun dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırma Grubunun Demografik Özellikleri

Öğrencilerin Alanları	Öğrenci Sayısı	Kadın	Erkek
Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü	15	8	7

Gönüllü olarak onam formları doldurularak araştırmaya katılanlara araştırmanın amacı, araştırma süreci, kendilerinden neler beklendiğine ilişkin bilgiler araştırmacı tarafından verilmiştir. Ayrıca katılımcıların kimliklerinin gizli tutulacağına ve başka bir yerde kullanılmayacağına dair açıklamalar yapılmıştır. Katılımcıların görüşme için uygun oldukları zamanı bildirmeleri istenerek görüşlerini bildirirken hangi yolla kayıt altına alınmasını istedikleri de sorularak istekleri doğrultusunda kayıt altına alınmıştır. Kayıt alınmasını istemeyenler ise soruları yazılı olarak cevaplandırmışlardır. Görüşmeler önceden belirlenen sürelerde, öğrencilerin kendilerini rahat hissedebilecekleri ve fikirlerini çekinmeden açıklayabilecekleri bir ortamda, araştırmacı tarafından yüz yüze yapılmıştır.

2.2. Veri Toplama Aracı

2.2.1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

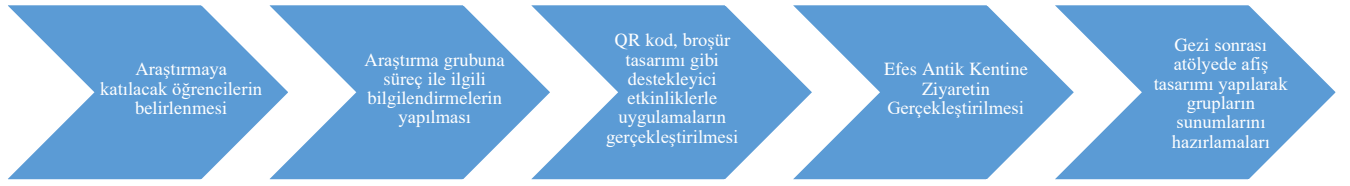
Yarı yapılandırılmış görüşme formunda, araştırmacı önceden soracağı soruları içeren görüşme formunu hazırlar. Öte yandan, görüşmenin seyrine bağlı olarak, araştırmacı alternatif ve nihai sorular sorabilir ve kişiden yanıtlarını detaylandırmasını isteyebilir (Bogdan ve Biklen, 2007; Patton, 2002). Araştırma hakkında hazırlanan sorular aracılığıyla akademik öğrenci görüşlerinin,

deneyimlerinin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmacı tarafından öğrencilerin düşünceleri, karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerinin incelenmesi için yarı yapılandırılmış görüşme formları hazırlanmıştır. Alanyazın taraması yapılarak, Türk dili uzmanı görüşü ile gerekli düzeltmeler yapılmış ve 10 soruluk görüşme formu son halini almıştır (Ek-3). Öğrencilerin okul dışı öğrenme ortamları, okul dışı öğrenme ortamlarından müzelerin bir eğitim ortamı olarak kullanılması, müzelerde sanat eğitimi, okul dışı ortamının destekleyici yönleri, meslek hayatına ve dünya görüşüne etkileri, hazırlanan sunum, broşür ve sanal uygulamalar hakkındaki görüşleri araştırılmıştır. Araştırmaya katılım için öğrencilere gönüllü onam formu verilmiştir ve formlar öğrencilerin rızaları alınarak doldurulmuştur (Ek-4). Görüşmeye katılmak isteyen öğrencilere araştırmanın amacı, süreci, kendilerinden neler beklenildiğine dair açıklamalar yapılmıştır. Araştırmacı tarafından yüz yüze yapılan sunum sonunda katılımcılar yazılı olarak görüşlerini belirtmişlerdir. Görüşmelerden elde edilen sonuçlar nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi yöntemi ile bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir.

2.3. Araştırmanın Süreci

Araştırma, 2022 - 2023 akademik eğitim - öğretim yılında tasarlanmıştır. Araştırmanın planı, sunum hazırlığı, yararlanılacak kaynaklar, öğrencilerin belirlenmesi vb. hazırlıklar 2022 - 2023 güz dönemi yapılmıştır. Araştırma kapsamında önceden hazırlanan sunumda artırılmış gerçeklikten yararlanılarak okul dışı öğrenme ortamları (sanat galerileri, botanik bahçeleri, müzeler vb.) , okul dışında sanat eğitimi, müze ve sanat, Efes Antik Kenti ve Müzesi, sanat açısından Efes, sanat eğitiminde Efes Antik Kenti ve Müzesi gibi konularda bilgilendirme yapılmıştır. Öğrencilere gezi öncesi süreçte tez kapsamında hazırlanan dijital hareketli illüstrasyon ve tasarımlar, artırılmış gerçeklik, QR kod, broşür tasarımı gibi destekleyici etkinliklerle uygulamalar yaptırılmıştır. Öğrenciler 3'er ve ya 4 'kişilik gruplar oluşturmuşlardır. Tasarlanan broşürdeki QR kodu mobil telefonlarına okutarak Efes Antik Kenti ve Müzesinde bulunan çeşitli sanat eserlerini öğrenme ortamında canlı bir şekilde izlemeleri istenmiştir. Öğrencilerle ön bilgilendirmelerden sonra Efes Antik Kentine gezi düzenlenerek sınıfta anlatılan konuların uygulamalı olarak anlatımı gerçekleştirildi. Ziyaret sonrası

atölye çalışmaları yapılarak grupların özgün bir şekilde Efes Antik Kentine ilişkin afişler hazırlaması istenmiştir. Her grup hazırladıkları afişler ile birlikte sunumlarını gerçekleştirmiş ve bu süreçlerin sonunda dördüncü haftada gönüllü öğrencilerle yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır (Ek-2).

Şekil 1. Araştırma süreci

2.4.Verilerin Analizi

İçerik analizi; sözlü, yazılı ve kullanılan öteki materyallerin düzenli olarak incelenmesine yarayan bilimsel bir yaklaşımdır (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Verileri tanımlayarak içindeki gizli bilgileri ortaya çıkarmayı hedefleyen içerik analizinde verilerin kodlanması, kodların düzenlenerek, temaların saptanması, bulguların yorumlanarak açıklanması aşamaları ile veri analizi yapılacaktır (Gülbahar ve Alper, 2009; Yıldırım ve Şimşek, 2006). Veriler elde edilirken ve analiz yapılırken etik açıdan öğrencilerin her birine Ö1, Ö2, Ö3... şeklinde bir kod verilmektedir. Ulaşılan veriler analiz yapılarak, ulaşılan sonuçlardaki benzerlikler ve farklılıklar saptanarak sonuçlara ulaşılmaktadır. Araştırmanın sonucu ile sahip olunan nitel veriler analiz edilerek, ulaşılan benzerlik ve farklılıklar incelenerek sonuca ulaşılması beklenmektedir. Akademideki öğrencilere sorulan sorular sonucunda elde edilen bulgular öğrencilerin her birine kod verilerek saptanmıştır. Uzmanların elde ettikleri analizlerin tutarlılığını belirlemek için Miles ve Huberman'ın önerdiği güvenilirlik formülü [Güvenirlik=Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)] kullanılmış, hesaplama sonucunda güvenilirliğin tespiti yapılmıştır. Güvenirlik hesaplarının %70'in üzerinde olması, araştırma için güvenilir kabul edilmektedir (Miles ve Huberman, 1984).

Bunun sonucunda ulaşılan sonuçlar ile araştırmanın güvenilirliği ile ilgili yorumlama yapılabilir. Görüşleri ayrıntılı bir şekilde inceleyebilmek için öğrencilerin görüşleri bulgular kısmında alıntı yapılarak sunulmaktadır. Çalışmada elde edilen bulgular yorumlanırken uzmanların görüşlerinden yararlanılarak güvenirliliği sağlanmıştır. Araştırma sonundaki nitel veriler uzmanlar tarafından analiz edilmiş, benzerlik ve farklılıklar incelenip sonuca varılmıştır. Niteliksel veri analizine genellikle "analitik tümevarım" denir çünkü genellikle endüktif sürece atıfta bulunur. Analitik-tümevarımsal yaklaşımlar, toplumsal yaşamı bir bütün olarak oluşturan evrensel değerlere odaklanır (Gilbert ve Mulkay, 1984). Bu evrensel değerler, nitel araştırmalar sonucunda elde edilmesi umulan nihai çözümlerdir (Glesne ve Peshkin, 1992). Modern nitel araştırmalarda, analitik tümevarım genellikle nitel verilerden kavramlar veya fikirler geliştirmek ve fenomenler arasındaki ilişkileri sistematik olarak belirlemek için kullanılır (Bouma & Atkinson, 1995).

Nitel araştırmalarda analitik tümevarımı kullanarak, görünüşte çelişkili veya ilgisiz olayları ilişkilendirmek veya anormal durumları, kavramları, kategorileri veya fikirleri geçersiz kılmak için kanıtlar aranabilir (Glaser & Strauss, 1967; Ragin, 1994; Daymon & Holloway, 2003). Nitel araştırmayı analitik-tümevarımsal bir sistemde modelleyerek, verilerden kategoriler oluşturulabilir ve kategorilerden kavramlar türetmek için sosyal gerçekler, örnekler veya olaylar karşılaştırılabilir. Nitel veri analizine başlamak için, nitel verilerin ilk olarak tıpkı nicel veriler gibi saflaştırılması gerekir. Nitel verilerin rafine edilmesi, nicel verilerin aksine, araştırmacılar için daha uzun ve sabırlı bir süreçtir. Araştırmacı nitel veri setini daha rahat çalışabileceği bir forma dönüştürmelidir (Heritage, 1984). Örneğin, bantlanmış görüşmelerin bir sonucu olarak, araştırmacılar saatlerce süren konuşmaların kayıtlarına sahiptir. Bu kayıtların işlenmesi ve analiz edilmesindeki bazı zorluklar nedeniyle, araştırmacı kayıtları daha hızlı ve verimli çalışabileceği bir forma dönüştürmelidir (Jupp, 1996). Elde edilen bulguların sonuçları analiz edilerek karşılaştırılmıştır. Veri toplama çalışmaları sırasında, çalışma alanında ve örneklerle temas halindeyken alınan notlar, resimler ve özetler, sağlıklı nitel analiz için önemlidir (Lonkila, 1995). Nitel veri analizi farklı türde yöntem ve uygulamalarla yapılabilse de uygulama ve yorumlama açısından ağırlıklı olarak Miles-Huberman modeli kullanılmaktadır (Baltacı, 2017). Bu araştırmada ise görüşme formu ile elde edilen verilerle analiz yapılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.BULGULAR

3.1.Nitel Veriler

Bu bölümde yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen bulgular içerik analizi yapılarak çözümlenmiştir. Tablolar halinde bulgular sunulmuştur. Öğrencilerin okul dışı öğrenme ortamları hakkında sahip oldukları bilgi düzeylerine ilişkin görüşleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Bu Uygulama Öncesi Okul Dışı Öğrenme Ortamları Hakkında Bir Bilginiz Var Mıydı? Sorusuna İlişkin Görüşler.

Kategoriler	f	Kodlar
Evet	1	Okul dışı öğrenme ortamları hakkında bilgi sahibi olma (Ö ₁)
	1	Müzeler, festivaller, antik kentler, hayvanat bahçeleri, kitap evleri, workshoplar gibi ortamlar olarak bilme (Ö ₂)
	1	Müzeler, sanat galerileri ve günümüz çağında gelişen teknolojinin etkisiyle farklı dijital ortamların da okul dışı öğrenme ortamları olarak bilme. (Ö ₃)
Hayır	12	Okul dışı öğrenme ortamları hakkında bilgi sahibi olmama. (Ö ₄ , Ö ₅ , Ö ₆ , Ö ₇ , Ö ₈ , Ö ₉ , Ö ₁₀ , Ö ₁₁ , Ö ₁₂ , Ö ₁₃ , Ö ₁₄ , Ö ₁₅)

Tablo 2’de verilen, öğrencilerin okul dışı öğrenme ortamları hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin veriler incelendiğinde elde edilen görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur;

Ö1. Evet var. Müzeler, festivaller, antik kentler, hayvanat bahçeleri, kitap evleri, workshoplar gibi ortamlar.

Ö2. Müzeler, sanat galerileri ve günümüz çağında gelişen teknolojinin etkisiyle farklı dijital ortamlarda da okul dışı öğrenme ortamlarını biliyordum.

Ö3. Evet, okul dışı öğrenme ortamları hakkında bilgim var.

Ö4. Hayır, okul dışı öğrenme ortamları hakkında bilgim yoktu.

Ö5. Evet, müze, sanat galerileri, festivaller vb. ortamlar hem kültürel hem de akademik olarak birçok şey katarak okul dışı öğrenme sağlayabilir.

Öğrencilerin okul dışı eğitim ortamlarının öğrenmeye olumlu etkisinin olup olmadığına ilişkin görüşleri tablo 3 ’de verilmiştir.

Tablo 3. Sizce Okul Dışı Eğitim Ortamlarının Öğrenmeye Olumlu Etkisi Var Mıdır? Varsa Nelerdir? Sorusuna İlişkin Görüşler.

Kategoriler	f	Kodlar
Okul dışı öğrenme ortamlarının öğrenmeye olumlu etkileri	5	Bilginin daha kalıcı olmasını sağladığı için öğrenmeye olumlu etkisi vardır. (Ö ₁ , Ö ₆ , Ö ₇ , Ö ₈ , Ö ₁₅)
	5	Öğrencilerin hayal gücünü geliştirdiği için öğrenmeye olumlu etkisi vardır. (Ö ₂ , Ö ₉ , Ö ₁₀ , Ö ₁₁ , Ö ₁₂)
	4	Yaparak yaşayarak ve canlı şekilde görerek öğrenmesini sağladığı için daha etkilidir. (Ö ₄ , Ö ₅ , Ö ₁₃ , Ö ₁₄)
	1	Okul Dışı öğrenme ortamlarının olumlu bir etkisi olduğunu düşünmüyorum. (Ö ₃)

Tablo 3’de okul dışı eğitim ortamlarının öğrenmeye etkisi ve olumlu etkisinin olup olmadığı görüşleri incelendiğinde öğrencilerin geneli okul dışı öğrenme ortamlarının öğrenmeye olumlu etkisinin olduğunu belirtmiştir. Bu maddeye ilişkin öğrencilerin görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Ö1. Evet, okul dışı eğitim ortamlarının öğrenmeye olumlu etkisi vardır. Farklı öğrenme teknikleriyle kazanılan bilginin daha kalıcı ve yararlı olduğunu düşünüyorum.

Ö2. Evet, tarihi öğrenmek, kültürü benimsemek, bunu günümüze uyarlamak bize birçok şey katabilir.

Ö3. Elbette vardır. Öğrencilerin hayal gücünü geliştirmek, çeşitli örnekler açısından olumlu etki bırakabilir. Özellikle bu süreç boyunca aldığım eğitimde kullandığımız dijital hareketli illüstrasyon ve tasarımlar, artırılmış gerçeklik, QR kod, broşür tasarımı gibi uygulamalar zaman ve mekan sınırlaması olmadan çalışabiliyor olmama neden oldu. Bu durum dersi benim için oldukça ilgi çekici hale getirdi. Ayrıca çalışmalarında daha özgür düşünebilme sağladı.

Ö4. Olumlu etkisi vardır. Ortamın öğrenmede büyük önemi vardır. Yaşayarak ve canlı şekilde görerek öğrenmek daha etkilidir. Daha özgün çalışmalar ortaya çıkarabildiğimi düşünüyorum.

Yaparak yaşayarak öğrenme, daha çok sayıda duyu organının sürece dahil edilmesi ile gerçekleşir. Yaşantılarda daha çok duyu organının yer alması eğitim sürecini olumlu yönde etkiler ve öğrenilenleri daha kalıcı hale getirir (Arslan, 2007). Ayrıca bu araştırmada olduğu gibi öğrenciler aktif bir şekilde (kendi kendine çeşitli kaynakları incelenmesi, araç ve gereçleri kullanması ve iş yapmaları) yaparak yaşayarak öğrenme sürecini yaşadıkları için öğrenmelerini diğer öğrenme yöntemlerine göre daha da içselleştirmişlerdir.

Öğrencilerin okul dışı öğrenme ortamlarından müzelerin sanat eğitimine katkısı ile ilgili görüşleri tablo 4’te verilmiştir;

Tablo 4. Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Sanat Eğitimine Katkısı Hakkındaki Görüşleri

Kategoriler	f	Kodlar
Okul dışı öğrenme ortamlarının sanat eğitimine etkileri	1	Görsel zekayı ve hafızayı geliştirmektedir. (Ö ₁)
	2	Müzelerin öğrenme ortamı olarak ilgi çekici bir yer olması dersi daha ilgi çekici kılmaktadır. (Ö ₈ , Ö ₁₀)
	6	Öğrenme sürecinde birden fazla duyu organı çalıştığı için öğrenme daha kalıcı olmaktadır. (Ö ₂ , Ö ₃ , Ö ₄ , Ö ₆ , Ö ₁₁ , Ö ₁₃)
	4	Derse olan motivasyonu artırmaktadır. (Ö ₉ , Ö ₁₂ , Ö ₁₄ , Ö ₁₅)
	2	Dersi sıkıcı olmaktan çıkarmaktadır. (Ö ₅ , Ö ₇)

Tablo 4’te okul dışı eğitim ortamlarından müzelerin sanat eğitimi açısından öğrenmeye etkisi olup olmadığı görüşleri incelendiğinde öğrencilerin %100 ü okul dışı

öğrenme ortamlarının sanat eğitimi açısından öğrenmeye olumlu etkisinin olduğunu belirtmiştir. Bu maddeye ilişkin öğrencilerin görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Ö1. Görsel zekası ve hafızası daha gelişmiş olan bireylerde kalıcı hale gelmesi söz konusudur. Birçoğumuz için yeni bir uygulama daha önce hiç böyle ders işlememiştik.

Ö2. Müzeler öğrenmeyi kalıcı hale getirebilir. Konu hakkında bilgi sahibi olurken aynı zamanda heykeller vb. görebiliyoruz.

Ö3. Öğrenme, ön bilgi için avantajlı ama gerçeği her zaman daha kalıcı olduğunu düşünüyorum. Ayrıca aldığımız bu eğitim sayesinde estetik algımın ve beğenilerimin değiştiğini hissediyorum.

Ö4. Evet. Birden çok duyunun aynı anda öğrenmede devrede oluşu bilgi kalıcılığını artırır.

Ö5. Evet, getirir. Gördüğümüz eserleri unutmayacağımızı düşünüyorum. Dersi sıkıcı olmaktan çıkararak daha ilgi çekici bir hale getirmektedir.

Ö6. Müzeler, sürekli istediğinde ziyaret edilebilen mekanlar olduğu için ve farklı duyu organlarıyla öğrenmeyi desteklediği için kazanılan bilgi daha kalıcı hale gelir.

Öğrencilerin okul dışı öğrenme ortamlarından müzelerin öğrenmeyi kalıcı hale getirip getirmemesi hakkında sahip oldukları bilgi düzeylerine ilişkin görüşleri Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarından Müzelerin Öğrenmeyi Kalıcı Hale Getirip Getirmediğiyle İlgili Görüşleri.

Kategoriler	f	Kodlar
Okul dışı öğrenme ortamlarından müzelerin öğrenmeyi kalıcı hale getirmesine ilişkin görüşler	7	Okul Dışı öğrenme ortamları bilginin daha kalıcı olmasını sağladığı için öğrenmeye olumlu etkisi vardır.(Ö ₁ , Ö ₂ , Ö ₆ , Ö ₇ , Ö ₈ , Ö ₁₄ , Ö ₁₅)
	5	Evet, müzeler somut alanlar olduğu ve içerisinde somut ürünler barındırdığı için buradan çıkarılan bilgiler ve öğretiler kalıcı olabilir. (Ö ₃ , Ö ₅ , Ö ₉ , Ö ₁₀ , Ö ₁₁)
	3	Müzelerle ilgili teorik ön bilgi edinmek avantajlıdır ama gerçekte, görerek öğrenmenin her zaman daha kalıcı olduğunu düşünüyorum. (Ö ₄ , Ö ₁₂ , Ö ₁₃)

Tablo 5'te verilen, öğrencilerin okul dışı öğrenme ortamlarından müzelerin öğrenmeyi kalıcı hale getirip getirmediği hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin veriler incelendiğinde, öğrencilerin %100 gibi çoğunluğu okul dışı öğrenme ortamlarından müzelerin öğrenmeyi kalıcı hale getirebileceği görüşüne sahiplerdir. Bu maddeye ilişkin öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur;

Ö1. Müzeler, sürekli istendiğinde ziyaret edilebilen mekanlar olduğu için ve farklı duyu organlarıyla öğrenmeyi desteklediği için kazanılan bilgi daha kalıcı hale gelir.

Ö2. Evet, müzeler somut alanlar olduğu ve içerisinde somut ürünler barındırdığı için buradan çıkarılan bilgiler ve öğretiler kalıcı olabilir.

Ö3. Evet, birden çok duyunun aynı anda öğrenmede devrede oluşu bilgi kalıcılığını artırır.

Ö4. Öğrenme ön bilgi için avantajlı ama gerçeğin her zaman daha kalıcı olduğunu düşünüyorum.

Ö5. Kalıcı hale getirebilir. Konu hakkında bilgi sahibi olurken aynı zamanda heykelleri vb. görebiliyoruz.

Ö6. Görsel zekası ve hafızası daha gelişmiş olan bireylerde kalıcı hale gelmesi söz konusudur.

Kalıcılık, öğrencilerde istenen yönde davranış değişikliğinin, olduğu öğrenme koşullarının ortadan kalkmasına rağmen devam etmesi olarak tanımlanabilir. Öğrencilerin kalıcılığa olumlu etkileri olduğuna ilişkin görüş bildirmeleri araştırmada kullanılan dijital materyaller, araştırma sürecinde aktif olmaları ve bunlara ilişkin bir proje gerçekleştirerek konuyu pekiştirmelerinden kaynaklanmış olabilir. Ayrıca yerinde ve kendileri öğrendikleri için öz denetimlerinin geliştiği ileri sürülebilir dolayısıyla öğrenme daha uzun süreli ve daha etkili olmuştur ve bu durumda kalıcılığın artmasına neden olduğu ileri sürülebilir. İlgili alanyazında ulaşılan araştırmalarda teknoloji ile yürütülen derslerin öğrencilerin kalıcılık düzeylerini olumlu bir yönde etkilediği görülmektedir (Yıldırım, 2020; Eren, 2019; Perez-Lopez ve Contero, 2013).

Öğrencilerin Efes Antik Kenti ve Müzesinin konumu hakkında sahip oldukları bilgi düzeylerine ilişkin görüşleri tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Okul Dışı Öğrenme Ortamlarıyla İlgili Gerçekleştirilen Bu Uygulamada Edindiğiniz Bilgilerin İlerideki Meslek Yaşamınızda Size Yarayacağını Düşünüyor musunuz? Nasıl? Sorusuna İlişkin Görüşler.

Kategoriler	f	Kodlar
Okul dışı öğrenme ortamlarının ilerideki meslek yaşamlarına etkisi	4	Evet, Mesleki gelişimi olumlu etkileyecek. (Ö ₁ , Ö ₃ , Ö ₄ , Ö ₅)
	1	Farklı kültürlere ilişkin bilgilerin mesleki yaşamlarına katkı sağlayacak. (Ö ₂)
	10	Kendilerine olan öz güveni artıracak (Ö ₆ , Ö ₇ , Ö ₈ , Ö ₉ , Ö ₁₀ , Ö ₁₁ , Ö ₁₂ , Ö ₁₃ , Ö ₁₄ , Ö ₁₅)

Tablo 6’da verilen, öğrencilerin Efes Antik Kenti ve Müzesinin konumuna ilişkin bilgi sahibi olma verileri incelendiğinde, öğrencilerin %100 gibi çoğunluğu okul dışı öğrenme ortamlarının ilerideki mesleki yaşamlarını olumlu yönde artırarak mesleki öz yeterliklerine katkı sağladığı görüşlerini iletmişlerdir. Bu maddeye ilişkin öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur;

Ö2. Diğer derslerimizin bu şekilde işlenmesini istiyorum. Farklı kültürlerin geçmişteki yaşantıları, günlük hayatta kullandıkları yemek aletleri, fırın gibi yapıları, yemeklerde kullanılan bölgede yetişen bitkiler gibi hususları düşününce kendimi o dönemde olsam ne yemekler yapardım sorusunu aklıma getirdi. O dönemde yaşayamayacağıma göre günümüz yemeklerine geçmişin bu farklı tatlarını nasıl

ekleyebilirim sorusu geldi. Böylece mesleğimiz için gerekli olan bulunduğumuz yörenin özelliklerini bilmemiz gerekliliğini kavradım.

Ö11. Bu durum mesleğimle ilgili yeterli düzeyde bilgi ve becerileri öğrenemem için yeterli çaba göstermemin gerektirdiğine olan inancımı artırdı. Bu yolla becerilerimin daha da artacağını düşünüyorum. İlerideki meslek hayatımda başarılı olacağıma olan inancım arttı.

Ö14. Sürece dahil olduğum için öğrenme ortamından oldukça keyif aldım. Yaratıcı yönlerimi ön plana çıkardığıma inanıyorum bu durum kendime olan güvenimi artırdı diyebilirim.

Öğrencilerin Efes Antik Kenti ve Müzesini daha önce ziyaret edip etmedikleri hakkındaki dönütleri Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Efes Antik Kenti Ve Müzesine Yapılan Ziyaret Sonrası Farklı Kültürlere İlişkin Görüşlerinizde Bir Değişiklik Oldu Mu? Sizleri En Çok Etkileyen Unsurlar Nelerdir?

Kategoriler	f	Kodlar
Farklı kültürlere ilişkin görüşler	4	Empati becerisini geliştirme. (Ö ₁ , Ö ₄ , Ö ₅ , Ö ₁₃)
	3	Tarihi eserlerin korunması bilinci (Ö ₃ , Ö ₉ , Ö ₁₀)
	4	Hoşgörü (Ö ₆ , Ö ₇ , Ö ₁₂ , Ö ₁₅)
	4	Sanata olan ilginin artması (Ö ₂ , Ö ₈ , Ö ₁₁ , Ö ₁₄ ,)

Tablo 7’de verilen, öğrencilerin Efes Antik Kenti ve Müzesine yapılan ziyaret sonrası farklı kültürlere ilişkin görüşlerinizde bir değişiklik olmasına ilişkin görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin çoğunluğu ODÖO’nun tarihi eserlerin korunması bilincinin, hoşgörü duygularının gelişmesine etki ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu maddeye ilişkin öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur;

Ö1. Bu ziyaret sonrası Efes’te yaşamış olan eski uygarlıkların günlük hayatlarının temelde bugünden farklı olmadığını düşünüyorum. İnsanlar farklı dönemlerde yaşamış olsalar da benzer ihtiyaçları olduğunu fark etmek benim için oldukça ilgi çekiciydi. Kendimi onların yerine koydum.

Ö2. Efes’in yapıldığı ilk yıllar göz önüne alındığında çağının oldukça ötesinde bir yerleşim yeri olduğunu anladım. Mesela antik tiyatrodaki ses sistemi ve alttan ısıtma sistemi gibi. Bu eserlerin dünya mirası olarak gelecek nesillere aktarılmasının önemli olduğunu düşünüyorum.

Ö8. Efes Antik Kentinde şu an birçoğu yok olan heykellerin kentin estetik anlamda oldukça güzel görünmesini sağladığını düşünüyorum. Günümüzde yaşadığımız şehirlerin de sanat eserleri ile donatılması gerekiyor.

Ö11. Ülkemizin doğal güzelliklerinin yanında, aynı zamanda köklü bir geçmişe dayanan zengin bir kültür ve sanat birikimine sahip olmasının onu ayrıcalıklı kıldığını düşünüyorum. Geleceğin olumlu anlamda şekillenmesi, kültürel değer ve miras unsurlarının bozulmadan aktarılması gerekmektedir.

Öğrencilerin Efes Antik Kentindeki sanat eserleri hakkındaki bilgi ve görüşleri Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin Efes Antik kentindeki sanat eserleri hakkındaki görüşleri.

Kategoriler	f	Kodlar
Efes Antik kentindeki sanat eserleri hakkında bilgi sahibi olma	2	Celsus kütüphanesi ve Antik tiyatroyu hatırlama. (Ö ₁ , Ö ₃)
	2	Bölgedeki çeşitli tanrı figürlerinin heykellerini bilme.(Ö ₄ , Ö ₅)
	11	Sunumdan sonra bilgi sahibi olunma, Artemis tapınağı. (Ö ₂ Ö ₆ , Ö ₇ , Ö ₈ , Ö ₉ , Ö ₁₀ , Ö ₁₁ , Ö ₁₂ , Ö ₁₃ , Ö ₁₄ , Ö ₁₅)

Tablo 8’de verilen, öğrencilerin Efes Antik Kenti ve Müzesindeki sanat eserleri ile ilgili bilgileri incelendiğinde, öğrencilerin çoğunluğu okul dışı öğrenme ortamlarından Efes Antik Kenti ve Müzesindeki sanat eserleri hakkında bilgi sahibidirler. Bu maddeye ilişkin öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur;

Ö1. Celsus kütüphanesi ve Antik tiyatroyu hatırlıyorum. Tiyatronun o dönemin en büyüklerinden biri olduğunu biliyorum.

Ö2. Sunumdan sonra Artemis Tapınağı hakkında bilgi sahibi oldum. Sanata olan bakış açım olumlu yönde değişti diyebilirim. Sanatsal ürünlerin belirli bir inanç doğrultusunda geliştirilmiş olduğunu ve o dönemki sosyal hayatın değişmeyen unsurları olarak kentleri süslediğini bilmek oldukça ilgimi çekti.

Ö3. Celsus Kütüphanesi ve Antik Tiyatroyu hatırlıyorum. Tiyatronun o dönemin en büyüklerinden biri olduğunu biliyorum.

Ö4. Zafer tanrıçası, Artemis, Efes Artemis'i, Meryem Ana

Ö5. Bölgedeki çeşitli tanrı figürlerinin heykellerini biliyorum. Bu heykellerin çoğu Selçuk Müzesi'nde gördük. Heykellerde beni en çok etkileyen özellik ise gerçekçi olmalarıydı. O dönemin şartlarında bu kadar gerçekçi heykeller nasıl yapılmış hayret ettim.

Öğrencilerin Efes Antik Kentinin sanat alanındaki yeri hakkındaki bilgi ve görüşleri Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Öğrencilerin Efes Antik Kenti ve Müzesinin Sanat Alanındaki Yeri Hakkında Sahip Oldukları Bilgi Düzeyleri.

Kategoriler	f	Kodlar
Efes Antik kentinin sanat alanındaki yeri hakkında bilgi sahibi olma	7	Dünyayı etkileyen mimari, sosyal ve mekanik buluşların sanatı etkilemesi nedeniyle önemlidir (Ö ₁ , Ö ₂ , Ö ₃ , Ö ₄ , Ö ₆ , Ö ₇ , Ö ₈)
	1	Freskler, heykeller ve duvar resimleri dünyada önemli bir yerinin olduğunu göstermesi (Ö ₅)
	7	Döneminin ekonomi ve siyasi olduğu kadar önemli bir kültür merkezi konumunda olması (Ö ₉ , Ö ₁₀ , Ö ₁₁ , Ö ₁₂ , Ö ₁₄)
	1	Yamaç evler bölümünde bulunan sosyal yaşama ait evlerde mozaiklerin kullanılmış olması (Ö ₁₃ , Ö ₁₅)

Tablo 9’da verilen, öğrencilerin Efes Antik Kenti ve Müzesinin sanat alanındaki yeri ile ilgili bilgileri incelendiğinde, öğrencilerin çoğunluğu okul dışı öğrenme ortamlarından Efes Antik Kenti ve Müzesinin sanat alanındaki yeri hakkında bilgi sahibidirler. Bu maddeye ilişkin öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Ö1. Evet, tarihte önemli bir yere sahip bir bölgedir. Efes’te önemli bir tanrıça olarak görülen Artemis’in Anadolu’nun doğurgan ve bereket timsali ana tanrıçası

olan Kybele geleneğinden geldiğini öğrenmek bile kültürel anlamda ne kadar önemli olduğunu bizlere göstermektedir.

Ö3. Sanat alanında önemli bir yeri vardır. Çünkü dünyayı etkileyen buluşlar vardı.

Ö4. Birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış Efes'te Kleopatra'nın asi kız kardeşi olan Arsinoi'nin anıt mezarının olması bu kentin farklı ülkelerin için bile ne denli önemli olduğunu göstermektedir.

Ö5. Evet, dünyada sanat alanında önemli bir yeri vardır. Freskler, duvar resimleri vs. örnek verilebilirim.

Ö7. UNESCO'nun koruma alanına giren bir yapı kesinlikle sanat alanında önemli bir yeri var.

Ö13. Evet, kesinlikle görsel olarak önemlidir. Geçmişte az teknoloji ve sanat ekipmanı olmasına rağmen görsel olarak insanlar hayranlık uyandıran işler ortaya çıkarmışlardır sadece estetik olarak değil kültürel olarak günlük yaşam hakkında bilgi vermesiyle, dinsel bilgilendirmeye sanat için önemli bir yere sahiptir.

Ö14. Evet, Efes'in sanat açısından önemli bir yere sahip olduğunu düşünüyorum. Sunumdan sonra yurtdışına kaçırılan sanat eserlerinin olduğunu öğrendim ve bu da sanat eserlerinin önemli olduğunu ve eserlerin korunması gerektiğini gösteriyor.

Öğrencilerin Efes Antik Kenti hakkında tasarlanan kitapçık ve sanal uygulamalar ile ziyaretleri sonucundaki alanında edindikleri bilgi ve görüşleri Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Efes Antik Kenti Hakkında Tasarlanan Kitapçık, Sanal Uygulamalar ve Ziyaret Sonucuna İlişkin Görüşleri

Kategoriler	f	Kodlar
	2	Etkinlikler sonrası farklı kültürlere ait mimari yapılar ve tarihiyle ilgili daha kapsamlı bilgiye sahip olma. (Ö ₃ , Ö ₆)
Ziyaret öncesi ve sonrasına kullanılan kitapçık ve QR kodu hakkındaki görüşleri	3	Uygulama içerisindeki sanal uygulamayla öğrenmenin kalıcı olması (Ö ₄ , Ö ₇ , Ö ₁₅)
	5	Tasarlanan kitapçık ve sanal uygulamalarla yeterli düzeyde bilgi sahibi olunması. (Ö ₁ , Ö ₂ , Ö ₈ , Ö ₉ , Ö ₁₀)
	5	Gezi sonrası tasarım becerilerinin artması (Ö ₅ , Ö ₁₁ , Ö ₁₂ , Ö ₁₃ , Ö ₁₄)

Tablo 10’da verilen, öğrencilerin Efes Antik Kenti ve Müzesini tasarlanan kitapçık ve sanal uygulamalar ile ziyaretleri sonucu edindikleri bilgiler ile ilgili görüşler incelendiğinde, öğrencilerin çoğunluğu okul dışı öğrenme ortamlarından Efes Antik Kenti ve Müzesindeki sanatsal bilgiler hakkında tasarlanan kitapçık, hareketli illüstrasyonlarla desteklenmiş sunum ve sanal uygulamalar aracılığıyla bilgi sahibidirler. Bu maddeye ilişkin öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur;

Ö1. Evet, tasarlanan kitapçık ve sanal uygulamalar hakkında bilgi sahibi oldum. Açıklayıcı bir anlatım ve güzel görsellerle desteklenmesini beğendim.

Ö2. Heykellerin hareketlendirilmesiyle daha ilgi çekici hale getirilmiş. Bence sanal uygulamanın en önemli özelliği birçok farklı uygarlığa ilişkin tanınmış eserlere bir tıkla ulaşabilmemizdi. Dünyadaki her sanat eserini gidip görebilme imkânımız olmadığından sanal ortamların bu konuda insanlara yardımcı olabileceğinin güzel örneği.

Ö3. Belli bir yere kadar yeterlilik sağlamaktadır. Eğer sanal uygulamalar kullanılacaksa VR gözlükleri ile desteklenebilir.

Ö4. Daha önce yaşayan uygarlıklar, freskler gibi bilmediğim konularda bilgi sahibi oldum.

Ö5. Sunumun akıcılığının üstüne kitapçık içindeki bilgilerle ve içerisindeki sanal uygulamayla birebir öğrenme ve görselinden dolayı kalıcı bilgiler edindiğimi düşünüyorum.

Ö6. Efes Antik Kentinin mimarisiyle ve geçmişiyle ilgili biraz bilgiye sahiptim. Sunumdan sonra mimari yapılar ve tarihiyle ilgili daha kapsamlı bilgiye eriştim.

Öğrencilerin geleneksel eğitime göre okul dışı eğitim yöntemi ve aktif öğretim şekli hakkında görüşleri Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Öğrencilerin Geleneksel Eğitime Göre Okul Dışı Eğitim Yöntemi ve Aktif Öğretim Şekli Hakkındaki Görüşleri.

Kategoriler	f	Kodlar
Geleneksel eğitime göre okul dışı eğitim ve aktif öğretim şekli hakkındaki görüşler	5	Okul dışı eğitim yöntemi daha kalıcıdır. Öğrenciler için ilgi çekici olma. (Ö ₁ , Ö ₂ , Ö ₃ , Ö ₅ , Ö ₆)
	1	Kalıcılığın eğitim türüne bağlı olduğunu düşünmüyorum. Öğrencilerin potansiyeline bağlı olma. (Ö ₄)
	1	Bence hem geleneksel hem de okul dışı eğitim yöntemi olma. (Ö ₇)
	8	Okul dışı etkinlikler teknoloji destekli olma. (Ö ₈ , Ö ₉ , Ö ₁₀ , Ö ₁₁ , Ö ₁₂ , Ö ₁₃ , Ö ₁₄ , Ö ₁₅)

Tablo 11’de verilen, öğrencilerin geleneksel eğitime göre okul dışı eğitim yöntemi ve aktif öğretim şekli ile ilgili görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin çoğunluğu geleneksel eğitime göre okul dışı eğitim yöntemi ve aktif öğretim şekli hakkında bilgi sahibidirler ve bu yöntemin etkili olduğunu düşünmektedirler. Bu maddeye ilişkin öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Ö1. Okul dışı eğitim yöntemi daha kalıcıdır. Öğrenciler için ilgi çekici olabilir.

Ö2. Okul dışı eğitim etkilidir. Efes Antik Kentini görmek, daha kalıcı ve etkili bir öğrenme biçimidir.

Ö3. Evet, kalıcı ve pekiştirici olabilir. Kişiden kişiye değişir.

Ö4. Kalıcılığın eğitim türüne bağlı olduğunu düşünmüyorum. Öğrencilerin potansiyeline bağlıdır.

Ö5. Her şey okulda öğrenilmez. Kesinlikle görsel öğeler beyinde kalıcı yer edinir. Bunun yanı sıra günlük hayatımızda önemli bir yer tutan teknolojinin derslerde daha aktif olmamız için sıklıkla kullanılması gerektiğini düşünüyorum. Sanatın teknolojik gelişmeleri yakından takip etmesi gerektiği fikrindeyim aksi takdirde toplumun isteklerine cevap veremeyecektir.

Ö6. Okul dışı eğitimin aktif ve kalıcı bir sistem olduğunu düşünüyorum. Kesinlikle canlı olarak eşleştirmek daha kalıcılık sağlayacaktır.

Ö7. Bence hem geleneksel hem de okul dışı eğitim yöntemi olmalıdır. Gelenekselde edinilen bilgilerle okul dışı eğitim ile alınan bilgi ve öğretiler pekiştirilip daha kalıcı ve etkileyici olabilir. Evet, görsellikle öğrenme daha kalıcı ve eğitici olmuştur.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma, okul dışı öğrenme ortamı olarak Efes Antik Kenti ve Müzesi ziyaretine ilişkin öğrenci görüşlerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma, lisans öğrencilerinin okul dışı eğitim uygulamalarının, kalıcı öğrenme ve okul dışı eğitim hakkındaki görüşleri incelenerek oluşturulmuştur. Elde edilen bulgular, ışığında konu tartışılmıştır. Yorumlanan bulguların sonuçları bu bölümde açıklanarak çalışmanın ilgili alanyazına katkı sağlaması ümit edilmektedir.

1-Öğrencilerin ODÖO'lara yönelik uygulama öncesi bir bilgiye sahip olmadıkları,

2-ODÖO'ların öğrencilerin hayal güçlerini artırdığı ve dersi ilgi çekici hale getirdiği için olumlu bir etkisi olduğu,

3-ODÖO'ların öğrencilerin okul dışı öğrenme ortamlarının sanat eğitimine yaratıcılığı geliştirdiği, yaparak yaşayarak öğrendikleri için olumlu etkisi olduğu,

4- ODÖO'ların öğrencilerin okul dışı öğrenme ortamlarından olan müzelerin öğrenmeyi kalıcı hale getirdiği,

5- ODÖO'larda gerçekleştirilen uygulamalardan edinilen bilgilerin öğrencilerin öz yeterliklerini artırdığı için, ileriki meslek yaşamlarına olumlu katkıları olacağını düşündükleri,

6. ODÖO'lar ile öğrencilerin farklı kültürlere ilişkin görüşlerinde olumlu yönde değişiklik olmasına neden olarak empati yapabilme, tarihi eserlerin korunması, bilincinin artması ve hoşgörü duygularının gelişmesi yönünde görüş bildirdikleri,

7. Ziyaret sonrası Efes Antik Kenti ve müzesinde inceledikleri sanat eserlerinin ilgilerini çekerek, sanata olan bakış açılarında olumlu yönde değişiklik olduğu,

8. Öğrenciler Efes Antik Kenti ve Müzesinin sanat alanında önemli bir yeri olduğunu, dönemin sosyal yapısını, inanç şeklini, kültürel özelliklerini ve ekonomik yapısının sanatı şekillendirdiğini düşündükleri,

9. Efes Antik Kenti hakkında tasarlanan kitapçık ve sanal uygulamaların bilgiyi kalıcı hale getirdiği, dersi ilgi çekici yaptığı yönünde görüş bildirerek VR gözlüklerinin de kullanılmasının gerektiğini,

10. ODÖO'ların öğrencilerin derslerde aktif olmalarını sağladığı ve diğer derslerin de okul dışı öğrenme ortamlarında işlenmesi gerektiğini yönünde görüş bildirmişlerdir.

Günümüzde gelişen teknoloji ile birlikte eğitim alanı da gelişmekte ve büyük bir değişim yaşamaktadır. Toplumlar 21.yüzyılda bilim ve teknolojiyi yakalamak için nitelikli becerileri (problem çözme, yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, iş birliği, iletişim ve yenileşme) kullanabilecek donanıma sahip bireylerin yetiştirilmesi için gittikçe artan bir şekilde eğitimde köklü değişimlere ihtiyaç duymaktadır.

21. yüzyıl bireylerini yetiştirmede teknolojiden yararlanarak öğrenmenin daha kalıcı olacağı düşünülmektedir. Okul dışı öğrenme ortamlarında da dijital materyallerin kullanımının bilginin kalıcı olmasına yardım ettiği görülmektedir. Öğrencilerin sanat eğitiminde aktif olacağı ve sanat eğitiminin öğrenciler üzerinde kalıcı etkileri olabileceği ile araştırma süreci başlamıştır. Araştırmalar ve öğrencilerle yapılan görüşmeler neticesinde dört duvarla sınırlı kalmadan da, sanat öğreniminin gerçekleştirilebileceği görülmüştür.

ODÖO'lar, sınıf dışında yapılan öğretimdeki kazanımları temel alan, öğrencinin öğrenilecek konu ile doğrudan karşılaşmasını sağlayan etkinlikleri içermektedir. Bu açıdan bakıldığında katılımcıların çoğu tarafından sınıf dışı yapılan dersin alternatif eğitim yaklaşımı olarak görülmesinin doğru bir tanımlama olduğu görülmektedir (Ürey, 2018). Okul dışı eğitimin özelliklerinden yaparak yaşayarak kodu altında tanımlayan öğrencilerin ODÖO'larında etkinliğin ortağı olmalarının gerçek nesnelere ile araştırma imkanı bularak etkinliklere doğrudan katılmalarını sağlaması yönüyle tanımladıkları düşünülmektedir. Okul dışı öğrenme ortamında yapılan öğretimle birlikte katılımcıların birinci elden bilgiyi edindikleri (Ertuğrul ve Karamustafaoğlu, 2020), gözlemledikleri (Mertoğlu, 2019), sosyal etkileşimi deneyimledikleri (Çiçek ve Saraç, 2017), bilimsel konuları keşfederek öğrenmenin sağlandığı (Erten ve Taşçı, 2016), fiziksel, duygusal ve bilişsel (Gürsoy, 2018) gibi birçok farklı durumla öğrenmenin gerçekleştiği, doğrudan etkileşimin sağlandığı bir ortam olarak

tanımlanmaktadır (Balkan-Kıyıcı ve Atabek Yiğit, 2010; National Research Council, 2007; Strauss & Terenzini, 2007). Tüm bu ifadeler sonucunda bilginin kalıcılığının arttığı görülmektedir. Bunların yanı sıra öğrenciler, ODÖO'larında aldıkları eğitimin mesleki öz yeterliklerine olumlu katkıda bulunacağını düşündüklerini de ifade etmişlerdir. Alanyazın çalışmalarında öğrencilere yönelik düzenlenen doğa ve çevre eğitimi kapsamında yapılan okul dışı etkinliklerin öğretmenlerin mesleki deneyim kazanması, çevreye yönelik bilgi düzeylerini geliştirmesi ve mesleki açıdan özgüven kazanılmasında bu tür çalışmaların oldukça gerekli olduğu tespit edilmiştir (Taflı ve Atıcı,2022). Bu ifadeler araştırma sonucunu destekler niteliktedir. Bunun yanı sıra Coşkun-Keskin ve Kaplan (2012) yaptıkları çalışmada, oyuncak müzelerinin öğrencilerin akademik düzeylerini ve öğretmenlerin kendilerini geliştirebildikleri ODÖO'ları olarak ifade ettikleri görülmüştür. Farklı bir araştırmada ise müzelerin, öğrencilerin anlamlı öğrenmeler gerçekleştirmek açısından müze kültürünün gelişimi ve öğrenme süreçlerine katkısı yönü ile aktif kullanılması gerekliliği vurgulanmaktadır (Su, 2022).

Gerçekleştirilen bu araştırmada öğrenciler daha aktif olabilmiş, yaşayarak, dokunarak, etkili bir şekilde öğrenerek motivasyonları artmıştır. Araştırma sürecinde hareketli illüstrasyon çalışmalarıyla görsel uzuvlar harekete geçirilmiş dağıtılan broşür tasarımı ile mobil telefonlar aracılığıyla birebir, anında konuyla ilgili bilgilere, hareketli görsellere, uygulamalara erişebilmişlerdir. Öğrencilere bu süreçte özgür bir ortamda konuya kendilerinin de dahil edilme olanakları sağlanmıştır. Eğitim ortamlarında sanat alanında okul dışı öğrenme ortamı olarak dijital uygulamaların yaygınlaşacağı öngörülmektedir. Bu nedenle sanat alanında bu tür çalışmalar öğrenciler üzerinde oldukça etkili olacaktır. Dönemimizde öğrenciler dünyadaki gelişmeler neticesinde dijitalleşmenin etkisindedirler. Yenilikçi bir görüş getirerek bunu eğitimle bütünleştirmek yeni nesil öğrencilerinin isteğidir. Araştırma göstermiştir ki kapalı mekanların dışına çıkarak birebir iletişim kurmak, aktif bir şekilde öğrenmek çok daha kalıcı ve etkilidir. Ayrıca sanatı çağa uyarlamak önem arz etmektedir. Araştırma boyunca öğrenciler, çeşitli uygulamalarla sanat eserlerini canlı gibi görebilme olanağı yakalamış, kültürel, sanatsal anlamda bilinçlenmişlerdir. Ancak öğrencilerin okulun dışına çıkarak öğrenmeleri, ziyaretler, sanal uygulamalar için maliyet açısından destek görmeleri gerekmektedir. Yapılan çalışmada öğrenciler

dijital uygulamalar kullanarak çevrelerindeki sanat eserlerine ulaşabilmiş ve içinde yaşadıkları kültürel zenginliğin farkına varabilmişlerdir. Farklı kültürlerle ilişkin bilgi sahibi olmuşlardır. Aynı zamanda okul dışı öğrenmenin kalıcı olduğunu ve dijital uygulamalarla desteklendiğinde öğrenmeyi kolaylaştırdığını görmüşlerdir. Sanat eğitimi sürecinde dijital programların yararı açıktır. Araştırma ve uygulama kısmı tamamladıktan sonra okul dışı öğrenme ortamı olarak Efes Antik Kenti ve Müzesi ziyaretini destekleyen görsel, sanal uygulamaların öğrencilerin yaratıcılığın ve kalıcı öğrenmelerine etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Görüşme formları incelendiğinde uygulanan sunum ve öğretim yöntemi sonucunda öğrencilerin yeni öğretim yöntemlerine ihtiyaçları olduğu ve bu şekilde öğrencilerin istek ve odaklanmalarında artış olabileceği, kendilerini çağın içinde uyumlu görüp bu konuda daha başarılı olabilecekleri sonucuna varılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında, gelecekte aynı konu ile ilgili çalışma yapacak araştırmacılara yönelik şu önerilere yer verilmiştir:

- Her derste bir yıl içinde en azından bir ODÖ etkinliği düzenlemesi için maddi imkan, izin vb. konularda üniversite yönetimince desteklenmesi, deneyimli öğretim elemanlarının bu etkinlikleri düzenlemede diğerlerine rehberlik etmesi sağlanmalıdır.

- Bu araştırmada öğrenci görüşleri alınarak ODÖ hakkında sürece ilişkin yaşadıkları deneyimleri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile tespit edilmesine çalışılmıştır. Öğretim elemanlarına da ODÖ'lara yönelik etkinlik planlama, uygulama ve değerlendirme konusunda eğitim verilerek, onların etkinlikler düzenlemesi sağlanabilir.

- ODÖ'larda gelen ziyaretçilerle ilgilenilmesi için birer eğitimci kadrosu, kurumlar tarafından temin edilmeli,

- Her ilin ODÖ'larına ilişkin kılavuz kitapçık öğrenci seviyelerine göre hazırlanmalıdır. Bu kılavuzlarda gidilmesi planlanan yerlerin adres, telefon, ulaşım bilgileri, açılış kapanış saatleri gibi bilgiler açık bir şekilde yer almalı, uygulama öncesi ve sonrası için alanlara göre uygulama örneklerine yer verilmelidir.

- ODÖ etkinliklerinin sosyal sorumluluk projeleri ve topluma hizmet uygulamaları gibi alanları da kapsayabileceği düşünülmeli ve bu konuları da kapsayıcı araştırmalar planlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Altan, İ. (2022). *Dijital etkileşimler: Sektörel yansımaları 1*. İstanbul: Efe Akademi Yayınları.
- Altıntaş, İ., & Yenigül, Ç. (2020). Active learning education in museum. *Journal of Education and Practice*, 11(15), 32-39.
- Anderson, D., Bethan, L., & Mayer-Smith, J. (2006). Investigating the impact of practicum experience in an aquarium on pre-service teachers. *Teaching Education*, 17, 341–353.
- Arı, Ç. (2010). *Müze Bilinci Öğrenme Alanı Etkinliklerinin Gerçekleşebilirliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Arslan, M. (2007). *Başlıca öğrenme ve öğretim ilkeleri*. Aşılıoğlu, B.,(Edt.) Öğretim ilke ve yöntemleri içinde (ss.98-123). Ankara: Anı Yayıncılık
- Aydınlı, S. (2015). Tasarım eğitiminde yapılandırıcı paradigim: "Öğrenmeyi öğrenme". *Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 5-17.
- Akpınar, B. ve Akyıldız, T., Y. (2022). Yeni Eğitim Ekosistemi Olarak Metaversal Öğretim. *Journal of History School*, 56, 873-895.
- Balcıoğlu, E. (2022). Türkiye’de özel sanat galerileri ve yönetim teknikleri: Evin sanat galerisi örneği. *Sanat ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(14), 1-20.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Journal of Qualitative Research*, 2(2), 368-388.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-15.

Balkan-Kıyıcı, F. ve Atabek-Yiğit, E. (2010). Sınıf Duvarlarının Ötesinde Fen Eğitimi: Rüzgâr Santraline Teknik Gezi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2(1), 225-243

Bereroğlu, E., ve Uygun, S. (2013). Sınıf Dışı Eğitimin Dünyadaki Ve Türkiye'deki Gelişiminin İncelenmesi. *Eğitim Ve Bilim*, 38(170), 33-42.

Bogdan, R., & Biklen, S. K. (2007). *Qualitative research for education*. Allyn & Bacon Boston, MA.

Bouma, G.D., & Atkinson, G.B.J. (1995). *A handbook of social science research*. Oxford: Oxford University Press

Bourdieu, P., ve Darbel, A. (2009). *Sanat sevdası: Avrupa sanat müzeleri ve ziyaretçi kitlesi* (Çev. B. Bursalıoğlu). İstanbul: Metis Yayınları.

Bozdoğan, A. E. (2016). *Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleyebilme Öz-Yeterlik İnancı Ölçeğinin Geliştirilmesi*. *Journal Of Theoretical Educational Science*, 9(1), 111-129. [Http://Dx.Doi.Org/10.5578/Keg.9475](http://Dx.Doi.Org/10.5578/Keg.9475)

Bozdoğan, A. E. (2007). *Bilim ve teknoloji müzelerinin fen öğretimindeki yeri ve önemi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Bozkurt, A. (2013). *Açık ve uzaktan öğrenmeye yönelik etkileşimli e-kitap değerlendirme kriterlerinin belirlenmesi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.

Braund, M., & Reiss, M. (2006). Towards a more authentic science curriculum: the contribution of out-of-school learning. *International Journal Of Science Education*, 28, 1373–1388.

Bergsma, A. (2008). Happiness in the Garden of Epicurus. *Journal of Happiness Studies*, 9(3), 397-423.

Bulat, S., Bulat, M. & Aydın, B. (2014). *Bauhaus tasarım okulu*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. S.105-120.

Cameron, R., & Harrison, J. L. (2012). The interrelatedness of formal, non-formal and informal learning: Evidence from labour market program participants. *Australian Journal of Adult Learning*, 52(2), 277-309.

Colardyn, D., & Bjornavold, J. (2004). Validation of formal, non-formal and informal learning: policy and practices in EU member states. *European Journal of Education*, 39 (1), 69-89.

Choi, H., & Kim, S. (2017). A Content Service Deployment Plan for Metaverse Museum Exhibitions— Centering on the Combination of Beacons and HMDs. *International Journal of Information Management*, 37(1, Part B), 1519–1527. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2016.04.017>

Colvin, R. A. & King, K. M. (2018). Dewey'S educational heritage: The influence of Pestalozzi. *Journal of Philosophy and History of Education*, 68(1), S. 45-54.

Coşkun-Keskin, S. ve Kaplan, E. (2012). Sosyal bilgiler ve tarih eğitiminde okul dışı öğrenme ortamı olarak oyuncak müzeleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(41), 95-115.

Czerkawski, B. C. (2016). Blending formal and informal learning networks for online learning. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 17(3).

Cain, J., & Policastri, A. (2011). Instructional design and assessment: Using Facebook as an informal learning environment. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 75(10), Article 207.

Çağlayan, E. (2020). Sanat eğitiminin geleceğinde okul dışı öğrenme ortamlarının yeri ve önemi. *İnformel Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 145-158.

Çalışkan, H., & Yıldırım, Y. (2021). *Okul dışı ortamlarda değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Çelen, F. K., Çelik, A., & Seferoğlu, S. S. (2011). Online learning in higher education: Problems faced in the system and solutions suggested [in Turkish]. *Journal of European Education*, 1(1), 25-34.

Çepni, S., ve Ormancı, Ü. (2018). *Geleceğin dünyası*. S. Çepni (Eds.), Kuramdan uygulamaya STEM+A+E eğitimi (pp. 1-37). Ankara: Pegem Yayıncılık.

Çetin, Z., Karaaslan, A., & Arslan, S. (2018). Türkiye ve dünyadaki sanat eğitimi uygulamalarının incelenmesi. *Journal of Turkish Science Education*, 15(2), 13-32.

Çiçek, Ö. ve Saraç, E. (2017). Fen bilimleri öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarındaki yaşantıları ile ilgili görüşleri. Ahi Evran Üniversitesi, *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*,18(3), 504-522.

Çavaş,B,Huyugüzel P ve Can B. (2004).Eğitim de Sanal Gerçeklik Uygulamaları. [http:// www.tojet.net /articles/3415.doc](http://www.tojet.net/articles/3415.doc)

Dağlı, B. (2021). Sanat eserlerinin pazarlanmasında aracı kurum olarak sanat galerileri. *Uluslararası iletişim ve sanat dergisi*. 2(2), 104-118, <http://dx.doi.org/10.29228/iletisimvesanat.49923>

Daymon, C., & Holloway, I. (2003). *Qualitative research methods in public relations and marketing communications*. Routledge.

Demirbilek, S. (2004). Eğitimde çağdaş yaklaşımlar-2 Bilgi Şöleni (Konferans sunumu). Okul Dışı Öğrenme Alanları: Türk Kültürü. Sayı 513-514, Yıl XLIV. Samsun, Türkiye: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

Demir, R. (2002). *Galericilik ve sanat eğitimi*. (Tez No 117034). [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Dere, F., & Çifçi, T. (2022). Problems preschool teachers encounter in the use of out-of-school learning environments. *Journal Of Innovative Research İn Teacher Education*, 3(2), 76-93. <https://Doi.Org/10.29329/Jirte.2022.464.2>

Daymon, C., & Holloway, I. (2003). *Qualitative Research Methods in Public Relations and marketing communications*. London: Routledge.

Demir, R. (2005). Sanat Eğitiminde Bir Program Önerisi: *Galeri Eğitimi Programı. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 95-104.

Durakoğlu, A. (2011). Maria Montessori'ye Göre Okul Öncesi Çocukluk Döneminin Özellikleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (16), 133-145).

Dilmaç, O. ve Dilmaç, S. (2022). *Okul dışı öğrenme ortamları olarak kamusal sanat mekanları. Mustafa Bulat, (Eds.) Sanat araştırmaları içinde* (ss. 173-196). Ankara: Detay Yayıncılık.

Dilmaç, O., ve İnal, E. (2020). Sanat galerisi ziyaretlerinde gerçekleştirilen aktif öğrenme etkinliklerinin 4-6 yaş arası çocukların görsel algılarına etkisi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 26 (45), 499-510

Elmas, C, Aslan, O., ve Hakverdi-Can, M. (2021). Fen bilgisi öğretmen adaylarının informal öğrenme ortamları hakkındaki görüşleri: mta gezi örneği. *Journal of Research in Informal Environments*, 6(1), S.24-42.

Emmons, K. M. (1997). Perceptions of the Environment While Exploring The Outdoors: A Case Study In Belize. *Environmental Education Research*, 3, 327-344.

Eren, A. A., (2019). *Elementler ve bileşiklerin öğreniminde artırılmış gerçeklik uygulamalarının kullanılmasının öğrencilerin akademik başarılarına ve öğrendikleri bilgilerin kalıcılığına etkisi.* (Tez No: 586162). [Yüksek Lisans Tezi]. Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Erişti, S., Kuzu, A., Akbulut, Y., Kurt, A., & Yurdakul, I. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri.* Eskişehir, Türkiye: Açık Öğretim Fakültesi Yayını.

Erten, Z., & Taşçı, G. (2016). Fen bilgisi dersine yönelik okul dışı öğrenme ortamları etkinliklerinin geliştirilmesi ve öğrencilerin bilimsel süreç becerilerine etkisinin değerlendirilmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 638-657

Ertuğrul, A., ve Karamustafaoğlu, O. (2020). Okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşleri: Kayseri bilim merkezi. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 9(2), 107-116

Eshach, H. (2007). Bridging in-school and out-of-school learning: Formal, non-formal, and informal education. *Journal of Science Education and Technology*, 16(2),171-189.

Fidan, N. (2012). *Okulda öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem Akademi.

Genç, S. ve Buyurgan, S. (2018). Oyuna dayalı müze etkinliklerinin öğrenci erişimi ve görsel sanatlar dersine karşı tutumları üzerine etkisi. *İnönü University Journal of the Faculty of Education*, 19(3), 687-699.

Gilbert, G.N. and Mulkey, M. (1984). *Opening pandora's box: a sociological analysis of scientists' discourse*. Cambridge University Press,

Giray, K. (1996). Resim ve heykel sanatımızın gelişim çizgisinde sanat ortamı ve pazar sorunu. *Türkiye'de Sanat*. 98, 28-32.

Glesne, C., & Peshkin. (1992). *Becoming qualitative researchers: An introduction*. White Plains, NY: Longman.

Gregory B. Newby. (2019). *The project gutenber ebook of forty-five years of digitizing*. <https://www.gutenberg.org/files/60600/60600-h/60600-h.htm#2H40001> adresinden, 22. 11. 2022 tarihinde erişilmiştir.

Gül, E. (2001). *Müzecilikte yeni yaklaşımlar / küreselleşme ve yerelleşme*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Glaser, B. & Strauss, A. (1967). *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. Chicago: Aldine.

Gülbahar, Y. ve Alper, A. (2009). Öğretim teknolojileri alanında yapılan araştırmalar konusunda bir içerik analizi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42 (2), 93-111.

Gürsoy, G. (2018). Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları. *Electronic Turkish Studies*, 13(11), 624-649.

Güven, B. (2019). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Garden Museum. "*The Tradescants - History of the Garden Museum*". Erişim: 13 Haziran 2023. Web adresi: <https://gardenmuseum.org.uk/the-museum/history/tradescants/>

Hutter, M., Throsby, D., (2013), *Paha Biçilmez: Kültür, Ekonomi ve Sanatta Değer Kavramı*, İstanbul: Sel Yayıncılık.

Hatch, J. A. (2002). *Doing qualitative research in education settings*. State University of New York Press.

Heritage, J. (1984). *Garfirikel and ethnomethodology*. Cambiridge: Polity Press.

Hooper-Greenhill, E. (1994). Museum education: past, present and future. In Miles, R. and Zavala, L.(eds.). *Towards Museums of the Future- New European Perspectives*.(ss. 133- 147). London: Routledge.

Hampshire County Council. "Hampshire County Council - Official Website". Erişim: 13 Şubat 2023. Web adresi: www.hants.gov.uk/

Itzek-Greulich, H., Flunger, B., Vollmer, C., Nagengast, B., Rehm, M., & Trautwein, U. (2017). Effectiveness of lab-work learning environments in and out of school: A cluster randomized study. *Contemporary Educational Psychology*. 48, 98-115. <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2016.09.005>

Ivanova, I. V. (2016). Non-formal education. *Russian Education and Society*, 58(11), 718-731.

İşman, A., ve Albayrak, E. (2014). *Sosyal ağlardan Facebook'un eğitime yönelik*. *Trakya University Journal of Education*, 4(1), 129-138.

İzmir Valiliği (1994), İzmir İl Yıllığı, İzmir Valiliği Yayınları.

Jidovtseff, B., Kohnen, C., Belboom, C., Dispa, C., & Vidal, A. (2021). Outdoor education practices in Belgian preschools and relationships with both

environmental and personal factors. *Journal Of Physical Education And Sport*, 21, 530-536. <https://Doi.Org/10.7752/Jpes.2021.S1058>

Jupp, V. (1996). *Documents and critical research*. In R. Sapsford, & V. Jupp (Eds). *Data collection and analysis* (pp.134-165). London: Sage.

Kaplan, E. (2017). 6. Sınıf öğrencilerinin ışık ve ses konusundaki kavram yanlışlarının kavram testi, kavram karikatürleri ve yarı yapılandırılmış görüşme kullanılarak tespit edilmesi. (Tez No: 477320). [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Karadoğan, S. (2016). *Eğitimde sınıf-okul dışı öğrenme uygulamaları ve yaşanan sorunlar*. R. Aksu (Ed.), *Türkiye'de eğitim sorunlarına yönelik akademik değerlendirmeler ve çözüm önerileri 1 içinde* (ss. 47-84). İstanbul: Maya Akademi Yayıncılık.

Karbeyaz, A. (2021). Okul dışı öğrenme ortamlarının öğretime katkısı hakkında sınıf öğretmenlerinin görüşleri üzerine bir inceleme. *İstanbul Journal of Social Sciences*, s.2-15.

Katırcıoğlu, G. (2019). Okul dışı öğrenme ortamlarının 7. Sınıf öğrencilerinin geri dönüşüm konusundaki doğa algısı ve bilinç düzeyine etkisi. (Tez No: 562071). [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Karagöz, C. T. (2020). *Okul dışı öğrenme programlarına yönelik görsel kültür temelli görsel sanatlar etkinliklerinin geliştirilmesi ve uygulanması: Bir eylem araştırması* [Doctoral dissertation, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü].

Kayabaşı, Y. (2005). Sanal gerçeklik ve eğitim amaçlı kullanılması [Using virtual reality for educational purposes]. *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*, 4(3), Article 20.

Kır, H., Kalfaoğlu, M., & Aksu, H. H. (2021). Matematik öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımına yönelik görüşleri. *International Journal Of Educational Studies In Mathematic*. 8(1),59-76.

<https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Download/Article-File/1445535> adresinden 03.10.2022 tarihinde erişilmiştir.

Konyar, H., (2007). *İzmir Bergama'dan Efes'e*, TÜRSAB Kültür Yayınları.

Koosimile, A. T. (2004). Out-of-school experiences in science classes: problems, issues and challenges in Botswana. *International Journal Of Science Education*, 26(4), 483-496. <https://doi.org/10.1080/0950069032000097415>

Karakaş, S. (2020). Education in science and technology museums, *Journal of International Museum Education*, 2(1), 62-78

Laçın-Şimşek, C. (2020). *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları*. Ankara: Pegem Akademi.

Leerakul, C. (2007). *Interpretation for Science Museum Space: A Case Study of the National Science Museum, Patumthani, Thailand*. [Unpublished master dissertation], Silpakorn University.

Lebert, M. (2010). Project Gutenberg (1971-2009). Retrieved from Project Gutenberg website: <http://www.gutenberg.org/ebooks/31632>

Lonkila, M. (1995). Grounded theory as an emerging paradigm for computer-assisted qualitative data analysis. In *Computer-aided qualitative data analysis : theory, methods and practice* (pp. 41-51). Sage.

Lee, H. K., Park, S. & Lee, Y. (2022). A proposal of virtual museum metaverse content for the MZ generation. *Digital Creativity*, 33(2), 79-95. <https://doi.org/10.1080/14626268.2022.2063903>.

Mamur, N. (2015). Resim-İş (Görsel Sanatlar) öğretmen eğitimi "müze eğitimi ve uygulamaları" dersinde görsel kültür kuramının kullanımı. *Education Sciences*, 10(1), 29-53.

Mercin, L. (2006). Müzeler ve Toplum. Dumlupınar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Bölümü, 1551-160.

Merriam, S. B., & Grenier, R. S. (2019). *Qualitative research in practice: Examples for discussion and analysis*. Jossey-Bass.

Mertoğlu, H. (2019). Fen bilgisi öğretmen adaylarının farklı öğrenme ortamlarında gerçekleştirdikleri okul dışı etkinliklere ilişkin görüşleri. *İnformel Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*,4(1), 37-60.

Metin-Göksu, M., & Somen, T. (2018). Opinions of social studies prospective teachers on out-of-school learning. *European Journal Of Educational Research*, 7(4), 745-752. <https://doi.org/10.12973/Eu-Jer.7.4.745>

Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.

More History Of The Garden Museum: <https://gardenmuseum.org.uk/the-museum/history/tradescants/> adresinden 02.11.2022 tarihinde erişilmiştir.

Moloney, J. (2001). 3D Game software and architectural education. In Proceedings of the 18th Conference of the Australasian Society for Computers in Learning in Tertiary Education, Melbourne, Australia 12.

Morgan, D. L. (1996). Focus groups as qualitative research (C. 16). New York: Sage publications.

National Research Council (NRC) (2007). *Committee on nutrient requirements of small ruminants, board on agriculture, division on earth, & life studies*. USA: National Academy Press

Neach, L. (2017). Connecting universal design for learning with gallery tours in art museum education. [Unpublished master dissertation] Moore College of Art and Design Philadelphia, Pennsylvania.

Noyat, Ş., Karahan, Ç. İ., ve Alakuş, A. O. (2018). Montessori yaklaşımı ile okul öncesi çocukların sanat eğitimi yaratıcılıklarına ilişkin inceleme. *International Journal of Research in Fine Arts Education*, 1(1), 50-61.

Onur, M., Sadıklar, Z., Karakaş, B. K., ve diğerleri. (2018). İnformal Eğitim Süresince Öğrencilerin Teknolojiye Dayalı Kazanımlarının Belirlenmesi. *Journal of History Culture and Art Research*, 7(3), s. 593-606.

Özayten, İ. Ş. (2017). Günümüz mekânsal algılar bağlamında sanatçı atölyeleri ve Daniel Buren'in sergileme pratikleri. *İdil*, 6 (39), S.3235-3244.

Özgen, K. , Narlı, S. ve Alkan, H. (2013). Matematik öğretmen adaylarının teknolojik pedagojik alan bilgileri ve teknoloji kullanım sıklığı algılarının incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 12, (44), 31-51. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/esosder/issue/6158/82763>. 01.02.2023 tarihinde erişilmiştir.

Özsoy, V. (2019). *Okul Dışı Öğrenme Ortamları - Sanat Galerileri, Sanatçı Atölyeleri, Tasarım Stüdyoları ve El Sanatları İşlikleri. Okul Dışı Öğrenme Ortamları*. Pegem Akademi.

Özsoy, V., & Mamur, N. (2019). *Görsel Sanatlar Öğrenme ve Öğretim Yaklaşımları*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Öztürk, A. (2019). *Okul dışı öğrenmeye ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri*. (Tez No: 588793). [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Öztürk, H. (2016). *Arkeolojik alanların korunmasında planlanma ve yönetim: ören yerlerinin çevre düzenlemesi*. (Tez no: 453135). [Yayınlanmamış Doktora Tezi], Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Patton, M. Q. (2002). *Qualitative evaluation and research methods*. SAGE Publications, inc.

Paykoç, F. ve Baykal, S. (2000). Müze pedagojisi: *Kültür, iletişim ve aktif öğrenme ortamı olarak müzelerin etkinliğine ilişkin bir çalışma. Müzecilikte yeni yaklaşımlar küreselleşme ve yerelleşme*. 3. Uluslararası Tarih Kongresi, (102-113).

Pamir, H. (2007). Önsöz. Z. Önen, G. Tunç ve M. Türkyılmaz (Haz.). 26. Müzeler Haftası Geçmişten Geleceğe Müzecilik 1 Sempozyum 21-22 Mayıs 2007 Ankara Bildiriler (s. 1-3). Ankara: Vehbi Koç ve Ankara Araştırmaları Merkezi VEKAM

Pehlivan, H. (2013). Aynı noktada ve ortak: barış için sanat atölyesi . *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 1 (34) , 234-241

Pérez-López, D., & Contero, M. (2013). Delivering educational multimedia contents through an augmented reality application: A case study on its impact on knowledge acquisition and retention. *Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 12(4), 19-28.

Ragin, C.C. (1994). *Constructing Social Research*. Thousand Oaks, CA: Pine Forge.

Ruanglertbutr, P. (2014). *Gallery and museum education : Purpose, pedagogy and practice*. Melbourne Graduate School of Education.

Saleh, S. F., Latip, N. S. A., & Rahim, A. A. (2018). Assessment of learning with nature in preschool. *Journal Of The Malaysian Institute Of Planners*, 16(3), 46-56.
<https://doi.org/10.21837/pmjournal.V16.I7.499>

Saraç, H. (2017). Türkiye’de okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin yapılan araştırmalar: içerik analizi çalışması. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi Ekuad*. 1(4), 60-81.

Sarioğlan, A., B. ve Küçüközer, H. (2017). Fen bilgisi öğretmen adaylarının okul dışı öğrenme ortamları ile ilgili görüşlerinin araştırılması. *İnformel Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*.2(1), 1-15.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/328186> adresinden 19.12.2022 tarihinde erişilmiştir.

Shale, E. (2005). *How's school? helping your teenager get the most out of high school*. Crows Nest Nsw: Allen And Unwin.

Sinanlar, S., ve Akın, G. (2008). Pera'da resim üretim ortamı 1844-1916. *İTÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 43-54.

Spatial. İo. <https://www.spatial.io/Create-Your-Gallery> adresinden 13.01.2023 tarihinde erişilmiştir.

Spatial. (n.d.). About. Erişim tarihi: 13 Mart 2023. Web adresi: <https://www.spatial.io/about>

Strauss, L. C., & Terenzini, P. T. (2007). The effects of students' in- and out-of-class experiences on their analytical and group skills: a study of engineering education. *Research in Higher Education*, 48(8), 967-992. <https://doi.org/10.1007/S11162-007-9057-4>

Su, Y. (2022). Okul öncesi eğitimde müzelerin etkin kullanımı. *Journal of Sustainable Education Studies*, 97-110. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2303198> adresinden 01.12.2022 tarihinde erişilmiştir.

Sureka, F. (2013). Müze ve Ören Yeri Arasındaki Bildirişim ve Etkileşim Sorunları: Alacahöyük Müzesi ve Ören Yeri İçin Bir Uygulama Çalışması. (Yüksek Lisans) Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Grafik Anasanat Dalı, Ankara.

Sarpkan, P. (Kasım 2007). Arkeoloji Müzesi Durum Çalışması. Erişim: 10 Eylül 2012, <http://www.netodev.com/44228/arkeoloji-muzesi-durum-calismasi.html>

Şen, A. İ. (2019), *Okul dışı öğrenme nedir?* A. İ. Şen (Ed.), Okul dışı öğrenme ortamları içinde (ss. 2-18). Ankara: Pegem

Şener, O., ve Yüksel, E., (2016). *Avrupa Müzeleri*. Beta Yayınları. 24 Hour Museum. "24 Hour Museum - Official Website". Erişim: 13 Şubat 2023. Web adresi: www.24hourmuseum.org.uk

Taflı, T. ve Atıcı, T. (2022). Biyoloji öğretmen adaylarının doğa ve çevre eğitimi kapsamında gerçekleştirilen okul dışı etkinlikler hakkında görüşleri. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13(2), 108-125

Tağrikulu, P., ve Yılmaz, C. (2019). Sınıf dışı eğitimin mekânsal sorunlarının tespitine ve çözümlerine katkısının incelenmesi. *International Journal of Geography and Georaphy Education*. 40(1), 23-39. <https://doi.org/10.32003/iggei.572753>

Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. Epsilon Yayınevi.

Tuncel, G., & Dolanbay, H. (2016). Sınıf dışı öğretim teknikleriyle sosyal bilgiler öğretimi. *Alternatif Yaklaşımlarla Sosyal Bilgiler Eğitimi* 1(2) 357-418. DOI: [10.14527/9786053184478013](https://doi.org/10.14527/9786053184478013)

Türkyılmaz, Ç. C. (2010). Mimari Tasarım Eğitiminde Erken Tasarım Evresinde Bilginin Dönüşümünün İrdelenmesi ve Bir Model Önerisi. [Doktora tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul].

Uslu, Ö. (2008). *İlköğretim ikinci kademesinde görsel sanatlar derslerinde müze ile eğitimin etkileşimli (interaktif) ortamda gerçekleştirilmesi*, (Tez No: 227872). [Yayınlanmamış Doktora tezi], Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Uludağ, G. (2021). Views of preschool teachers on using out-of-school learning environments in preschool education. *International Online Journal of Education and Teaching* (Iojet), 8(2). 1225-1249

Ülkü, C. (2008), Sanat eğitimi, sanat ve köy enstitüleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 4(1), 37-45.

Ünlü, M. (2022). Metaverse ve görsel sanat. *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 10(1), 47-70.

Ürey, M. (2018). Bahçe temelli öğrenme yaklaşımına yönelik eğilimler: Okul bahçesi uygulamaları örneği (2000-2015). *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 1054-1080.

Yazıcı, T. (2017). Türkiye'de sınıf dışı eğitim ve tarihsel kökenleri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi-Journal of Turkish Education Sciences*, 5(9), 385-401.

Yazıcı, E. (2013). Efes ve İon Kentleri. Uranüs Yayınevi.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (6.baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldızturan, M. (2007). *Atatürk ve Müzeler. Anadolu Medeniyetleri Müzesi 2006 Yıllığı*, 309-324.

Yıldırım, İ., (2020). *Fen eğitiminde artırılmış gerçeklik uygulamalarının 6.sınıf öğrencilerinin akademik başarılarına ve kalıcılığa etkisi.* (Tez No: 635866). [Yüksek Lisans Tezi]. Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yıldırım, İ. (2022). Temel Tasarım Eğitimi ve Güncel Öğrenme Ortamlarında Dijital Öyküleme Yöntemi. (Tez no: 709683). [Yayınlanmamış Doktora tezi], Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.

World Arkeoloji. (2016, Şubat 23). Efes Artemis Tapınağı. Erişim: 17 Şubat 2023. Web adresi: <https://worldarkeoloji.blogspot.com/2016/02/efes-artemis-tapnag.html>.

Wilbrandt Çakıroğlu, E. (2015). Maria Montessori yöntemiyle çocuk eğitimi sanatı. (4. Baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık.

EKLER

EK-1. Etik Kurul İzin Yazısı

T.C.
İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

ETİK ONAY BELGESİ

ARAŞTIRMANIN BAŞLIĞI	Okul Dışı Öğrenme Ortamlarından Efes Antik Kenti ve Müzesinin Sanat Öğretimine Akademik Etkisi
SORUMLU ARAŞTIRMACININ ADI SOYADI	Fusun VENCELİ
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ KARAR	Bu araştırmanın amacı, okul dışı öğrenme ortamlarından Efes antik kenti ve müzesinin sanat öğretimi açısından önemi ve akademik başarılarına etkisini incelemektir.
ETİK KURUL KARARI	Yukarıda bilgileri verilen başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın /çalışmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş ve araştırmanın / çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen kişilerle gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel sakınca bulunmadığına oy birliği ile karar verilmiştir.
KARAR NO	2022/15-01
KARAR TARİHİ	06.09.2022

SOSYAL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

1. Prof. Dr. Kerem BATIR - Başkan
2. Doç. Dr. M. Ağah TEKİNDAL – Başkan Yardımcısı
3. Prof. Dr. Çiğdem ÜNAL- Üye
4. Prof. Dr. Esra AKIN- Üye
5. Prof. Dr. Levent ÇETİN- Üye
6. Doç. Dr. Ayтуğ ARSLAN- Üye
7. Doç. Dr. Özge KARAEĞE - Raportör
8. Doç. Dr. Mehmet DİRİK- Üye
9. Doç. Dr. İsmail ERKAN- Üye (İzinli)
10. Doç. Dr. Nurcihan KİRİŞ- Üye
11. Doç. Dr. Fatma GÜR SOY - Üye

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: FCPUED3 Belge Takip Adresi: <https://ubs.ikc.edu.tr/ERMS/Record/ConfirmationPage/Index>

EK-2. Ders Planı

Ders: Görsel Sanatlar

Sınıf: Turizm Fakültesi Gastronomi Bölümü 2.sınıf

Süre: 8 Ders Saati

Öğrenme-Öğretme Yaklaşımı: Proje Tabanlı Öğrenme

Yöntem- Teknik: Anlatım, Soru Cevap, Beyin Fırtınası, Tartışma, Gösterim, Grup Çalışması

Uygulama Ortamları: İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Merkezi Derslikler C1 Sınıfı,

Araç-Gereç: Projeksiyon, bilgisayar, broşür, Efes Antik Kenti Kataloğu, çizimler, 50 x 70 cm resim kağıdı, guaj boya/akrilik boya, karakalem, makas, yapıştırıcı, karton.

Ünite: Anadolu Medeniyetleri

Süre: 2 ders saati

Kazanımlar:

Lisans öğrencileri çevresindeki kültürel değerleri araştırır ve tanır.

Tarihi ve kültürel özelliklere sahip eserleri analiz eder.

Eserlerin çözümlemesini yapar ve tasarımları için bunlardan yararlanır.

Eserleri renk bilgisi teması kapsamında yorumlar.

Kültürel ve tarihi eserlerin yorumlamasıyla edindiği renk bilgisi ile kendi tasarımlarını yapar.

Farklı kültürlere ilişkin özellikleri yansıtan ve tanıtan görsel çalışmalar yapar.

Tasarım ilkelerinden tekrar, ritim, zıtlık, uygunluk ve uyum, birlik, denge-simetri, koram, egemenlik, nokta, çizgi, leke, düzlem ve hacim, şekil, aralık, yön, renk, doku) konularını kavrar.

Yapacağı çalışmada tasarım ilkelerini başarı ile uygular.

PROJENİN SEÇİMİ:

KONU: “Efes Antik Kenti ve Müzesi” araştırmacı rehberliğinde, dersin kazanımlarıyla uyumlu olarak lisans öğrencilerin gezi süreçlerini kapsayacak biçimde ön bilgilendirme slaytlarla anlatılır. Araştırmacı tarafından hazırlanan etkileşimli Efes Antik Kenti bilgilendirme katalogu öğrencilere dağıtılır. Öğrencilerin cep telefonları yardımıyla katalogdaki görselleri hareketli bir şekilde görebilmeleri için kare kod uygulaması kataloglarda bulunmaktadır.

Projenin amacını ve konusunu açıklama: Araştırmacı, öğretmen adaylarına “Efes Antik Kenti ve Müzesi” ile ilgili bildikleri eserleri, yerlerini, bu eserlerdeki süsleme ve motifler hakkında bilgileri olup olmadığını, beklentileri, vb. hakkında sorular sorar. Bu eserlerdeki süsleme, motiflerden yola çıkarak tasarım ilke ve elemanlarını kullanarak özgün tasarımları ahşap materyaller, karton kutular, boya malzemeleri vb. kullanarak bir proje çalışması yapmaları istenir. Daha sonra oluşturdukları bu projenin özelliklerini ortaya koyarak bilimsel bir dosya hazırlamalarını bu bilgileri sınıfta sunmaları ve ayrıca hazırlayacakları özgün tasarımları bölüm içinde sergileyecekleri söylenir.

B. PROJE HAZIRLIKLARI (PLANLAMA): Seçilen proje konusu doğrultusunda gruplarla planlama aşamasında projenin tüm boyutları ile alınır ve ön hazırlığı yapılır. Planlama aşamasında her detay titizlikle ele alınarak projenin başarı şansı artırılır. Bu aşamada proje için gerekli olan teknik araç gereç, eserlerin bulunduğu mekanlar, sırasıyla yapılması gereken işlemler vb. boyutlarda hazırlık yapılır. Ayrıca, proje sürecinde ulaşacakları ve elde edecekleri bilgi, not, eskiz ve görsel materyali hazırladıkları proje dosyalarına sistematik bir biçimde yerleştirmeleri istenir.

C. DERS HAZIRLIĞI: 1. Öğretim elemanı/Araştırmacı hazırlığı: Tasarım ilke ve elemanlarından tekrar, ritim, zıtlık konularının tanıtılmasına yönelik gerekli kaynak araştırması yapılır. Konu ile ilgili kavramların tanımlanmasına yönelik gerekli kaynak

araştırması yapılır. Öğretim elemanı/araştırmacı, proje konusuna ilişkin hazırladığı yazılı dokümanları, gezi süresince ne yapılacağına dair konu başlıkları listesini ve yararlanılabilecek kaynakları içeren dokümanları çoğaltıp hazırlar. Öğrencilerin, farklı eserlerden araştırması yapması gerektiği vurgulanarak bu kaynaklara nasıl ulaşabilecekleri ile ilgili bilgiler verilir. Her grup elde ettikleri bilgiler ve dokümanları, gerçekleştirecekleri özgün tasarımları diğer gruplarla da paylaşabilmeleri için deney grubu öğrencilerine çalışmalarını sergileyebilecekleri Facebook üzerinde Görsel Sanat Eğitimcileri grup sayfası oluşturmaları istenmiştir. Gruplar bu sayfada yer alan çalışmalar hakkında eleştiri ve önerilerde bulunabilecekleri söylenir. Bu uygulamanın diğer amacının öğrencilerin arkadaşları ile sürekli iletişim halinde olmasını için gerçekleştirildiği söylenir. Akran ve öz değerlendirme hakkında bilgi verilerek, değerlendirme sürecinde buna önem verileceği ifade edilir.

2.Öğrencilerin Hazırlığı: Proje çalışması ile ilgili konu bir hafta önceden, öğrencilere bilgi verilir ve buna dayalı olarak konuyla ilgili araştırma yapmaları istenir. Öğrenciler, Efes Antik Kentinde bulunan sanatsal ve kültürel eserleri inceleyerek bunlar hakkında gerekli araştırmaları yapıp bilgi toplarlar. Öğrenciler fotoğraf, afiş, broşür, mecmua ve değişik dergilerden tarihi, sanatsal ve kültürel mirasımızı oluşturan değerlerimizle ilgili bilgiler derler. Elde ettikleri bilgi ve materyallerden yararlanarak özgün tasarımlar yapabilmeleri için eskizler hazırlamaları istenir. Uygulama çalışması için beyaz 50 x 70 cm boyutlarında resim kağıdı, karakalem, guaj veya akrilik boya, fırça getirmeleri istenir.

D.UYARILAR (MOTİVASYON) Öğrenciler ulaştıkları bilgi, doküman ve eskiz örnekleri sunarlar. Öğretim elemanı/araştırmacı konuyla ilgili kavramlar hakkında sorular yöneltilir. Öğrencilere bu bilgilerden yola çıkarak oluşturulacak tasarımların özgün olması gerektiğini söylenir.

E. DEĞERLENDİRME Gruplardaki öğrencilerin sürece katılıp katılmadığı ve grup çalışmasının gerektirdiği paylaşımın sağlanıp sağlanmadığı değerlendirilir. Öğrencilerin konuya ilgisi gözlemlenir. Öğrencilerin ilgisini, gözlemini ifade edebilme kapasitesi incelenir. Öğrencilerin proje konusu ile ilgili elde ettikleri bilgi ve dokümanların projeye uygunluğu değerlendirilir. Yeterli olmayan gruplara, eksikleri

bildirilerek bir sonraki derse kadar yapmaları gerekler söylenerek hazırlanmaları için motive edilir. Öğrencilerin malzemeleri getirip getirmediği değerlendirilir. Ayrıca sunumlar ve tasarım çalışmaları öğrencilerin akran ve öz değerlendirme şeklinde değerlendirmeleri sağlanır.

EK-3. Görüşme Formu

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Temel Sanat Eğitimi Anasanat Dalı, Sanat ve Tasarım Çalışmaları yüksek lisans öğrencisiyim. “Okul Dışı Öğrenme Ortamlarından Efes Antik Kenti ve Müzesinin Sanat Öğretimine Akademik Etkisi” başlıklı tez araştırmamda kullanılmak üzere üniversite öğrencilerine anket yapıyorum.

Yaptığım tüm anketlerde verilen bilgiler sadece bu araştırmada kullanılacak ve kişisel bilgiler tamamen gizli tutulacaktır. Anket süresi yaklaşık olarak 15-20 dakika sürecektir. Sorunlar için önerebileceğiniz çözümleri, sorulardan sonra vurgularsanız sevinirim. Bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için şimdiden teşekkür ederim. Eğer sizin bana görüşmeye başlamadan önce sormak istediğiniz bir soru varsa önce bunu yanıtlamak istiyorum. İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

Sorumlu Araştırmacı Füsun VENCELİ

Görüşme Soruları

S1. Bu uygulama öncesi okul dışı öğrenme ortamları hakkında bir bilginiz var mıydı?

S2. Sizce okul dışı eğitim ortamlarının öğrenmeye olumlu etkisi var mıdır? Varsa nelerdir?

S3. Sanat eğitimi açısından müzelerin etkili olacağını düşünüyor musunuz?

S4. Okul dışı eğitim ortamlarından biri olan müzeler öğrenmeyi kalıcı hale getirir mi?

S5. Okul dışı öğrenme ortamlarıyla ilgili gerçekleştirilen bu uygulamada edindiğiniz bilgilerin ilerideki meslek yaşamınızda size yarayacağını düşünüyor musunuz?

S6. Efes Antik Kenti ve müzesine yapılan ziyaret sonrası farklı kültürlere ilişkin görüşlerinizde bir değişiklik oldu mu? Sizleri en çok etkileyen unsurlar nelerdir?

S7. Ziyaret sonrası Efes Antik Kenti ve müzesinde incelediğiniz sanat eserleri hakkında neler düşünüyorsunuz?

S8. Efes Antik Kenti ve müzesinin sanat alanında önemli bir yeri olduğunu düşünüyor musunuz?

S9. Efes Antik Kenti hakkında tasarlanan kitapçık ve sanal uygulamalar ve ziyaretiniz sonucunda yeterli bilgi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz?

S10. Öğrencilerin geleneksel eğitime göre okul dışı eğitim yöntemi ve aktif öğretim şekli hakkındaki görüşlerinizi belirtiniz.

EK-4. Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu

Sizi İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat ve Tasarım Fakültesi tarafından gerçekleştirilecek “ Okul Dışı Öğrenme Ortamı Olarak Efes Antik Kenti ve Müzesi Ziyaretine İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Belirlenmesi.” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın kapsamı ve amacı okul dışı eğitim ortamlarından biri olan müzelerdeki tarihi, sanatsal, bilimsel açıdan oldukça önemli ve eğitici olan bilgilerin çağımızın ihtiyaçlarına uygun bir şekilde yeniden canlandırılması ve gençlere bu bilgileri kalıcı bir şekilde kazandırarak bunun etkilerini incelemektir. Bu çalışma için sizden tahminen 20 dk. ayırmanız istenmektedir. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Bu çalışmaya katılmanız için sizden herhangi bir ücret istenmeyecek, katıldığınız için size bir ödeme yapılmayacaktır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen şekilde içtenlikle cevaplamanızdır. Bu formu okuyup/size okunmasını sağlayıp onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katılmayı kabul ettikten sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahiptir. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı doğrultusunda kullanılacak olup kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya fusun_venceli@hotmail.com e-posta adresinden ya da 0506 678 93 11 numaralı telefondan ulaşarak bilgi talep edebilirsiniz.

Araştırmaya gösterdiğiniz ilgi için teşekkür ederiz.

Araştırmacının

Adı-Soyadı: Füsun VENCELİ

İmzası:

Tarih: 14.04.2022

İletişim Bilgileri: e-posta: fusun_venceli@hotmail.com

Telefon: 0506 678 93 11

KATILIMCI BEYANI

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum/okunmasını sağladım.

Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı/araştırmacılar tarafından yapıldı.

Çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güvence verildi.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Bu formun imzalı bir nüshası bana verildi.

Katılımcının:

Adı-Soyadı:

İmzası:

Tarih:

İletişim Bilgileri: e-posta: Telefon:

Velayet veya Vesayet Altında Bulunanlar için;

Veli veya Vasisinin

Adı-Soyadı:

İmzası:

Tarih:

İletişim Bilgileri:

E-posta:

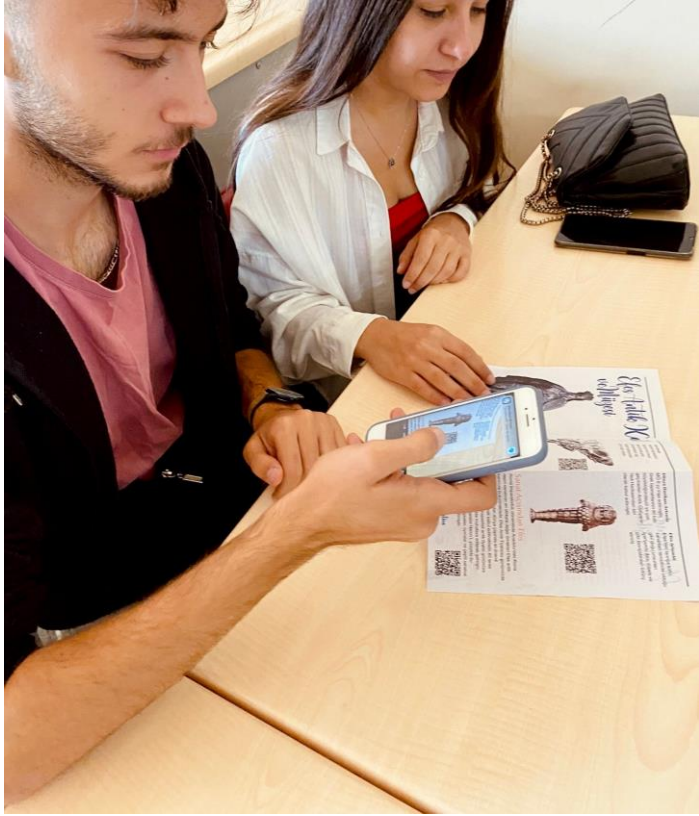
Telefon:

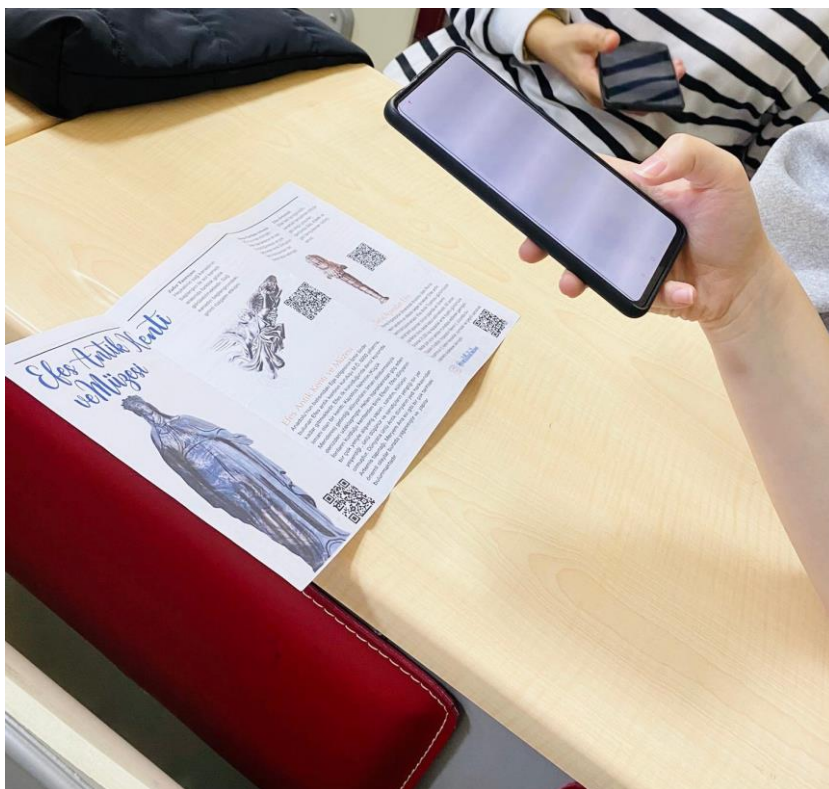
EK-5. Ders Sürecine İlişkin Görseller

Ek- 6. Qr Kodlu Tanıtım Broşürü

Okul Dışında Sanat Eğitimi

Okul dışı öğrenme dört duvarın dışında yapılan öğretim etkinliklerini içermekte ve bu ortamlar sayesinde gerçekleştirilen öğrenme, farklı boyutlarda öğrenme stillerini destekleyen kapsamlı bir uygulama ve araştırma yapma imkanı veren yapıda olmaktadır. Öğrencinin aktif olarak katıldığı, günlük yaşamla ilişkili kurduğu deneyimlerin varlığı öğrenci açısından etkili öğrenmenin kaynağı olarak görülmektedir.

Müze ve Sanat

Müze
Koleksiyonların, inceleme, etüt ve zevk almak amacıyla yerleştirildiği bina olarak tanımlanmıştır. Genel anlamıyla müzeler; "toplumun ve gelişiminin hizmetinde olan, halka açık, alanlardır."

Sanat
Sanat insanlığın oluşumundan bu yana bireyin görsel, ruhsal ve estetik yönlerini ve yaratıcılığını geliştirmeye çalışan etkinlikler bütünüdür.

Sanat Eğitiminde Efes Antik Kenti ve Müzesi

Efes Antik Kenti ve Müzesi

Zafer Tanrıçası

Heykelinin sağ kanadının başlangıcı ile sol kanadı arasında farklılık gözle görülebilmektedir. Sağ kanadın başlangıcındaki girinti rüzgarn etkisini

Dünya Harikası Artemis

MÖ 6.yy inşa edilmiştir. Grek tapınaklarının iki katı büyüklüğündeydi ve çok geçmeden Antik Dünyanın Yedi Harikasından biri olarak kabul edilmiştir.

Efes Artemisi

Efes'teki tanrıça kültü, sanattaki temsilinde olduğu gibi doğu unsurları içeriyordu (İsis, Kibele ve gibi tanrıçalardan ödünç alındı).

Efes Antik Kenti ve Müzesi

Anadolu'nun batısındaki Ege bölgesinin İzmir ilinde bulunan Efes antik kentinin kuruluşu M.Ö. 6000 yıllarına, kadar gitmektedir. Efes ilk kurulduğunda deniz kıyısında limanı olan bir kenti; Kaystros Nehrinin (Küçük Menderes) getirdiği alüvyonların limanı doldurmasıyla denizden uzaklaşmıştır. Hellen topraklarından göç eden lonların kurduğu kentlerden birisi Efes'tir. Efes dünyanın bir çok yerli alışveriş yapan , sanatın, kültürün yeşerdiği , ünlü düşünür ve sanatçıların yetiştiği bir yer olmuştur. Dünyaca ünlü Antik dünyanın yedi harikasından Artemis tapınağı, Meryem Ana evi gibi bir çok tarihteki önemli olaylar burada yaşanmıştır ve yapılar bulunmaktadır.

Sanat Açısından Efes

Roma İmparatorluk döneminde Anadolu'daki Roma resim sanatının en dikkate değer örnekleri Efes antik kentinde bulunmaktadır. Efes Antik Tiyatrosu günümüzde sanat tarihi açısından dünya çapında en önemli yapılardan birisi olarak kabul edilmektedir. 65 sırası bulunan 25.000 kişi kapasiteli antik tiyatro günümüze kadar çok iyi bir şekilde muhafaza edilerek gelmiştir. Toplam 3 kattır. İmparator Neron I. yüzyılda bu tiyatroyun 2. katını heykeller, oymalar ve çeşitli sanatsal yapılarla süsleterek dikmiştir.

@vartillustration

